

Systematiskt säkerhetsarbete inom äldreomsorgen

- Applicering av Tryggve på äldreboendet
Ekdalagården, Härryda kommun

Josefin Hybring

**Department of Fire Safety Engineering
Lund University, Sweden**

**Brandteknik
Lunds Tekniska Högskola
Lunds Universitet**

Report 5131, Lund 2003

Systematiskt säkerhetsarbete inom äldreomsorgen

*- Applicering av Tryggve på äldreboendet Ekdalagården,
Härryda kommun*

Josefin Hybring

Lund 2003

Systematiskt säkerhetsarbete inom äldreomsorgen

- Applicering av Tryggve på äldreboendet Ekdalagården, Härryda kommun

Systematic safety management within eldercare

- Implementation of Tryggve at the home for old people of Ekdalagården, Härryda kommun

Josefin Hybring

Report: 5131

ISSN: 1402-3504

ISRN: LUTVGD/TVBB-5131-SE

Keywords:

Risk, risk management, safety, systematic safety management, home for old people, eldercare, Tryggve

Sökord:

Risk, riskhantering, säkerhet, systematiskt säkerhetsarbete, äldreboende, äldreomsorg, Tryggve

Abstract:

The aim of this report is to survey the risks connected with home for old people to be able to enhance security and decrease the inherent risks. The goal is to create a tool that will facilitate working with risk management at home for old people, and thus be able to increase security in daily life for the people who live there as well as for personnel and visitors. The starting point of this report is the home for old people of Ekdalagården in Härryda kommun.

For implementation of systematic risk management at home for old people, the parachute jumper Tryggve has been developed. The parachuter symbolizes a human being that is exposed to a risk. By laws and knowledge about existing organisation and its risks, that is the ropes to the parachute, Tryggve has the opportunity to control the jump as long as the on the parachute is intact. By working with all included parts of Tryggve, opportunities for a enhanced feeling of security for concerned people are created.

Parts of Tryggve: Laws and regulations, description of the organisation and risks, safety policy, security organisation, information material and educational objective, security rules, security description, control system and follow-up, instruction for control rounds, report and evaluation and documentation.

Language: Swedish

© Copyright: Brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, Lunds Universitet & Josefin Hybring, Lund 2003

Brandteknik
Lunds Tekniska Högskola
Lunds Universitet
Box 118
221 00 Lund

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se>

Telefon: 046 – 222 73 60

Department of Fire Safety Engineering
Lund University
Box 118
SE-221 00 Lund
Sweden

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se/english>

Telephone: +46 46 222 73 60

Förord

Denna rapport är resultatet av mitt examensarbete för utbildningarna civilingenjör i riskhantering och brandingenjör vid Lunds Tekniska Högskola.

Som avslutning på mina utbildningar uppskattar jag mycket att i mitt examensarbete fått tillfälle att arbeta med ett ämne som känns aktuellt. Jag är därför mycket tacksam gentemot Härryda kommun och säkerhetschef Leif Bengtsson som gett mig denna möjlighet. Även ett stort tack till all personal och boende på Ekdalagården för Ert intresse och stöd samt Er förmåga att ställa upp.

Jag vill dessutom framföra det varmaste tack till min handledare Håkan Frantzich på avdelningen för brandteknik, Lunds Tekniska Högskola. Du har under arbetets gång alltid funnits till hands och delat med dig av din kunskap och erfarenhet.

Sist, men inte minst, vill jag tacka min underbara familj, Daniel, pappa och mamma. Ni har alla bidragit med hjälp och framförallt stöd som betytt mycket under vägens gång. Ni har en förmåga att alltid ställa upp och finnas till hands, TACK!

Även ett stort tack till Er andra som tagit Er tid i samband med mitt examensarbete, med allt ifrån diskussioner till hjälp med datorer.

TACK!!!

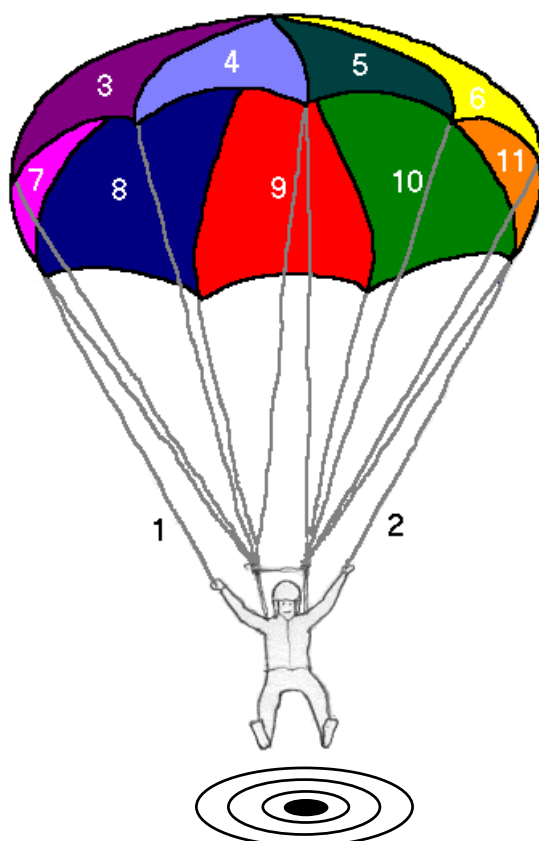
Sammanfattning

De flesta kommer någon gång att bli gamla och kanske behöva hjälp för att klara det dagliga livet. Äldreboende är en vårdform som skall ge människor en möjlighet att leva ett värdigt liv, känna trygghet och gemenskap även på ålderns höst. För att kunna erbjuda den trygghet som alla människor är värda, är det viktigt att riskerna inom denna typ av verksamhet kartläggs och rutiner för hur dessa skall hanteras utformas.

Syftet med denna rapport är att undersöka hur riskbilden ser ut på äldreboenden för att kunna bidra till ökad säkerhet och minska de inneboende riskerna. Målet är att skapa ett verktyg som skall underlätta att arbeta med säkerhetsarbete på äldreboenden och på så vis kunna erbjuda en ökad trygghet i vardagen för såväl boende och personal som besökare/anhöriga. Rapporten är framtagen med utgångspunkt från äldreboendet Ekdalagården i Härryda kommun.

Alla människor utsätts dagligen för olika typer av risker, frivilliga såsom ofrivilliga. Att arbeta med systematiskt säkerhetsarbete innebär att risker kontinuerligt identifieras, förebyggs och till viss del helt elimineras. Trots gediget säkerhetsarbete så är det mänskligt att göra fel, vilket innebär att olyckor kommer att fortsätta inträffa. Systematiskt säkerhetsarbete innebär en möjlighet att till viss del kontrollera verksamhetens risker såväl som de konsekvenser som uppkommer till följd av en eventuell oönskad händelse.

För applicering av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboenden har fallskärmshopparen Tryggve arbetats fram. Fallskärmshopparen Tryggve symboliserar människan som utsätts för en risk. Genom lagar och kännedom om befintlig verksamhet och dess riskbild, det vill säga linorna till skärmen, har människan möjlighet att kontrollera fallet. Under förutsättning att skärmen är intakt kan Tryggve därmed styra mot ett i förväg bestämt mål. Genom att arbeta med *alla* delar i Tryggve skapas förutsättningar för en ökad säkerhet och trygghet för berörda.

1. Beskrivning av verksamhet och riskbild
2. Lagar och bestämmelser
3. **Säkerhetspolicy**
4. **Säkerhetsorganisation**
5. **Informationsmaterial och utbildningsplaner**
6. **Säkerhetsregler**
7. **Säkerhetsbeskrivning**
8. **Kontrollsystem och uppföljning**
9. **Instruktioner för kontrollrundor**
10. **Rapportering och utvärdering**
11. **Dokumentation**

Modellen Tryggve ger en grund att arbeta utifrån och erbjuder varje verksamhet en möjlighet att skapa ett individuellt anpassat säkerhetsarbete. Tryggve innebär att verksamheten kontinuerligt arbetar för ständiga förbättringar, en säkrare miljö, egenansvarets betydelse samt främjar en god säkerhetskultur.

Det är viktigt att poängtera att Tryggve endast skapar förutsättningar att arbeta med säkerhet och att hela resultatet bygger på verksamhetens engagemang. Det material som skapas i samband med Tryggve skall vara under ständig utveckling, ge berörda personer en möjlighet till påverkan och delaktighet. Tillsammans kan verksamheten arbeta för att säkra den trygghet som äldreboenden erbjuder.

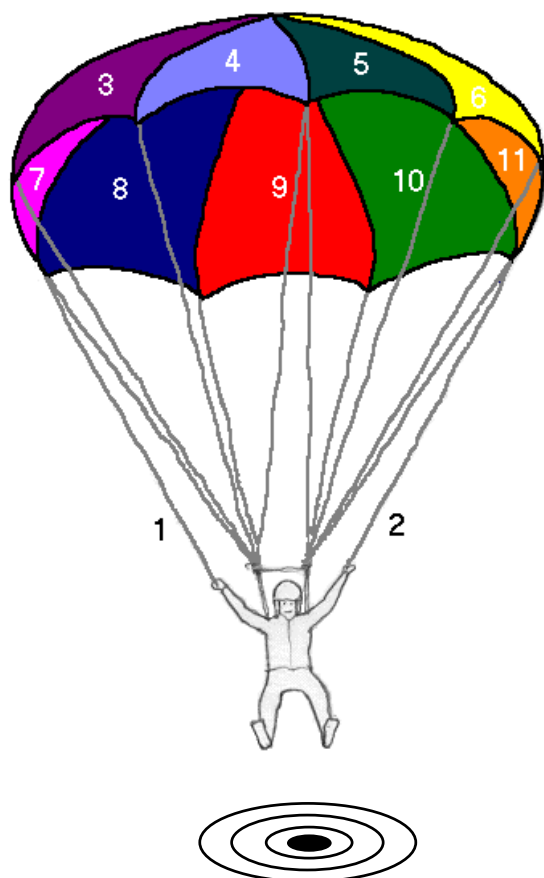
Summary

Most people will someday grow old and perhaps need help to manage daily life. Homes for the elderly are a form of care that give people an opportunity to live a life with dignity, provide them with a sense of security and a feeling of community. In order to offer this security that all people are worthy of, it is important to identify risks connected with homes for the elderly and plan for routines in how to handle them.

The aim of this report is to survey the risks connected with homes for the elderly, to be able to enhance security and decrease the inherent risks. The goal is to create a tool that will facilitate working with risk management at the homes, and thus increase security in daily life for the residents, personnel and visitors. The starting point of this report is the home for the elderly of Ekdalagården in Härryda kommun.

Everyone is exposed to different kinds of risks every day, voluntarily as well as involuntarily. To work with systematic risk management means to continuously identify risks, prevent them, and in some cases totally eliminate them. Despite a thorough security program, to err is human and that means that accidents will continue to occur. Systematic risk management provides an opportunity to partly control risks as well as the consequences of an undesired incident.

For implementation of systematic risk management at homes for the elderly, the parachute jumper Tryggve has been developed. It symbolizes a human being who is exposed to a risk. The ropes of the parachute symbolize the rules and regulations of an existing organisation and the risks surrounding it. Tryggve has the opportunity to control the jump as long as the parachute is intact. By working with all included parts of Tryggve, opportunities for an enhanced feeling of security for those concerned are created.

1. Description of the organisation and risks
2. Laws and regulations
3. **Safetypolicy**
4. **Securityorganisation**
5. **Informationmaterial and educational objective**
6. **Securityrules**
7. **Securitydescription**
8. **Controlsystem and follow-up**
9. **Instruction for controlrounds**
10. **Report and evaluation**
11. **Documentation**

The model of Tryggve provides a foundation to work from and it offers each organisation an opportunity to design individually adjusted risk management plans. Tryggve signifies that the organisation continuously works to improve itself and to provide a secure environment. It also promotes the importance of responsibility and security.

It is important to emphasize that Tryggve only creates conditions to work with security and that the result depends on the commitment from the organisation. The material that is produced in connection with Tryggve must be constantly improved, giving those concerned a chance to participate and to be influential. Together the organisation must work for guaranteeing the sense of security offered at homes for the elderly.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	9
1.1 BAKGRUND	9
1.2 SYFTE OCH MÅL	9
1.3 METOD	9
1.4 MÅLGRUPP	10
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	10
2 OBJEKTSBESKRIVNING	11
2.1 HÄRRYDA KOMMUN OCH DESS ÄLDREOMSORG	11
2.2 EKDALAGÅRDEN	11
3 LAGAR OCH BESTÄMMELSER	13
3.1 SVENSK LAGSTIFTNING	13
3.2 LAG OM SKYDD MOT OLYCKOR	13
3.2.1 Allmänt	13
3.2.2 Ekdalagården	15
3.3 ARBETSMILJÖLAGEN	15
3.3.1 Allmänt	15
3.3.2 Ekdalagården	18
3.4 SOCIALTJÄNSTLAGEN	18
3.4.1 Allmänt	18
3.4.2 Ekdalagården	19
3.5 HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSLAGEN	19
3.5.1 Allmänt	19
3.5.2 Ekdalagården	19
3.6 SEKRETESSLAGEN	19
3.6.1 Allmänt	19
3.6.2 Ekdalagården	19
3.7 PLAN- OCH BYGGLAGEN.....	20
3.7.1 Allmänt	20
3.7.2 Ekdalagården	20
3.8 LAG OM TEKNISKA EGENSKAPSKRAV PÅ BYGGNADSVÄRK, M.M.	20
3.8.1 Allmänt	20
3.8.2 Ekdalagården	20
3.9 DISKUSSION	20
4 RISKBILD	21
4.1 MÅL OCH SYFTE	21
4.2 ALLMÄNT	21
4.3 BRAND	22
4.4 STÖLD OCH SKADEGÖRELSE	25
4.5 ARBETSMILJÖ	27
4.6 FALLSKADOR OCH TILLBUD INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	29
4.7 ÖVRIGT	32
5 SYSTEMATISKT SÄKERHETSARBETE	33
5.1 FRAMTAGANDE AV IMPLEMENTERINGSVERKTYG	33

5.1.1 Allmänt	33
5.1.2 Säkerhetskultur	33
5.1.3 Ledningssystem	36
5.1.4 Fallskärmschopparen Tryggve	37
5.2 BESKRIVNING AV IMPLEMENTERINGSVERKTYGET TRYGGVE	39
5.2.1 Målsättning	39
5.2.2 Beskrivning av verksamhet och riskbild	39
5.2.3 Lagar och bestämmelser	40
5.2.4 Säkerhetspolicy	41
5.2.5 Säkerhetsorganisation	41
5.2.6 Informationsmaterial och utbildningsplaner	42
5.2.7 Säkerhetsregler	43
5.2.8 Säkerhetsbeskrivning	43
5.2.9 Kontrollsystem och uppföljning	44
5.2.10 Instruktioner för kontrollrundor	44
5.2.11 Rapportering och utvärdering	45
5.2.12 Dokumentation	45
5.2.13 Återkoppling	46
6 APPLICERING AV TRYGGVE PÅ ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN.....	47
6.1 ALLMÄNT	47
6.2 MÅLSÄTTNING	47
6.3 BESKRIVNING AV VERKSAMHET OCH RISKBILD	47
6.4 LAGAR OCH BESTÄMMELSER	47
6.5 SÄKERHETSPOLICY	48
6.6 SÄKERHETSORGANISATION	49
6.7 INFORMATIONSMATERIAL OCH UTBILDNINGSPLANER	50
6.8 SÄKERHETSREGLER	51
6.9 SÄKERHETSBEKRIVNING	51
6.10 KONTROLLSYSTEM OCH UPPFÖLJNING	52
6.11 INSTRUKTIONER FÖR KONTROLLRUNDOR	53
6.12 RAPPORTERING OCH UTVÄRDERING	53
6.13 DOKUMENTATION	54
6.14 DISKUSSION OCH SLUTSATS	54
REFERENSLISTA.....	57
BILAGA A, SÄKERHETSPÄRM.....	59

1 Inledning

Kapitlet presenterar ämnet för läsaren. Det beskriver rapportens syfte och mål samt ökar förhoppningsvis förståelsen för rapportens innehåll.

1.1 Bakgrund

De flesta kommer någon gång att bli gamla och kanske behöva hjälp för att klara det dagliga livet. Äldreboende är en vårdform som skall ge människor en möjlighet att leva ett värdigt liv, känna trygghet och gemenskap även på ålderns höst. För att kunna erbjuda den trygghet som alla människor är värda är det viktigt att riskerna inom denna typ av verksamhet kartläggs och rutiner för hur dessa skall hanteras utformas.

För att uppfylla Lagen om skydd mot olyckor, som träder i kraft 2004, och de allmänna råd som finns utgivna redan idag, skall systematiskt brandskyddsarbete inom äldreboenden bedrivas. Genom att arbeta med förebyggande av såväl brand som av andra risker inom verksamheten kan tryggheten för de boende säkerställas.

Inför den nya lagändringen vill Härryda kommun vara väl förberedda och i denna rapport kommer därför ett verktyg för implementering av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboendet Ekdalagården i Mölnlycke att presenteras.

Rapporten utgör ett 20 poängs examensarbete för utbildningarna civilingenjör i riskhantering samt brandingenjör vid Lunds Tekniska Högskola. Innehållet i rapporten har utarbetats i samråd med personal vid avdelningen för brandteknik, Lunds Tekniska Högskola, äldreboendet Ekdalagården och Härryda kommun.

1.2 Syfte och mål

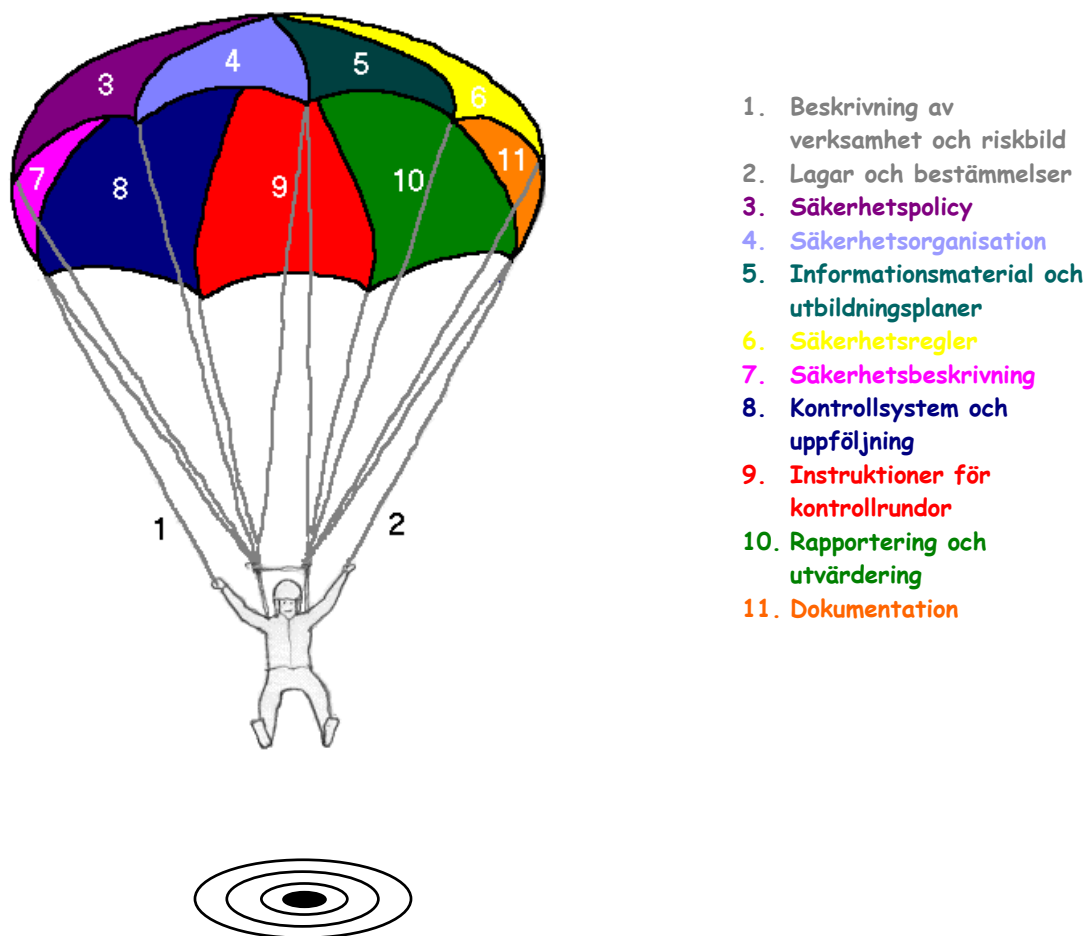
Syftet är att undersöka hur riskbilden ser ut på äldreboendet Ekdalagården i Härryda Kommun för att kunna bidra till att öka säkerheten och minska de inneboende riskerna.

Målet är att skapa ett verktyg som skall underlätta för äldreboendet Ekdalagården, eller liknande boende, att arbeta med systematiskt säkerhetsarbete och som bidrar till en ökad trygghet i vardagen för såväl boende och personal som besökare/anhöriga.

1.3 Metod

Genom litteraturstudier, informationssökning och i samarbete med berörda parter behandlas ett antal punkter utifrån ett riskperspektiv. Rapporten är uppdelad i tre huvudblock, lagar och bestämmelser, beskrivning av riskbild samt systematiskt säkerhetsarbete.

Som resultat av rapporten presenteras ett verktyg för införandet av systematiskt säkerhetsarbete på Ekdalagården, där ledningssystemet Intern Brandskyddskontroll utarbetat av Svenska brandförsvarsförbundet ligger till grund. Resultatet illustreras med hjälp av fallskärmschopparen Tryggve, se figur 1.1. Fallskärmens olika delar går systematiskt igenom och en applicering av Tryggve görs på äldreboendet Ekdalagården.

Figur 1.1. Implementeringsverktyget för systematiskt säkerhetsarbete, fallskärmschopparen Tryggve.

1.4 Målgrupp

Rapporten riktar sig främst till personal inom äldreomsorgen och andra berörda personer i verksamhetsområdet som kommer i kontakt med systematiskt säkerhetsarbete. Rapporten skall fungera som ett stöd i den dagliga verksamheten och skall därför kunna läsas av personer utan fackkunskap. Målgruppen omfattar även läsare som har ett intresse av riskrelaterade frågor.

1.5 Avgränsningar

I rapporten behandlas endast personsäkerhet, det vill säga eventuella skador på miljö och egendom beaktas ej.

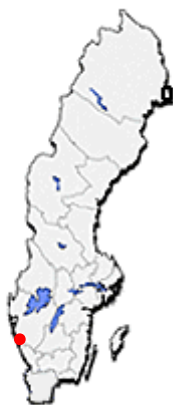
Endast en övergripande bild av riskerna på Ekdalagården presenteras, det vill säga ingen noggrannare riskanalys där sannolikheter och konsekvenser värderas genomförs. Detta eftersom det ej anses vara nödvändigt i ett initialt skede vid införandet av systematiskt säkerhetsarbete på Ekdalagården.

2 Objektsbeskrivning

I detta kapitel presenteras Härryda kommun och deras äldreomsorgsarbete. En beskrivning av äldreboendet Ekdalagården och dess organisation ger dessutom en översikt av vilken verksamhet det systematiska säkerhetsarbetet omfattar.

2.1 Härryda kommun och dess äldreomsorg

Härryda kommun ligger ungefär en mil öster om Göteborg, se figur 2.1, och har cirka 30 000 invånare¹. Äldreomsorgen i kommunen är till för att hjälpa äldre kommuninvånare som behöver stöd och hjälp i vardagen, där en av möjligheterna är att bo på äldreboende.

Figur 2.1. Härryda kommun utmärkt med röd prick på karta.

Äldreboende finns på tre orter i kommunen, Mölnlycke, Landvetter och Rävlanda vilka ger tillsammans ungefär 230 stycken boendeplatser. Varje äldreboende i kommunen har tillgång till en sjuksköterska, en läkare som gör besök en gång i veckan samt möjlighet att erbjuda de boende tandvård. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för alla som bor i kommunens äldreboende.²

I denna rapport studeras ur ett säkerhetsperspektiv äldreboendet Ekdalagården i Mölnlycke centrum. Resultatet kommer förhoppningsvis att utgöra grunden för vidare systematiskt säkerhetsarbete på övriga äldreboenden i kommunen.

2.2 Ekdalagården

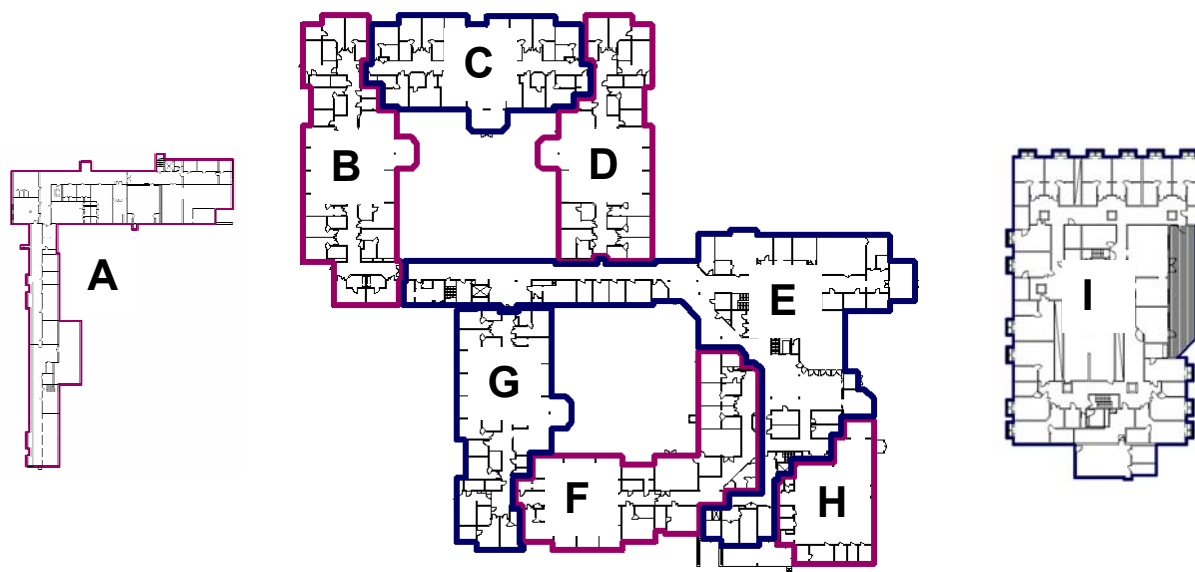
Ekdalagården har under alla år fungerat som äldreboende och är beläget mitt i Mölnlycke centrum. 1995 gjordes en ombyggnation och hemmet utökades med ytterligare en våning till lika en avdelning, samt en källare som idag fungerar som förråd och personalutrymme. Förutom boendeavdelningar finns det i huset en rehabiliteringsavdelning, en administrativ del samt ett storkök som lagar de boendes mat och den mat som hemtjänsten distribuerar. I anslutning till storköket finns det även en lunchrestaurang. Se figur 2.2.

På Ekdalagården finns det idag cirka 66 stycken boende på fem avdelningar, varav en avdelning är gäst- och rehabiliteringsboende. De boende har var sin egen lägenhet med tillgång till gemensamma utrymmen såsom vardagsrum och matsal. Personal finns i tjänst dygnet runt och hjälper till med det som de boende inte klarar av själva. Alla måltider intas i den gemensamma matsalen och varje vecka finns det möjlighet att delta i någon form av aktivitet. I anslutning till hemmet finns det två trädgårdar och en stor balkong som är resultatet av projektet ”Sinnenas trädgård” och som lätt kan nås även med rullstol.³

¹ www.sna.se, (2003-07-10)

² Välkommen till äldreomsorgen i Härryda kommun. (2003)

³ www.harryda.se, (2003-07-10)

Figur 2.2. Orienteringsritning, Ekdalagården.

På varje avdelning finns det mellan 12-15 stycken äldre människor med eget boende och personal dygnet runt. Personalen arbetar i 3-skift, förmiddag, kväll och natt samt med något lägre personalstyrka på helger, se tabell 2.2. I samband med byte av personal sker rapportering om boendes situation och om hur dagen varit. Arbetsplatsträffar hålls kontinuerligt för respektive avdelning, vilka är obligatoriskt att närvara vid för all personal.⁴

Tabell 2.1. Översikt, boende och personal Ekdalagården.

Förkortning	Avdelningens namn	Antal boende [st]	Totalt personalantal [st]
A	Källare	-	-
B	Gläntan	14	12
C	Sjövik	13	12
D	Hagen	12	14
E	Entré/Kontor	-	23
F	Rehabilitering	-	17
G	Solbacken	12	13
H	Måltidsservice	-	13
I	Annehill	15	14

Tabell 2.2. Ungefärlig arbetsfördelning på varje avdelning, Ekdalagården.

	Arbetstid	Antal personal [st]
Vardag	06.45 – 14.00 (fm)	4
	14.00 – 21.45 (kväll)	3
Helg	06.45 – 14.00 (fm)	3
	14.00 – 21.45 (kväll)	2
Natt	21.30 – 07.00	1

⁴ Börjesson, Britt – Marie. 2003-06-12

3 Lagar och bestämmelser

Åldrevården liksom övrig verksamhet i samhället styrs av lagar och förordningar som reglerar skydds- och säkerhetsfrågor. I följande kapitel presenteras några lagar och bestämmelser som påverkar säkerheten inom äldreboende.

3.1 Svensk lagstiftning

Svensk lagstiftning bygger på EU:s förordningar och direktiv, grundlagar, lagar, förordningar och myndigheters föreskrifter. Vad som skall regleras genom lagar beror på ämnets vikt enligt vad som närmare anges i regeringsformen. Sveriges lagar beslutas av riksdagen och tillhörande förordningar av regeringen. En förordning förtydligar innebörden av vad som står beskrivet i lagtexten och återger på ett mer detaljerat sätt regler för hur lagen skall följas. Myndigheters föreskrifter ger ytterligare detaljerad information i sakfrågor som är av stor betydelse och som myndigheten finner behov av att förtydliga. Förordningar tillsammans med myndigheters föreskrifter ger således god information om innebörden i tillhörande lag och om hur användning av lagen skall ske på ett tillfredsställande sätt.⁵

Sedan inträdet i EU är Sverige förutom svensk lag dessutom skyldig att åtlyda EG:s förordningar och direktiv. Ett direktiv ifrån EG blir först rättsligt bindande för Sveriges företagare och befolkning när det omvandlats till svensk lag. Däremot är förordningar beslutade av EG direkt likvärdigt med svensk lag och gäller över Sveriges grundlagar.

- EG förordningar
- Grundlagar
- Lagar
- Förordningar
- Myndigheters föreskrifter

För att öka förståelsen för nedan nämnda lagar rekommenderas att tillhörande förordningar och föreskrifter beaktas.

3.2 Lag om skydd mot olyckor

3.2.1 Allmänt

Lagen om skydd mot olyckor träder i kraft januari 2004 och ersätter den gamla räddningstjänstlagen. Lagen är utarbetad för att ytterligare anpassa lagstiftningen till dagens samhälle och beskriver främst samhällets uppgift och ansvar, men även rättigheter och skyldigheter för enskilda i samband med olyckor.

Enligt första kapitlet 2§ lag om skydd mot olyckor innebär räddningstjänst de räddningsinsatser som stat eller kommun skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljö. Räddningstjänsten skall ingripa om det föreligger skäligt i förhållande till rådande omständigheter och skall inom godtagbar tid genomföra en räddningsinsats på effektivt vis.

Enligt lagen har enskilda personer skyldighet att varna och tillkalla hjälp om situation uppstår som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller miljö, lag om skydd

⁵ Civilrätt

mot olyckor 2:1§. I andra kapitlet 3-4§§ regleras ägare och nyttjanderättshavare skyldigheter att bedriva brandskyddsarbete. Ansvarig för äldreboende i kommunal regi innebär detta i praktiken kommunen tillsammans med ansvarig personal och för privatägt boende, ägare och innehavare av byggnad.

Lag om skydd mot olyckor är ur riskperspektiv av stor betydelse.

Utdrag ur
Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778)

2 kap. Enskildas skyldigheter

1§ *"Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka."*

2§ *"Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand."*

3§ *"Ägare av byggnader eller andra anläggningar, där det med hänsyn till risken för brand eller konsekvenserna av brand bör ställas särskilda krav på en kontroll av brandskyddet, skall i skriftlig form lämna en redogörelse för brandskyddet."*

I lagen är det krav på att systematiskt brandskyddsarbete skall bedrivas inom de flesta verksamheter. Omfattningen på arbetet är beroende på verksamhetens storlek och verksamhetsområde. Med anledning av den nya lagen har Räddningsverket kommit ut med allmänna råd och kommentarer för hur systematiskt brandskyddsarbete skall bedrivas. För att vara väl förberedda inför den nya lagen bör verksamheter som redan idag uppfyller de krav som ställs på byggnader, verksamheter och organisationer leva upp till de rekommendationer som finns i denna skrift⁶.

Meddelande från Räddningsverket 2001:2

Utdrag ur
Systematiskt brandskyddsarbete, Allmänna råd och kommentarer

Systematiskt brandskyddsarbete

"För att uppfylla kraven i 41§ räddningstjänstlagen bör ett systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete bedrivas under byggnadens eller anläggningens hela användningstid. I detta ingår att brandskyddet bör dokumenteras."

Dokumentation av brandskyddet

"För varje byggnad eller anläggning bör det finnas en dokumentation av brandskyddet som är tillräckligt omfattande för att säkerställa att skäliga brandskyddsåtgärder vidtas och hålls funktionsdugliga."

Dokumentationen bör beskriva byggnaden och dess brandskyddslösningar, vilken verksamhet som bedrivs och den organisation som finns för brandskyddet samt de förändringar som finns.

Normalt bör den skriftliga dokumentationen finnas samlad. Om det finns skäl att dela upp den och detta är möjligt utan att minska förståelsen, kan dokumentationen ingå som en del av annan dokumentation och behöver inte vara samlad i en pärm, ett kapitel eller liknande. Dokumentationen bör om möjligt förvaras där den berörda verksamheten bedrivs och den bör finnas tillgänglig vid en brandsyn. Den bör uppdateras regelbundet och vid behov.

⁶ Systematiskt brandskyddsarbete, Allmänna råd och kommentarer.

Inom verksamheten bör det finnas en brandsäkerhetsansvarig med ett särskilt ansvar för brandskyddet och dokumentationen.”

Byggnader

”För de byggnader vars brandskydd inte enkelt kan beskrivas med generella brandskyddsåtgärder, vars brandskyddsåtgärder kräver speciellt underhåll, där det krävs automatiska eller manuella styrningar av brandskyddsinstallationer eller som är kulturhistoriskt värdefulla bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet.”

Verksamhet

”För de byggnader och anläggningar där det bedrivs verksamhet som medför stor risk för brands uppkomst eller spridning av brand, omfattar stora personantal, omfattar sovande personer med dålig lokalkännedom, ofta förändras eller kan medföra att utrymningsvägar blockeras bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet.”

Organisation

”För de byggnader och anläggningar där verksamhetens brandskydd bygger på en organisation där flera personer är engagerade i utformning och upprättande av det systematiska brandskyddsarbetet, där det förutsätts ett aktivt deltagande av personalen vid brand eller tillbud eller där brandskyddet till stor del är beroende av ett fungerande samarbete mellan personalen bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet.

Behovet av information till dem som är direkt berörda av verksamheten bör också beaktas.”

Tillsyn och kontroll

”Brandsynen bör omfatta en prövning av behovet av skriftlig dokumentation av brandskyddet. Denna prövning bör även omfatta en bedömning av om ägaren eller innehavaren har tillräcklig kunskap om objektets risker och dess brandskydd samt om det finns förutsättningar för nödvändigt underhåll av brandskyddsåtgärderna.

Om det finns skriftlig dokumentation, bör även dess innehåll, omfattning och efterlevnad kontrolleras vid brandsynen. Ägaren eller innehavaren och andra berörda bör själva kunna finna eller redogöra för sitt brandskydd med stöd av sin dokumentation, och detta bör också prövas vid brandsynen. Tillsynen bör dessutom omfatta en stickprovskontroll av vidtagna brandskyddsåtgärder i jämförelse med dokumentationen.”

3.2.2 Ekdalagården

På Ekdalagården är de boende i stor utsträckning beroende av personalen i det vardagliga livet, därför inte minst om det skulle börja brinna och en eventuell utrymning vara nödvändig. Detta kräver att personalen har kunskap om hur de skall agera i händelse av brand och vad som förväntas av var och en. Verksamheten omfattar dessutom ett stort sovande personantal som många gånger har dålig lokalkännedom, på grund av demens eller hög ålder.

Faktorer såsom nämnda ovan medför att Ekdalagården minst uppfyller kraven ställda på verksamhet och organisation i det allmänna råd och kommentarer som givits ut angående systematiskt brandskyddsarbete.

För att uppfylla dagens räddningstjänstlag och morgondagens lag om skydd mot olyckor skall systematiskt brandskyddsarbete införas i verksamheten.

3.3 Arbetsmiljölagen

3.3.1 Allmänt

Arbetsmiljöfrågor regleras i arbetsmiljölagen, arbetsmiljöförordningen, arbetsmiljöverkets föreskrifter samt i vissa fall i avtal mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Arbetsmiljölagen omfattar alla arbetsplatser och dess säkerhetsfrågor som berör människors

hälsa och risk för olycksfall, i såväl den privat- som offentliga sektorn. Lagens främsta syfte är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbete samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö.

Med stöd av arbetsmiljölagen har Arbetsmiljöverket utarbetat föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1. Föreskrifterna omfattar såväl fysisk som psykisk ohälsa och risker i den normala verksamheten samt risker förenade med olyckshändelser. Ett bra arbetsklimate inom äldreården gynnar främst boende och personal men den förhöjer också verksamhetens effektivitet och skapar en gemenskap med ökad ansvarskänsla och trygghet.

I föreskrifterna ställs det också krav på kontinuitet i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Risker förknippade med berörd verksamhet skall utredas, åtgärder för öka säkerhet skall vidtagas och uppföljning av arbetet ske, AFS 2001:1 8-10 §§.

För att en arbetsplats skall bli så trivsamt som möjligt och riskerna små för såväl ohälsa som olycksfall skall systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med arbetsmiljöverkets föreskrifter bedrivas.

Utdrag ur

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete AFS 2001:1

2§ *”Med systematiskt arbetsmiljöarbete menas i dessa föreskrifter arbetsgivarens arbete med att undersöka, genomföra och följa upp verksamheten på ett sådant sätt att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.”*

3§ *”Det systematiska arbetsmiljöarbetet skall ingå som en naturlig del i den dagliga verksamheten. Det skall omfatta alla fysiska, psykologiska och sociala förhållanden som har betydelse för arbetsmiljön.”*

5§ *”Det skall finnas en arbetsmiljöpolicy som beskriver hur arbetsförhållandena i arbetsgivarens verksamhet skall vara för att ohälsa och olycksfall i arbetet skall förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.*

Det skall finnas rutiner som beskriver hur det systematiska arbetsmiljöarbetet skall gå till.

Arbetsmiljöpolicy och rutinerna skall dokumenteras skriftligt om det finns minst tio arbetstagare i verksamheten.”

8§ *”Arbetsgivaren skall regelbundet undersöka arbetsförhållandena och bedöma riskerna för att någon kan komma att drabbas av ohälsa eller olycksfall i arbetet.”*

9§ *”Om någon arbetstagare råkar ut för ohälsa eller olycksfall i arbetet och om något allvarligt tillbud inträffar i arbetet, skall arbetsgivaren utreda orsakerna så att riskerna så att riskerna för ohälsa och olycksfall kan förebyggas i fortsättningen. Arbetsgivaren skall varje år göra en skriftlig sammanställning av ohälsa, olycksfall och allvarliga tillbud som inträffat i arbetet.”*

Bestämmelser om arbetsplatsens utformning återfinns i Arbetarskyddsstyrelsens Författningssamling. Syftet är att ge riktlinjer för hur säkerheten skall tryggas på arbetsplatsen med hjälp av framförallt tekniska lösningar. Anvisningarna utgör en bra grund att stå på för att försäkra sig om att brandskyddet på arbetsplatsen lever upp till sin funktion. Kraven som ställs skall ses som minimum.

Utdrag ur
Arbetskyddsstyrelsens Författningssamling
Arbetsplatsens utformning AFS 2000:42

Nödbelysning

72§ "Nödbelysning av tillräcklig styrka skall finnas i sådana arbets- och förvaringslokaler där de som arbetar är speciellt utsatta för risker i händelse av fel på den ordinarie belysningen."

Varselmärkning

76§ "Varselmärkning skall användas då risker inte kan undvikas eller begränsas tillräckligt mycket genom allmänna tekniska eller arbetsorganisatoriska skyddsåtgärder."

Larm och utrymning

77§ "Det skall finnas möjlighet till utrymning som är betingad av byggnadens, lokalens, arbetsplatsens och verksamhetens art. I händelse av fara skall alla arbetsplatser och personalutrymmen kunna utrymmas innan kritiska förhållanden uppstår."

78§ "Vid placering av tekniska anordningar, inredning och material skall utrymningsvägarnas tillgänglighet beaktas. Utrymningsvägar samt vägar och dörrar till utrymningsvägar skall hållas fria från hinder."

79§ "Dörrar och grindar för utrymning skall normalt vara utåtgående i utrymningsriktningen. Skjutdörrar och roterdörrar som enbart är avsedda för utrymning är tillåtna."

Dörrar till eller i en utrymningsväg skall vara lätta att öppna. De får inte vara så låsta eller reglade att utrymning försvåras."

80§ "På arbetsplatser från vilka utrymning annars endast kan ske med stor svårighet, skall särskilda åtgärder vidtas för att säkerställa personalens utrymning."

Nödbelysning för utrymning

81§ "Utrymningsvägar som kräver belysning för att göra en säker utrymning möjlig skall ha nödbelysning som lyser upp dem tillräckligt vid strömavbrott."

Skyltning och markering för utrymning

82§ "Skyltar och andra vägledande markeringar för utrymning skall finnas, om det inte är uppenbart obehövligt. Om det behövs skall vägledande markeringar vara belysta eller genombelysta. Skyltar och andra markeringar skall placeras på lämpliga ställen och ha ett varaktigt utförande."

84§ "Plats för brandsläckningsutrustning som inte är automatisk skall markeras med skyltar på lämpliga ställen."

Utrymningslarm

85§ "För byggnader och arbetslokaler där brand, gasutströmning, syrebrist eller liknande innebär risk för olycksfall eller akut ohälsa skall detektorer och larmanordningar finnas i sådan omfattning som är nödvändig med hänsyn till byggnadens och lokalens storlek och användning. Hänsyn skall även tas till den utrustning som finns i byggnaden, de fysikaliska och kemiska egenskaper hos förekommande ämnen och produkter, arbetsplatsernas läge och det största antal människor som lokalen är avsedd för."

86§ "Larmanordningar skall avge signaler som kan uppfattas av alla som berörs av faran."

87§ "Larmsignaler skall kunna utlösas manuellt. Om det behövs skall det finnas en anordning som automatiskt utlöser en signal vid brand, gasutströmning, syrebrist eller liknande."

88§ "Larmanordningar skall underhållas väl och kontrolleras minst en gång per kvartal."

Utrymningsplan

91§ "I byggnader skall, i den omfattning som behövs och på lämpligt belägna platser, finnas anslag med utrymningsplan. Planen skall visa utrymningsvägar, ange hur räddningskår och annan erforderlig hjälpinsats larmas och, när detta är aktuellt, visa placering av manuella larmutlösningdon och larmtelefon samt plats för återsamling."

3.3.2 Ekdalagården

Målet för arbetsmiljöarbete i Härryda kommun beskrivs i kommunens arbetsmiljöpolicy⁷. Det övergripande och främsta målet som skall uppnås är att alla anställda skall känna glädje i att gå till sitt arbete.

I enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter bedrivs systematiskt arbetsmiljöarbete på Ekdalagården. Internkontroll av arbetsmiljön inom äldreomsorgen utförs två gånger per år och skall utföras enligt Härryda kommuns tidplan.⁸ För att säkerställa rutinerna ytterligare kommer arbetsmiljörutinerna att integreras med det systematiska säkerhetsarbete.

I kapitel 5, systematiskt säkerhetsarbete, kommer till viss del Ekdalagårdens arbetsplatsutformning att behandlas för att se till att rutiner införs för att säkerställa att boendet lever upp till föreskrifterna.

3.4 Socialtjänstlagen

3.4.1 Allmänt

Socialtjänsten skall främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet. Grunden i verksamheten är att den skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. I socialtjänstlagen återfinns bland annat bestämmelser gällande åtgärder mot missbruk, omsorger om barn och ungdom, äldre människor samt människor med funktionshinder.

Vårdformerna ändras med tiden och idag skall äldre människor ges möjlighet att trots nedsatt fysisk och/eller psykisk förmåga bo i "eget boende" med hjälp av vårdpersonals omsorg, 19§ socialtjänstlagen. Socialtjänstlagen framhåller att kvaliteten på socialtjänsten skall vara god och att dess personal skall inneha lämplig utbildning och erfarenhet. Endast för att skydda enstaka liv, personlig säkerhet eller hälsa kan de boendes självbestämmande rätt inskränkas, 7§ socialtjänstlagen.

Utdrag ur
Socialtjänstlagen (SFS 1980:620)

7§ " Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet.

För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

För insatser inom omsorger om äldre människor med funktionshinder får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personlig säkerhet eller hälsa." Lag (1998:855)

19§ "Socialnämnden skall verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt och under trygga förhållanden och med respekt för deras självbestämmande och integritet." Lag (1997:313)

⁷ Arbetsmiljöpolicy, Härryda kommun.

⁸ Tidplan för internkontroll av arbetsmiljön inom äldreomsorgen, Härryda kommun.

3.4.2 Ekdalagården

De boende på Ekdalagården har var sin lägenhet möblerade och inredda med sina privata tillhörigheter. Det finns tillgång till personal dygnet runt som hjälper till med sådant som den boende inte klarar av på egen hand. Ökar den boendes behov blir omvårdnaden större och den boende har möjlighet att bo kvar till livets slutskede.

Ekdalagården anses med sin verksamhet uppfylla socialtjänstlagens krav för omsorger av äldre människor.

3.5 Hälso- och sjukvårdslagen

3.5.1 Allmänt

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen, 2§ hälso- och sjukvårdslag (1982:763).

Kommunerna innehar ett ansvar att planera sin hälso- och sjukvård utifrån kommuninvånarnas behov och skall erbjuda de som bor i olika boendeformer en god vård, 18§ hälso- och sjukvårdslag (1982:763). Enligt 31§ skall kvaliteten i verksamheten systematisk och fortlöpande utvecklas och säkras, Lag (1996:787). Detta beskrivs tydligare i socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:24) om kvalitetssystem i hälso- och sjukvård. ”All hälso- och sjukvård skall omfattas av system för planering, utförande, uppföljning och utveckling av kvaliteten i verksamheten. All personal skall medverkas i den systematiska och fortlöpande kvalitetsutvecklingen i verksamheten.”

3.5.2 Ekdalagården

I Härryda kommuns socialtjänst finns det rutiner för avvikelshantering, fallskador och tillbud. Inom hälso- och sjukvården skall alla icke förväntade händelser rapporteras till medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS. En sammanställningen över incidenter ges kvartalsvis ut och skall utvärderas av berörd personal.

3.6 Sekretesslagen

3.6.1 Allmänt

För att skapa förtroende och bevara de boendes integritet har alla som arbetar på äldreboende tystnadsplikt. Socialtjänstens sekretess och tystnadsplikt finns reglerade i Sekretesslagens 7 kap 4-6§§.

Utdrag ur
Sekretesslag (SFS1980:100)

4§ ”Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgift kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.”

3.6.2 Ekdalagården

All personal som arbetar inom äldreomsorgen i Härryda kommun har i enlighet med lagen tystnadsplikt.⁹ Personal som arbetar på Ekdalagården skall innan första arbetsdagen skriva på

⁹ Välkommen till äldreomsorgen i Härryda kommun. (2003)

en förbindelse om tystnadsplikt och sekretess. För att säkerställa detta förfarande kommer det ingå i det systematiska säkerhetsarbetet.

3.7 Plan- och bygglagen

3.7.1 Allmänt

Plan- och bygglagens främsta syfte är att reglera planering av bebyggelse samt användning av mark. Eventuella risker för ohälsa och säkerhet beaktas med hänsyn till denna lag i samband med att nya bygglov och marklov utfärdas. Lagen skall bevaka samhällets intressen samt värna om en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människor i dagens samhälle och för kommande generationer.

Boverkets byggregler ges ut med stöd av plan- och bygglagen och reglerar utformningen av byggnader. Den beskriver mer ingående hur exempelvis brandskyddet skall vara utformat och ger en tydlig bild av vilka normer som en byggnad skall leva upp till.

3.7.2 Ekdalagården

Plan- och bygglagen tillämpas främst vid ny- och ombyggnation. Vad Ekdalagården måste tillse är dock att de krav som ställs på drift och underhåll uppfylls under hela verksamhetens livslängd. Vid en eventuell ombyggnation av Ekdalagården behöver utökad hänsyn tagas till denna lag.

3.8 Lag om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.

3.8.1 Allmänt

I denna lag beskrivs det vilka tekniska egenskapskrav som ställs på byggnadsverk och byggprodukter som användas vid om- och nybyggnationer. Detta för att byggnaderna skall uppfylla väsentliga tekniska egenskapskrav under hela byggnadens livslängd. Om det behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa, får regeringen föreskriva att material, konstruktioner eller anordningar endast får användas i byggnadsverk efter godkännande, 18§. Byggprodukter som anses lämpliga märkes och släpps ut på marknaden för att användas till avsett ändamål, 5§.

3.8.2 Ekdalagården

Vilket material som använts vid ny- och ombyggnation av Ekdalagården har ej kontrollerats utan förutsätts uppfylla förpliktelseerna enligt lagen. År 1995 ersattes byggproduktlagen med lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m. Ombyggnationen av Ekdalagården förväntas då uppfylla kraven enligt den nya lagen, medan den ursprungliga byggnaden är konstruerad i enlighet med byggproduktlagen.

3.9 Diskussion

Lagarna är många och dess omfattning stora vilket medför krav på stor kunskap och medvetenhet hos berörda personer. Endast korta utdrag och enstaka paragrafer som anses vara av betydelse redovisas i denna rapport, det vill säga lagar som inte anses relevanta i samband med säkerhetsarbete utesluts. Kapitlet ger endast en överblick av gällande bestämmelser och kan användas som vägledning vid införandet av systematiskt säkerhetsarbete. Kapitlet ger därmed inte en fullständig beskrivning av äldreboendens rättigheter och skyldigheter.

4 Riskbild

Kapitlet skall ge ökad förståelse för de risker som är förknippade med äldreboenden. Riskbildsbeskrivning fokuserar på de största riskerna i verksamheten och kommer att ligga till grund vid införandet av systematiskt säkerhetsarbete. Med hjälp av mål och syfte tydliggörs kapitlets innebörd och avgränsningar.

4.1 Mål och syfte

Riskidentifieringen ligger till grund för införandet av systematiskt säkerhetsarbete på Ekdalagården. Identifieringen ger en grov uppskattning av de risker som verksamheten innebär utifrån ett säkerhetsperspektiv. Den beskriver inte på detaljerad nivå sannolikhet och konsekvenser för enstaka scenarier. Resultaten av identifieringen resulterar bland annat i checklistor för säkerhetskontrollrundor och säkerhetsregler.

Identifieringen behandlar endast personsäkerhet, det vill säga eventuella skador på miljö och egendom beaktas ej.

4.2 Allmänt

För att förtydliga innebörden av ett antal riskrelaterade ord, definieras de nedan:

Säkerhet – Att ha kontroll över sådana oönskade händelser som kan leda till förlust.¹⁰

Olycka – En oönskad händelse som leder till förluster (skada på, eller förlust av, människa, maskin, material, produktion, affärsmöjlighet, anseende m.m.).¹¹ Det skall röra sig om en plötslig händelse som skall resultera eller kunna resultera i något negativt, och den skall vara oavsiktlig.¹²

Tillbud – En oönskad händelse som, under andra omständigheter, kunnat leda till förluster.¹³

Den dominerande faktorn för de flesta riskbilder är olyckshändelser. Om en olycka är avsiktlig kan vara svårt att avgöra. Detta medför att begreppet ofta inkluderar avsiktliga och uppsåtliga händelser, framförallt inom statistiken över bränder. Ofta visar mycket av tillgänglig statistik endast dödsfall och inte skador såsom fysiska eller psykiska, vilket många gånger är av stort intresse. Statistiken kan därför medföra en snedvriden uppfattning om olyckshändelsers storlek och konsekvens. Ett illustrerat förhållande mellan fördelningen av skador åskådliggörs i en skadepiramiden, se figur 4.1. Innebörden av pyramiden bör fungera som en påminnelse om vad olyckshändelsers verkliga omfattning kan innebära i längden och som ett komplement till statistiken.¹⁴ Det är alltså bara ”toppen av isberget” som oftast syns.

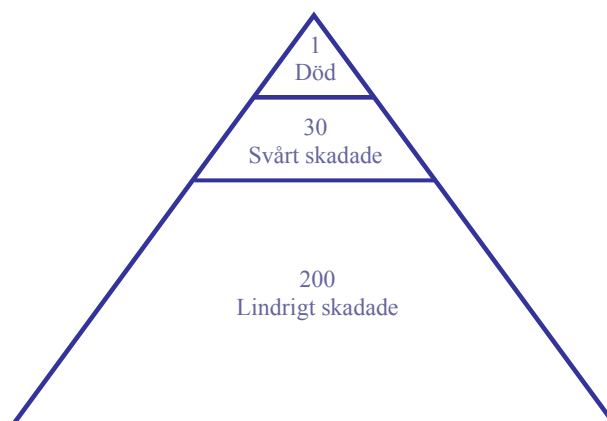
¹⁰ Handbok för riskanalys. (Kapitel 2.4)

¹¹ Handbok för riskanalys. (Kapitel 2.4)

¹² Olyckor i siffror. (Kapitel 1)

¹³ Handbok för riskanalys. (Kapitel 2.4)

¹⁴ Olyckor i siffror. (Kapitel 2.5)

Figur 4.1. Skadepyramid. På varje omkommen person går det grovt räknat 30 personer som läggs in på sjukhus och tvåhundra som besöker öppenvård. Under figuren återfinns alla tillbud och incidenter.¹⁵

På grund av nedsatt fysisk och psykisk förmåga hos många äldre människor drabbas ofta denna grupp allvarligare vid alla typer av olyckshändelser. Det är faktorer såsom reaktionsförmåga, syn, balans och graden av demens som kan vara avgörande för hur den uppstådda situationen klaras av. I takt med att allt fler svenskar blir äldre så ökar även antalet olyckor. Detta är ett problemområde som växer och betydelsen för hantering av dessa riskfrågor kommer att öka. Fram till år 2050 förväntas personer äldre än 65 år att öka med 800 000, vilket är en kraftig ökning jämfört med att hela populationen förväntas att öka med 670 000 människor. Det är därför viktigt att påbörja ett riskförebyggande arbete för de äldre i samhället redan idag. Detta för att minska olycksrisken och skadefrekvensen samt dels för att klara av framtida behov och krav.¹⁶

Vid beskrivning av Ekdalagårdens riskbild kommer fem områden att behandlas, brand, stöld och skadegörelse, arbetsmiljö, tillbud och fallskador inom hälso- och sjukvård samt övrigt. De utvalda områdena anses vara representativa och täcker en stor del av risker som är förknippade med äldreboende.

4.3 Brand

I Sverige sker det ungefär 25 000 bränder per år som leder till insats av den kommunala räddningstjänsten och cirka 100-130 personer omkommer till följd av brand varje år. Antalet brandskador anmälda till försäkringsbolagen är dock högre och den exakta siffran för antal bränder är därmed svår att bedöma. En majoritet av de personer som omkommer utgörs av äldre personer, varav män utgör en övervägande del av dem.¹⁷ Jämfört med många andra länder i världen tillhör Sverige de länder som har få dödsfall i samband med brand. Ryssland är det land som överlägset drabbats värst.¹⁸

Brand är en av de största riskerna inom äldreomsorgen och som bidrar till ett antal dödsfall varje år, se tabell 4.1. De senaste fyra åren har totalt 483 personer omkommit i bostadsbränder, varav 49 stycken av dessa var äldre människor på äldreboende eller i servicehus. Detta motsvarar ungefär 10% av alla döda i bostadsbränder. Detta kan eventuellt vara en konsekvens av låg personaltäthet och att få boende klarar sig själv i händelse av brand

¹⁵ Olyckor i siffror. (Kapitel 2.5)

¹⁶ Olyckor i siffror. (Kapitel 6)

¹⁷ Olyckor i siffror. (Kapitel 3.7)

¹⁸ Olyckor i siffror. (Kapitel 5)

i kombination med att de boende får röka och laga mat i sina lägenheter. Om jämförelse görs med döda i bostadsbränder per 100 000 invånare ger det ett resultat på 1,2 personer omkomna sett på hela befolkningen, 3 personer över 65 år omkomna i eget boendet och 9,2 personer över 65 år omkomna i särskilt boende.¹⁹ Dessa siffror samt att bränder i äldreboende utgör drygt 10% av alla omkomna i dödsbränder ger en tydlig bild av att brandskyddsarbete inom äldreboenden är av prioritet.

Tabell 4.1. *Omkomna i dödsbränder 1999-2003*²⁰

Typ av bostad	År 1999	År 2000	År 2001	År 2002	År 2003
Villa, radhus eller motsvarande	31	48	58	50	34*
Flerfamiljshus	33	37	42	56	17*
Äldreboende	15	6	14	9	5*
Fritidshus eller motsvarande	4	7	6	8	3*
Totalt	83	98	120	123	59*

* Siffrorna från 2003 är preliminära och för första halvåret.

Vanligt förekommande brandorsaker kan vara kvarglömd mat på spis, plastföremål som smält över en oavsiktligt påslagen spisplatta, levande ljus som tänd eld på gardin, duk eller liknande föremål samt att cigaretter eller tändstickor orsakat brand i de boendes kläder. Såväl insatsrapporter som utredningar gjorda av räddningstjänst, polis och rättmedicinska institutioner visar att den vanligast förekommande brandorsaken är rökning. Det finns också tydliga tendenser som visar att de vanligaste startutrymmet för en brand är sovrums, vardagsrum och kök.²¹

Ekdalagården

I tabell 4.2 åskådliggörs en jämförelse mellan olika kommuners riskbild. Tabellen är baserad på antal räddningsinsatser relaterat till aktuell folkmängd i berörd kommun. I jämförelse med övriga landet har Härryda kommun en låg andel räddningsinsatser för brand i byggnad i förhållande till sitt invånarantal.

Tabell 4.2. *Räddningsinsatser per tusen invånare, brand i byggnad*

Område	År 1999 ²²	År 2000 ²³	År 2001 ²⁴
Sverige	1,26	1,22	1,23
Göteborgs kommun	1,22	1,27	1,15
Härryda kommun	0,70	0,36	0,49

De larm som rapporterats de senaste åren på Ekdalagården har varit endast onödiga larm, det vill säga ingen brand. Under år 2001 respektive 2002 har det inkommit två stycken onödiga larm vardera år och under första delen av 2003 har inget rapporterats.

Trots att brand på Ekdalagården inte skett på många år, är det viktigt att arbeta med brandförebyggande arbete. Då statistik visar att denna typ av bränder och antalet omkomna

¹⁹ Sirenen. Larsson Per. (Nr 5, 2003)

²⁰ Dödsbränder -99, -00, -01 + Sirenen. Larsson Per. (NR 5, 2003)

²¹ Räddningstjänsten i siffror, 2001. (sidan 23)

²² Räddningstjänst i siffror, 1999. (Tabell 127)

²³ Räddningstjänst i siffror, 2000. (Tabell 127)

²⁴ Räddningstjänst i siffror, 2001. (Tabell 127)

äldre personer ökar är det bara en tidsfråga innan olyckan kan vara framme. Det gäller därför ”att vara efterklok i förtid”. Varför siffrorna mellan Härryda och Göteborg skiljer sig så pass mycket kan vara svårt att avgöra, men en tendens är att storstäder generellt har högre i siffror inom statistiken.

Identifiering av tänkbara brandorsaker, Ekdalagården:

- ◆ **Anlagd brand** – är en av de vanligaste brandorsakerna inom vården.
- ◆ **Blinkande lysrör** – utgör en risk då dessa blir mycket heta och plasten i lampan kan smälta som i sin tur kan antända närliggande brännbart material.
- ◆ **Brödrostning** – en brödrost kan bli mycket het och antända närliggande brännbart material.
- ◆ **Förvaring** – brännbart material skall inte förvaras på sådana ställen som utgör en risk för antändning, t ex ovanpå torkskåp och i fläktrum. Skulle brand uppstå i fläktrummet är risk för brandspridning via ventilationssystemet stor. Förvaring av syrgas utgör dessutom en hög explosionsrisk i samband med en eventuell brand och skall därför markeras ut.
- ◆ **Heta arbeten** – hantverkare som utför exempelvis svetsning utgör en ökad risk för brand.
- ◆ **Kaffekokare** – en påslagen kaffekokare som inte innehåller något kaffe kan antända.
- ◆ **Levande ljus** – kan ta eld i såväl närliggande brännbart material, exempelvis gardiner, som i sin egna ljusstake. Ljus utgör en stor brandfara och skall aldrig lämnas utan tillsyn.
- ◆ **Matlagning** – en påslagen kvarglömd spis antänder mycket lätt närliggande brännbart material eller rester av mat i en kastrull.
- ◆ **Rökning** - är den vanligaste brandorsaken. Slarv med tändstickor och cigaretter kan orsaka brand i de boendes kläder eller annat brännbart material.
- ◆ **TV** – kan självantända eller börja brinna om exempelvis ett ljus som är placerat ovanpå tv:n börjar droppa stearin eller brinna i ljusstaken.
- ◆ **Övrigt** – på grund av låg personaltäthet och hög arbetsbelastning för personalen ökar risken för att misstag görs.

Det är viktigt att komma ihåg att de boende många gånger är dementa, har nedsatt hörsel och syn samt dålig rörelseförmåga, vilket i sig kan bidra till en ökad risk för uppkomsten av brand.

Hur mycket tid och arbete som än läggs ner på identifieringen av tänkbara brandorsaker så är det ändå det kommande systematiska säkerhetsarbetet som avgör hur stor riskreduceringen blir. Arbetet innebär att riskerna minimeras och i vissa fall helt elimineras. För att eliminera uppkomsten av brand eller i händelse av brand minimera konsekvenserna är det viktigt att det förebyggande arbete innefattar såväl tekniska som organisatoriska brandskyddsåtgärder. I

tabell 4.3 redovisas de brandskyddsåtgärder som anses vara av intresse och bör beaktas i säkerhetsarbetet på Ekdalagården.

Tabell 4.3. Översikt brandskyddsåtgärder som bör beaktas vid säkerhetsarbete på Ekdalagården

	Brandskyddsåtgärd
Tekniska	Brand- och utrymningslarm
	Släcksystem
	Brandgasventilation
	Skydd mot brand- och brandgasspridning via ventilationssystem
	Utrymningsvägar
	Dörrar i utrymningsvägar
	Brandceller
	Dörrar i brandceller
	Nödbelysning
	Räddningsvägar
Organisatoriska	Ansvarsfördelning
	Utbildning
	Information
	Övningar
	Instruktioner och rutiner
	Service och underhåll
	Kontroller
	Dokumentation
Uppföljning	

Betydelsen av tekniska system och organisatoriska faktorer är båda stora, men det viktigaste är att de samverkar i ett integrerat system. I händelse av brand är personalens insats av största betydelse. Ansvarsfördelningen skall vara tydlig, personal skall genomgått erforderlig utbildning, brandteknisk utrustning skall vara funktionsduglig, utrymningsvägar skall ej vara blockerade och dörrar i brandcellsgränser skall hållas stängda. Om verksamhetens arbete väsentligt underlättas genom att dörrar skall stå öppna är det viktigt att dessa är försedda med dörrstängare som är kopplat till brandlarmet. Kan ett tekniskt hjälpmedel underlätta arbetet för personalen och om det är ekonomisk försvarbart bör detta installeras snarast för allas säkerhet.

4.4 Stöld och skadegörelse

Äldre personer som bor på äldreboende och i egen bostad drabbas av stöld, inbrott och skadegörelse. Många gånger kanske med anledning av att dessa äldre människor är lätta offer på grund av nedsatt fysisk och psykisk förmåga. För att öka skyddet gentemot denna typ av brott är det viktigt att försvåra för förövarna samt att lönsamheten blir liten och brott därmed uteblir.

Den åldersgrupp som är mest utsatt för stöld och skadegörelse är personer i åldern 16-25 år, drygt 35%. Detta kan bero på att dessa personer i högre grad vistas sig på ställen där risken för brott är större, exempelvis ute på stan. Oron för att råka ut för brott är dock mycket mindre i denna ålderskategori än hos övriga. Äldre personer oroar sig emellertid mer för inbrott och skadegörelse än de som i själva verket blir utsatta. En anledning till denna oro kan vara att i takt med att åldern stiger minskar känslan av att kunna försvara sig. Ungefär var tionde person mellan 65 och 84 år och var fjärde person mellan 45 och 64 år har någon gång under de

senaste tolv månaderna blivit utsatta för stöld eller skadegörelse. Det finns dock inga tendenser som tyder på att denna siffra är på väg att minska eller öka, se diagram 4.1 och 4.2.²⁵

För att gamla människor på äldreboende skall känna trygghet och lugn är det viktigt att de inte blir utsatta för brott, men också att det inte behöver känna oro. Att drygt var fjärde äldre person skall behöva känna oro, är en alldeles för hög siffra i alla fall om boendeformen är inom äldreomsorgen. Förebyggande arbete är därför viktigt, men också att de boende informeras om de skyddsåtgärder och säkerhetsarbete som finns i den boendes hemmiljö för att öka trygghetskänslan.

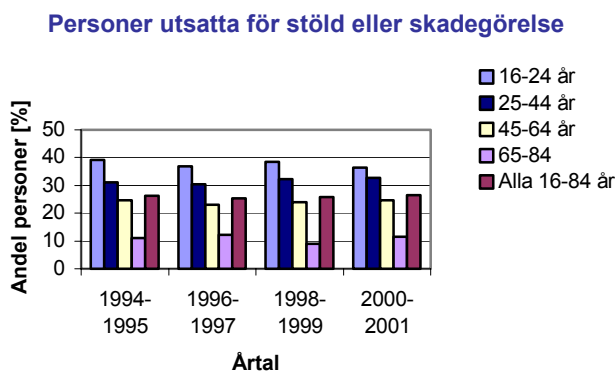

Diagram 4.1. Personer som under de senaste 12 mån. varit utsatta för minst någon stöld eller skadegörelse. (Statistiska centralbyrån)

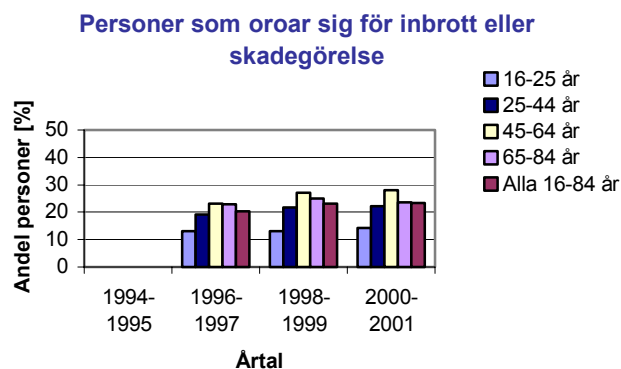

Diagram 4.2. Personer som oroar sig för inbrott eller skadegörelse i bostaden ofta eller då och då. (Statistiska centralbyrån)

Ekdalagården

Arbete med att öka brotts säkerheten har påbörjats i Härryda kommun varvid låssystemet för all kommunal verksamhet håller på att bytas ut.

För Ekdalagården innebär detta att alla nycklar byts ut mot kort. Kortet är registrerat med olika behörighet och personal likaså anhängiga kan därmed inneha ett personligt kort. Ett antal nycklar behövs dock fortfarande för den dagliga verksamheten på Ekdalagården. De förvaras inlåsta i ett skåp som endast personal med behörigt kort kan komma åt och dessa nycklar skall aldrig lämna verksamheten. Fördelen är att kortet kan spärras dygnet runt och genom kortläsare är det möjligt att se vilken/vilka personer som befunnit sig i lokaler vid en viss tidpunkt samt att nycklar aldrig behöver lämna verksamheten. Med hjälp av denna åtgärd är förhoppningarna att minska antal nycklar på drift och därmed minska inbrottsrisken. För att få tillgång till ett kort skall ett formulär med vilket ansvar som medföljer kortet undertecknas och kortets behörighet klargöras.

Ytterligare en skyddsåtgärd är att begränsa värdet på de saker som förvaras på hemmet. Om möjligt behöver de boendes personliga ägodelar som inbringar ett högt värde inte förvaras i lägenheten, likaså dyrbara smycken och stora summor kontanta pengar. Personalens insats är också värdefull. Det är personalen som har möjlighet att agera om något sker utöver det vanliga och misstankar om brott föreligger. Ett uppmärksamt öga kan förhindra påtänkta brott!

²⁵ www.scb.se, (2003-07-14)

I anslutning till huvudentrén på Ekdalagården finns en reception som under dagtid är bemannad och har uppsikt över de personer som går in och ut. Under kvällar och helger är entré ingången låst med hjälp av ett kodlås, vilket kräver tillgång till kort för att komma in. Varje avdelning är vid respektive ingång försedd med kortläsare och i vissa fall även kodat för att komma ut. Fastigheten är inte utrustad med inbrottslarm, ty detta är omöjligt då personer ständigt vistas i lokalerna.

Under år 2002 och första delen av 2003 har sammanlagt fyra stycken fall av stöld och skadegörelse anmälts på Ekdalagården.

- Skadegörelse
- Stöld av mynttelefon
- Stöld ur poliklinikkassor
- Stöld av pengar ur kodlåst skåp

Identifiering av tänkbara orsaker för ökad skadegörelse och stöld, Ekdalagården:

- ◆ **Bristande uppmärksamhet** – Om ”ovanliga” saker inte uppmärksammas, såsom exempelvis främmande personer i lokalerna.
- ◆ **Förvaring** – Om dyrbara ägodelar eller kontanta pengar förvaras i de boendes rum eller i personal utrymmen.
- ◆ **Kort eller nycklar på villovägar** – Om förlorade kort eller nycklar ej rapporteras saknade direkt vid upptäckt, så att eventuell avregistrering av kodade kort kan genomföras.
- ◆ **Öppna fönster och dörrar** – Om fönster och dörrar ut mot allmänheten glöms öppna under en längre tid ökar risken för att obehöriga personer tar sig in i byggnaden.

4.5 Arbetsmiljö

I enlighet med arbetsmiljölagen, se kapitel 3.2, skall det inom all verksamhet bedrivas systematiskt arbetsmiljöarbete.

Att arbeta inom äldrevården innebär många gånger tunga lyft och en stressig arbetssituation på grund av låg personaltäthet. En god arbetsmiljö innebär trygghet och gemenskap, att de boendes behov tillfredställs och att de erbjuds en stimulerande vardag, att personalen känner glädje inför sina arbetsuppgifter och att arbetet bedrivs under säkra förhållanden. Dessa faktorer skapar inte bara ett bra arbetsklimat utan ökar även verksamhetens effektivitet.

Tyvärr visar statistik på att andelen drabbade av såväl arbetsolycka som av stress är högre för de personer som arbetar inom vårdsektorn än övriga i arbetslivet. Trots att antalet sjukskrivningar i landet som stort ökar ligger de för undersköterskor/vårdbiträden på cirka 3 procent högre jämfört med Sverige som helhet. Då skall det kommas ihåg att hårt skadedrabbade yrkesgrupper som byggarbetare och vägarbetare ingår i gruppen över samtliga och ändå ligger vårdsektorn högre. Framförallt syns en stor skillnad i sjukskrivningar till följd av andra förhållanden i arbetet, samt att var tionde undersköterska/vårdbiträde lider av stress. Detta är höga siffror som borde uppmärksammas av arbetsgivare och kommun.²⁶

²⁶ www.scb.se, (2003-07-14)

Ekdalagården

För att säkerställa arbetsmiljön på Ekdalagården bedrivs det i enlighet med arbetsmiljölagen och Härryda kommuns arbetsmiljöpolicy systematiskt arbetsmiljöarbete.

Årligen sammanställs och utvärderas tillbuds- och arbetsskadestatistik för alla anställda i Härryda kommun. Antalet anmälda fall inom äldreomsorgen och hemsjukvården visar sig vara överrepresenterade och utgör en stor del av de totala anmälningarna i Härryda kommun, se diagram 4.3 och 4.4. Det finns dessutom inga tendenser som tyder på att antalet anmälningar vare sig minskar eller ökar.

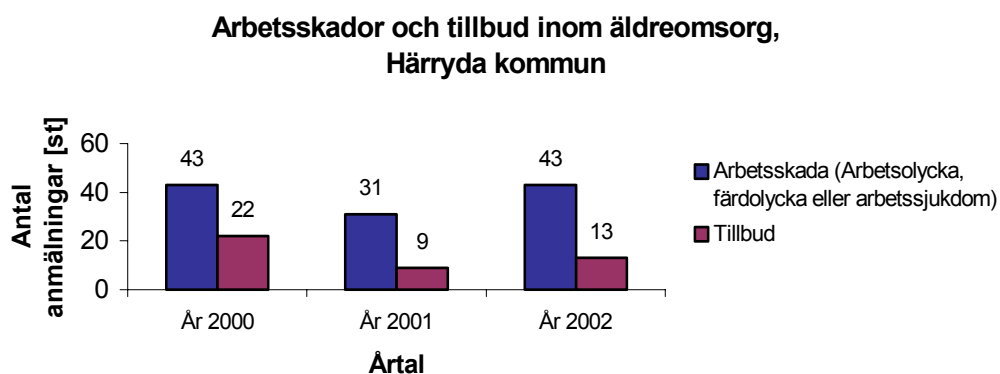

Diagram 4.3. Antal anmälda arbetsskador och tillbud inom äldreomsorg med hemsjukvård, Härryda kommun.²⁷

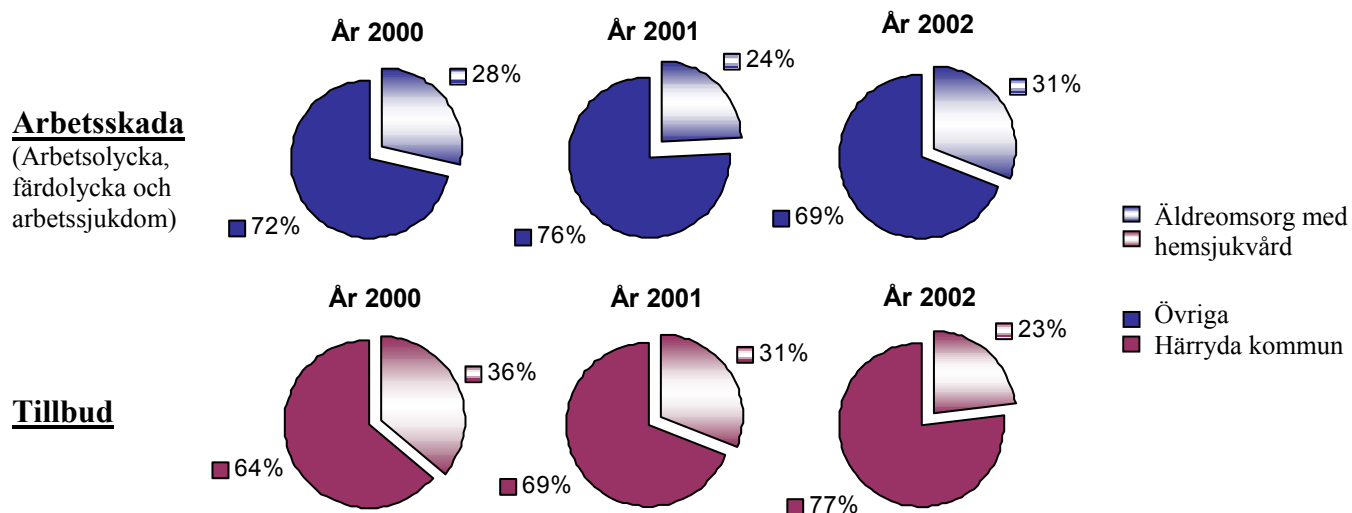

Diagram 4.4. Den andel av antal anmälda arbetsskador och tillbud som äldreomsorgen tillsammans med hemsjukvården utgör jämfört med övriga anställda av Härryda kommun.²⁸

Antal anmälningar från Ekdalagården uppgår endast till en under år 2001 och inga under år 2002 eller första delen av 2003. Detta måste anses som väldigt bra statistik då det totala antalet anmälningar inom äldreomsorgen varit betydligt större under de gångna åren. Antalet anmälningar varierar troligtvis beroende på de boendes psykiska och fysiska tillstånd och

²⁷ Vikberg, Ulla. Härryda kommun. (2003-08-26)

²⁸ Vikberg, Ulla. Härryda kommun. (2003-08-26)

därmed mellan olika äldreboenden och år. Detta kan tydligt utläsas då Säterigården, ett demensboende med tre avdelningar, under första delen av år 2003 gjordes 33 stycken tillbudsansmälningar.²⁹

På Ekdalagården under år 2002 hade i snitt varje anställd närmare 60 dagars sjukfrånvaro, det vill säga ungefär två månader. Detta är en mycket hög siffra och värst drabbade är den äldre personalstyrkan, mellan 50-65 år.³⁰

Identifiering av tänkbara orsaker för arbetsmiljötillbud, Ekdalagården:

- ◆ **Arbetskamrater** – Alla skall känna sig välkomna till sin arbetsplats och inte känna sig utstötta. Mobbning kan leda till såväl psykiska som fysiska men.
- ◆ **Boendes psykiska tillstånd** – Tillbud där den boendes beteende kan vara aggressivt eller opassande till följd av sjukdomsbild.
- ◆ **Hög arbetsbelastning** – Ökar risken för utbrändhet och att begå fel i sin yrkesroll.
- ◆ **Arbetsledningen** – Om personalen inte känner stöd och förtroende ifrån arbetsledningen kan detta påverka både arbetsprestation och personalens psykiska tillstånd.

4.6 Fallskador och tillbud inom hälso- och sjukvård

I enlighet med socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, se kapitel 3.3, skall det bedrivas systematiskt och fortlöpande kvalitetsutveckling i verksamheter som arbetar med hälso- och sjukvård.

Fallolyckor är en av de vanligaste olyckshändelserna och visar tendens på ökning. Ökningen beror främst på att antalet äldre i vårt samhälle ökar och det är dessa människor som drabbas värst. Personer över 65 år visar en tydlig tendens på att drabbas hårdare än andra åldersgrupper. Under 1999 drabbades hela 400 personer över 65 år av dödsfall till följd av fallolycka, varav cirka 210 var män och 190 var kvinnor.³¹ Detta utgör en stor del av alla olycksfall som resulterar i dödsfall. Under 1999 beräknades den totala siffran för dödsfall till cirka 1600 för personer över 65 år, inkluderat alla typer av olyckshändelser.³² De vanligaste typerna av fallolyckor sker på ”golv, underlag inomhus”, ”alla underlag utomhus” vilket motsvarar cirka 61 % av de äldres fallolyckor. Tillbudet sker vanligtvis genom snubbling, snavning, knuff, yrsel, feltramp eller överbalans, ca 40%, samt genom halkning eller av annan orsak. De vanligaste frakturerna till följd av en fallskada är höftfrakturer, likväl för kvinnor som män.³³

För de flesta gamla på äldreboende har personalen tagit över hantering av läkemedel då den boende inte klarar av det själv. För personalen utgör detta en hälso- och sjukvårdsarbetsuppgift och innebär att personalen skall se till att den boende får rätt mediciner, rätt dos och vid rätt tillfälle. På de flesta ställen inom äldreomsorgen utfärdar medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, en delegation till ordinarie personal, som innebär att

²⁹ Vikberg, Ulla. Härryda kommun. (2003-08-26)

³⁰ Vikberg, Ulla. Härryda kommun. (2003-09-02)

³¹ Olyckor i siffror. (Kapitel 2.4)

³² Olyckor i siffror. (Bilaga 1)

³³ Matsson, Sara. (2000)

personen i fråga har rätt att ge den boende sin medicin. Det vanligaste felet som begås i samband med hantering av läkemedel är framförallt att läkemedlet glömts bort att ges, men också läkemedel förväxlats eller att det givits vid fel tidpunkt.

Att journalhantering sker på ett korrekt sätt är viktigt för att bevara den boendes integritet och för att han/hon skall få tillgång till bästa möjlig behandling. Tillbud handlar här främst om att det är svårt att läsa eller dokumentera i journaler, vilket i sin tur påverkar vårdkvaliteten och patientsäkerheten negativt.

Brist i vård och behandling, överlämnande och information som berör patient, boende skadar boende eller att boende skadar sig själv är andra tillbud som kan tänkas uppstå. Framförallt vid demensboende kan det vara vanligt att de boende är aggressiva och skadar sig själv eller sina medboende, vilket ställer höga krav på berörd personal.

Ekdalagården

Inom socialtjänsten i Härryda kommun finns det rutiner för avvikelshantering, fallskador och andra tillbud inom hälso- och sjukvård. En sammanställning av inkomna kvalitetsrapporter görs en gång varje kvartal och överlämnas till alla berörda verksamhets- och enhetschefer. Sammanställningen skall gås igenom vid arbetsplatsträffar eller planeringsdagar så att den kommer all personal till känna och förhoppningsvis bearbetas så att det inför nästa kvartal kan ses en förbättring.

Under år 2002 har Härryda kommun fått in 844 stycken rapporter om fallolyckor från äldreboende i kommunen, varav 222 stycken var inrapporterade ifrån Ekdalagården. En tendens tycks vara att antalet olyckor ökar. Jämförs antalet uppkomna frakturer till följd av fallolycka har dessa dock minskat från 16 stycken år 2001 till 8 stycken år 2002, vilket är en halvering. De flesta fallen sker på eftermiddagen/kvällen och ett övervägande antal i de boendes sovrum. Om antalet ökade olyckor är en konsekvens av en ökad arbetsbelastning för personalen är svårt att avgöra, men är en trolig anledning. Att de flesta olyckorna tycks ske på

eftermiddag/kväll är troligen en kombination av att personalstyrkan är mindre och att de boende skall gå och lägga sig för natten.³⁴

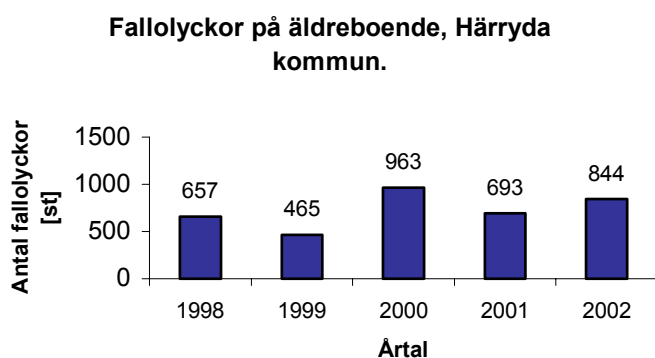

Diagram 4.5. Årligt inrapporterade fallolyckor i äldreboende, Härryda kommun.³⁵

Identifiering av tänkbara fallorsaker, Ekdalagården:

- **Dörr/del av dörr** – Vid promenad är tröskeln lätt att snubbla på.

³⁴ Färnlöf, Kicki. Härryda kommun. (2003-08-26)

³⁵ Färnlöf, Kicki. Härryda kommun (2003-08-26)

- ◆ **Fotbeklädnader** – Vid fel val av fotbeklädnad är det lättare att halka eller snubbla.
- ◆ **Mattor** – Finns en stor risk att fastna i eller snubbla på.
- ◆ **Rollatorer och rullstolar** – Ger en ökad skaderisk framförallt vid förflyttning till och från rollatorn respektive rullstolen.
- ◆ **Snö och is** – Under vintern är det lättare att halka vid vistelser utomhus.
- ◆ **Stolar** – Ta sig i och ur en stol är komplicerat och det är lätt att ramla.
- ◆ **Sängar** – Trilla ur sängen är en risk för de boende när de sover eller vilar. Uppstigning och läggning ur en säng kan dessutom vara besvärligt för äldre personer.
- ◆ **Trappor** – Att gå i trappor kan vara svårt. Är synen och den fysiska förmågan dessutom nedsatt utgör trappan en ökad skaderisk.

Under ett år delas det i Härryda kommun ut cirka 400 000 doser läkemedel av vårdpersonal. Under år 2002 rapporterades det om 169 läkemedelstillbud på Ekdalagården. De flesta av dessa skedde på Annehill, 74 stycken, avdelningen för korttidsboende och rehabilitering. Då de boende endast befinner sig på avdelningen en begränsad tid, innebär det en stor boendeomsättning och fler personers läkemedel att hålla reda på. Risken att göra fel kan därför anses vara större än på övriga avdelningar och förklarar därmed den höga siffran. Detta bör dock endast ses som en förklaring inte en ursäkt. Tillbudssiffrorna sjunker i tredje och fjärde kvartalet år 2002 och tendenser tyder på att så även är fallet för första delen av år 2003. Tillbuderna sker främst vid morgon- och kvällsutdelningar av läkemedel.

Under år 2002 rapporterades 22 tillbud vid datoriserad journalhantering, all hälso- och sjukvård inom både äldre- och handikappomsorgen. Det innebär att sjuksköterskor inte kan läsa eller dokumentera i datajournalen och att patienternas säkerhet därmed blir hotad.

Brist i vård och behandling, brist i överlämnande av information som berör patient, medicinteknisk händelse och skadat sig själv eller annan boende har under år 2002 inneburit 37 stycken inrapporterade tillbud. Brist i vård och behandling samt i överlämnandet av information som berör patient har de högsta siffrorna och beror troligtvis främst på ouppklarade ansvarsområden och dålig kommunikation personal emellan. Hur stor del av dessa tillbud som är direkt förknippade med Ekdalagården framgår ej och tillbuderna antas därför vara jämt fördelade mellan de olika boendena.

Identifiering av tänkbara orsaker till läkemedelstillbud och övriga tillbud, Ekdalagården:

- ◆ **Ansvarsfördelning ej klargjord** – Personal ej medveten om vem som ansvarar för vad.
- ◆ **Avsaknad av rutiner** – Personalen saknar överensstämmande rutiner.
- ◆ **Fel tidpunkt** – Den boende tilldelas sitt läkemedel vid fel tidpunkt.
- ◆ **Förväxling av läkemedel** – Den boende tilldelas fel läkemedel.

- **Glömska** – Personalen glömmet att ge den boende sitt läkemedel.
- **Kommunikationssvårigheter** – Rapporteringen om de boende mellan personalgrupperna fungerar ej tillfredsställande.

4.7 Övrigt

Om strömmen av någon anledning går startar ett reservaggregat som kan försörja Ekdalagården under ett antal timmar medan fastighetsjouren meddelas och snarast möjligt åtgärdar felet. På Ekdalagården finns det dessutom 5 stycken kaminer utplacerade på varsin enhet som under längre strömavbrott skall trygga värmeförseln. Vid längre strömavbrott som medför att förhållandena på övriga äldreboende i Mölnlycke blir kritiska fungerar Ekdalagården som ett reserv boende och de äldre förflyttas dit. Det är därför extra viktigt att försäkra sig om att systemen fungerar, så att ett strömavbrott under exempelvis vintern inte får förödande konsekvenser.

På grund av sina basiska egenskaper är diskmedel ett farligt ämnen vid förtäring och finns i de flesta kök. Eftersom sjukdomsbilden ser olika ut för de boende och vissa lider av demens är det att rekommendera att detta förvaras oåtkomligt. Genom att förvara diskmedlet på ett säkert ställe är detta en mycket enkel skyddsåtgärd för att förhindra en eventuell olycka.

I övrigt så förvaras vanligtvis ingen brandfarlig vara i byggnaden.

5 Systematiskt säkerhetsarbete

I kapitlet presenteras ett verktyg som kan användas vid implementering av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboende. Kraven på att systematiskt brandskyddsarbete uppfylls ligger till grund, men för att trygga den totala säkerheten på boendet behandlas även de säkerhetsfrågor som anses vara av betydelse.

5.1 Framtagande av implementeringsverktyg

5.1.1 Allmänt

Alla verksamheter regleras av en mängd olika regelverk och rutiner, detta gäller inte minst vårdsektorn. I kapitel 3 presenteras översiktligt de lagar och bestämmelser som anses vara av betydelse vid införandet av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboenden.

Samhället speglas idag på ett speciellt sätt bland de anställda inom vårdsektorn. Här finns kvinnor och män, gamla och unga samt människor med olika etnisk bakgrund och utbildning. Sverige som ett mångkulturellt land avspeglas till stor del av den rådande arbetsituationen. Med detta som bakgrund konstateras att det är av största vikt att det verktyg för systematiskt säkerhetsarbete som utarbetas utformas på ett sådant sätt att budskapet når fram till alla berörda inom verksamheten, trots dessa personers vitt skilda bakgrund. Omsättningen av personal ökar dessutom vikten av att arbetsformen och dess instruktioner är lätt att sätta sig in i och ta till sig, så att de för alla inblandade blir en självklarhet.

Arbetsbelastningen för de personer som arbetar inom äldreboenden har under de senaste åren ökat i de flesta fall. Antal personal per boende har minskat, likaså personalantalet på kvällar och nätter. Omsättningen av personal har ökat och andelen vikarier/extrapersonal är idag större än tidigare. För att i största möjliga mån inte göra det systematiska säkerhetsarbetet till ytterligare en belastning bör lösningar för att hjälpa personalen i sitt arbete utformas. Det är därför av största vikt att det systematiska säkerhetsarbetet som initieras är lyhört för förslag och förändringar som gynnar boende och personal.

Rutiner skall finnas framtagna och kunna användas då en organisation utsätts för onormala påfrestningar av varierande slag. Konsekvenserna av en oönskad händelse kan vara direkt akuta, men även följd effekter kan uppstå i ett senare skede. För att de rutiner som skall användas i olika sammanhang skall fungera måste de vara väl implementerade i organisationen.

5.1.2 Säkerhetskultur

I varje organisation råder det ett klimat och ett förhållningssätt till synen på säkerhet. Detta brukar med ett gemensamt ord beskrivas som verksamhetens säkerhetskultur. Det finns många förklaringar på vad en säkerhetskultur är och väljs i denna rapport att definieras enligt nedan.

”Säkerhetskulturen i en organisation är produkten av individers och grupperas värderingar, attityder, uppfattningar, kompetenser och beteende mönster som bestämmer engagemanget till och färdigheten i en organisations hantering av säkerhet, hälsa och miljö.”³⁶

Säkerhetskulturen påverkar alltså engagemang och färdighet i en organisation vad gäller hantering av frågor rörande säkerhet, hälsa och miljö. Rådande säkerhetskultur beror främst på verksamhetens förmåga att hantera ett antal viktiga komponenter.³⁷

- Lärande
- Rapportering
- Flexibilitet
- Rättvisa
- Attityder till säkerhet
- Beteende vad gäller säkerhet
- Kommunikation
- Riskperception
- Arbetsförhållande

Vid arbete med säkerhetsfrågor är det viktigt att vara medveten om att rådande säkerhetskultur är en parameter som påverkar resultatet av säkerhetsarbetet i stor utsträckning. Genom ökad förståelse för hur ovan nämnda komponenter påverkar säkerhetskulturen ges förutsättningar till utveckling och förändring. Vid implementering av systematiskt säkerhetsarbete är det därför viktigt att ha kunskap i hur verksamhetens säkerhetskultur spelar roll för resultatet.

Lärande	En lärande organisation har vilja och förmåga att lära sig av sina erfarenheter samt är öppen för förbättringar och förändringar. Den är adaptiv gentemot omgivande miljö, förbättrar kontinuerligt sin förmåga att förändras och utvecklar såväl individuellt som organisatoriskt lärande. En lärande organisation är grunden för en god säkerhetskultur.
Rapportering	Ett bra rapporteringssystem bygger på enkel uppbyggnad, det vill säga lätt att rapportera och att återkoppling till rapportör sker, samt att tillit för systemet finns. Tillbud och olyckor skall rapporteras i den mån de sker för att verksamhetens risker skall kunna identifieras, utvärderas och förbättras.

³⁶ Ek, Åsa. Föreläsning 2003-09-10

³⁷ Ek, Åsa. Föreläsning 2003-09-10

Flexibilitet	Organisationen bör vara flexibel, dvs. har respekt för och tar till vara på personers kunskap och erfarenhet. Problemlösning behöver ej vara bundet till en viss person med viss roll eller titel, utan en flexibel organisation tar vara på den kunskap som all personal besitter och därigenom löser problemet.
Rättvisa	Alla skall behandlas lika. Det skall finnas en tydlig gräns för vad som är acceptabelt och oacceptabelt beteende. Att personalen rosas och inte risas vid rapportering av egna misstag är viktigt, så att verksamheten ges en möjlighet till lärdom.
Attityder	En organisations attityd till säkerhet speglar personalens intresse och engagemang i dess olika frågor. Attityden till säkerhet uttrycker sig i personligt ansvar, förståelsen för risker och konsekvenser av ett visst handlande. Att förändra en organisations attityd till säkerhet kan vara ett tidskrävande arbete och där den attityd som ledningen förmedlar spelar stor roll.
Beteende	Prioriteringar som görs av företaget och av personalen yttrar sig i form av organisationens beteende. Beroende på rådande säkerhetskultur kan en organisations beteende både öka och minska risken för olyckor. Uppmuntran till "ordning och reda" eller onödigt risktagande är exempel på beteende som på olika sätt kan påverka säkerheten.
Kommunikation	För att den normala verksamheten skall fungera på ett säkert sätt är det viktigt med rutiner för kommunikation och att informationsutbytet sker på ett sådant sätt att mottagaren förstår. Kommunikationen mellan arbetsgrupper är lika viktig som information mellan olika nivåer i organisationen.
Riskperception	Hur individer uppfattar risker och säkerhet i sitt arbete. Faktorer som påverkar riskuppfattningen är bland annat kunskap, möjligheten till kontroll, om den är självvald och vilken nytta risken medför. Dessa faktorer påverkar vår acceptans för risker och är olika hos olika individer.
Arbetsförhållande	Arbetsförhållandena påverkar den anställdes arbetsprestation och möjlighet att leva upp till säkerhetsregler och krav. Faktorer som påverkar arbetssituationen och prestationsförmågan är trivsel, stress, utbildning, träning, anpassade regler och arbetsfördelning mm.

I arbete med säkerhetsfrågor är det viktigt att påpeka att det är mänskligt att göra fel. Fel kommer alltid att göras och säkerhetsarbetet bör därför inriktas på att minimera risken för olyckan, men framförallt att minimera konsekvenserna av en oönskad händelse. Det finns två typer av fel, *aktiva fel* och *latenta förhållanden*.³⁸

³⁸ Akselsson, Roland. (2003-07-25)

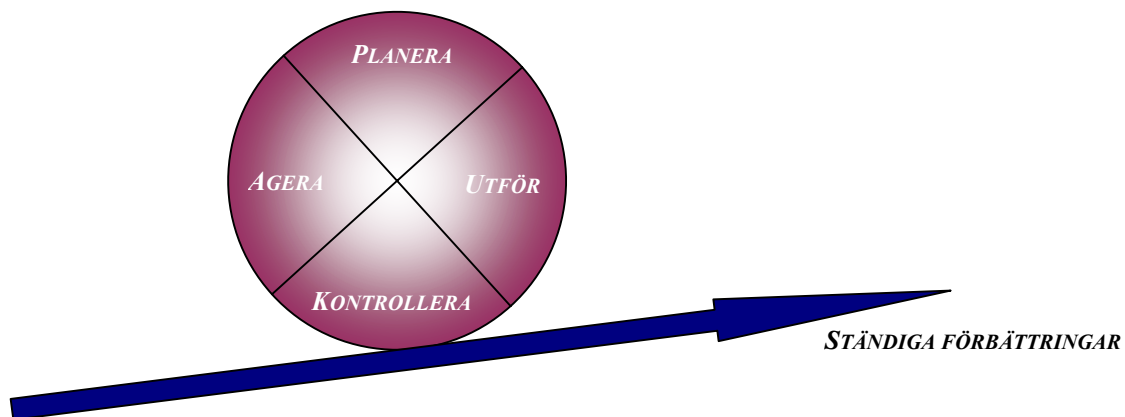
Aktiva fel är fel som begås i direkt kontakt mellan människa och teknisksystem, där konsekvenserna blir synliga nästan direkt eller som mest inom ett par timmar.

Latenta förhållande är fel som byggs in i organisationen. Ofta genom beslut på högre nivåer eller genom inbyggda fel i exempelvis struktur, planering och schemaläggning.

Vanligtvis är det de latenta förhållandena som är svårast att identifiera och innebär därför den största risken. Att eliminera alla latenta förhållanden är näst intill omöjligt och ambitionen bör därför vara att synliggöra dess konsekvenser och arbeta utifrån dessa.

5.1.3 Ledningssystem

För att erhålla ett lyckat resultat av sitt säkerhetsarbete är det viktigt att verksamheten bygger på ett säkerhetsledningssystem. Säkerhetsledningssystemet innebär att för att trygga säkerheten för verksamheten skall allt säkerhetsarbete dokumenteras och vara under ständig utveckling. Systemet är ett sätt att systematiskt, kontrollerat och inom givna ramar arbeta med säkerhetsfrågor. I Demings cirkel, se figur 5.1, åskådliggörs de vanligast delarna i ett ledningssystem.³⁹

Figur 5.1. Demings cirkel eller PDCA-cykeln (Plan, Do, Check, Act).

Innebörden av de fyra processerna kan variera och är anpassningsbara efter aktuell verksamhet. Vid användning av cirkel bör därför varje punkt tänkas igenom och dess innehåll utformas efter rådande omständigheter. Nedan presenteras kortfattad en möjlig beskrivning av hur cirkelns delar kan brytas ned.

Planera (Plan)	Var är vi? Varthän vill vi komma? Hur kommer vi dit?
Utför (Do)	Kommunicera och träna Se till att nödvändiga resurser finns Utför
Kontrollera (Check)	Följer vi planen? Uppfyller vi målen?

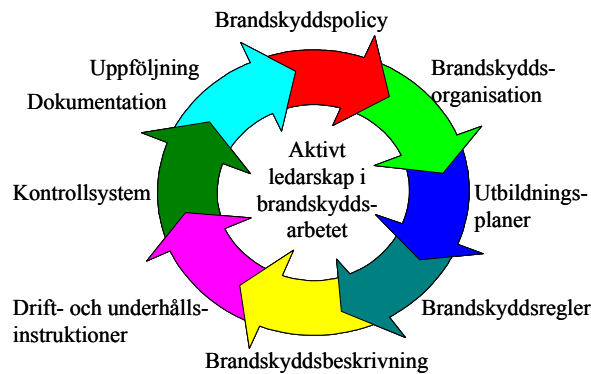
³⁹ Akselsson, Roland. (2003-07-25)

Agera (Act)	Implementera nödvändiga korrekationer Summera erfarenheter Standardisera
-------------	--

Grunden till implementeringsverktyget för systematiskt säkerhetsarbete på äldreboende utgår ifrån de ovan beskrivna processerna, planera, utföra, kontrollera och agera. Förhoppningsvis kommer det att resultera i en ständig lärandeprocess med ständiga förbättringar för den verksamhet som använder sig av verktyget.

Intern brandskyddskontroll

Svenska brandförsvarsföreningen har tagit fram ett ledningssystem för införande av systematisk brandskyddsarbete som heter Intern brandskyddskontroll, IBK. Processen bygger på att ett antal punkter, se figur 5.2, som skall bearbetas inom verksamheten och vara under ständig utveckling. Det innebär att företagen själva skall arbeta med brandsäkerheten samt dokumentera och följa upp dess arbete för att nå en jämn och hög skyddsnivå.

Figur 5.2. IBK-cirkeln, Svenska Brandförsvarsföreningen.

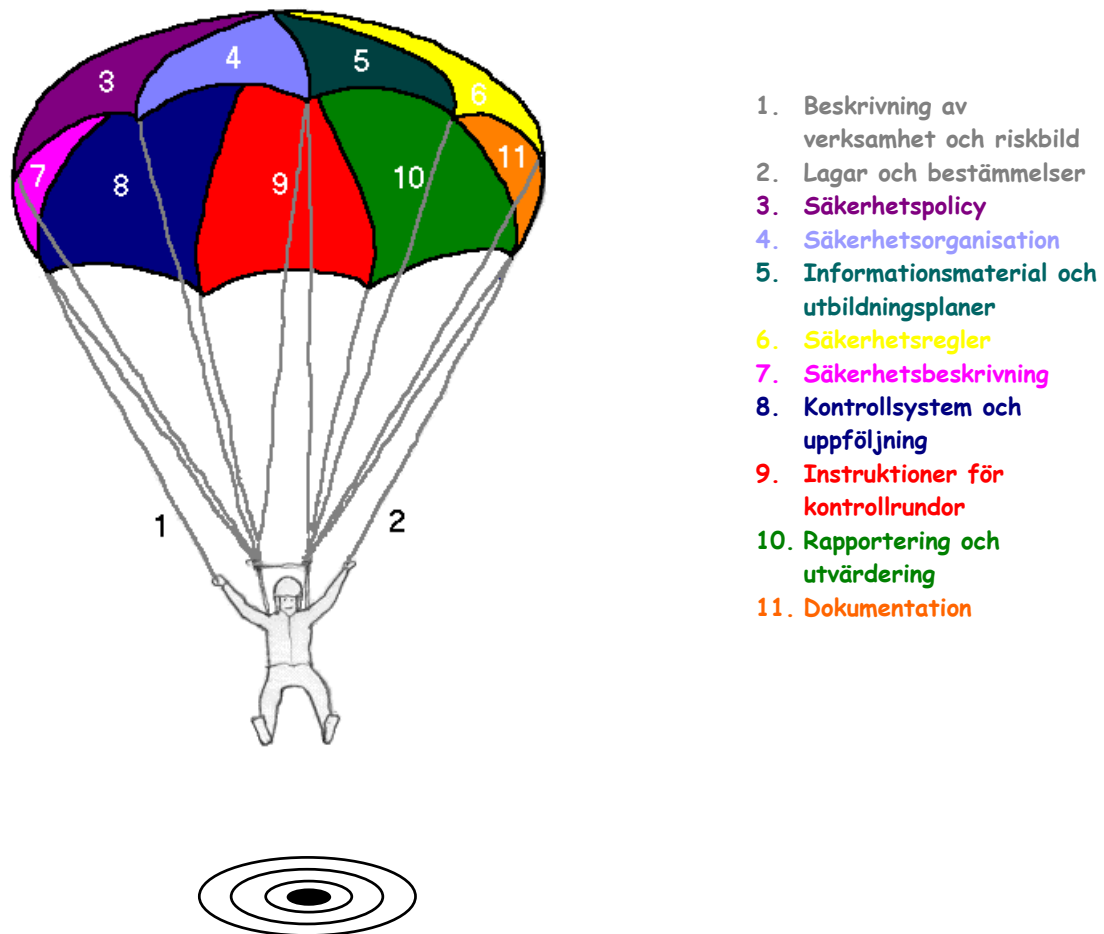
Då detta ledningssystem endast behandlar brandsäkerheten behövs ett nytt verktyg, men med liknade innehåll. Fallskärmshopparen Tryggve arbetas fram.

5.1.4 Fallskärmshopparen Tryggve

För att uppfylla nya lagen om skydd mot olyckor skall systematiskt brandskyddsarbete bedrivas inom de flesta verksamheter. För att säkra den totala tryggheten på äldreboenden är det viktigt med säkerhetsarbete ur ett säkerhetsperspektiv, det vill säga arbeta med riskerna för att öka säkerheten. För att underlätta att arbeta med systematiskt säkerhetsarbete vid äldreboenden utarbetas ett koncept som grundar sig på en liknelse med en fallskärmshoppare, se figur 5.3.

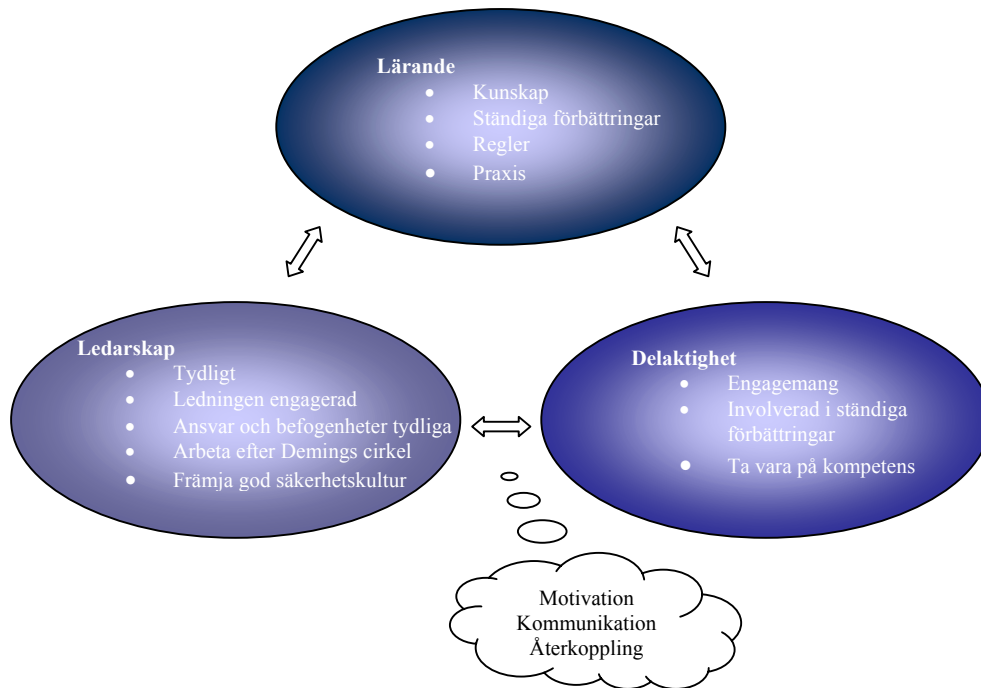
Fallskärmshopparen Tryggve symboliserar människan som utsätts för en risk. Genom lagar och kännedom om befintlig verksamhet och dess riskbild, det vill säga linorna till skärmen, har människan möjlighet att kontrollera fallet. Under förutsättning att skärmen är intakt kan Tryggve därmed styra mot ett i förväg bestämt mål. Alla delar av fallskärmen fyller en funktion och det är därför viktigt att det tas hänsyn till var och en. Grundidén till fallskärmshopparen bygger på IBK, men till skillnad från IBK så behandlar

fallskärmshopparen olika typer av risker, det vill säga verksamhetens totala riskbild hanteras för att på bästa möjliga sätt säkra tryggheten för boende och personal inom äldreården.

Figur 5.3. Implementeringsverktyget för systematiskt säkerhetsarbete, fallskärmshopparen Tryggve.

Arbete med Tryggve bör ske framförallt utifrån tre synvinklar, lärande, delaktighet och ledarskap som samverkar sinsemellan, se figur 5.3. Genom samverkan skapas en god säkerhetskultur, hanteringen av verksamhetens risker förbättras och en säkrare miljö skapas. Att arbeta med Tryggve leder också fram till att rutiner skapas för hur ett säkerhetssystem används i praktiken.

Figur 5.4. Sammanfattande modell av säkerhetshantering.⁴⁰

5.2 Beskrivning av implementeringsverktyget Tryggve

5.2.1 Målsättning

Genom att arbeta med de olika delarna i Tryggve skapas förutsättningar att styra mot verksamhetens uppsatta mål. Att kontrollera hoppet innebär att även om det skulle blåsa en dag så kan Tryggve med hjälp av styrlinorna nå samma mål. Arbetet skall vara lyhört för förändringar, men inte påverka uppsatta mål negativt. Det systematiska säkerhetsarbetet skall kunna styras i den riktning verksamheten önskar och uppnå önskad effekt.

5.2.2 Beskrivning av verksamhet och riskbild

Varför beskrivning av verksamhet och riskbild?

För att kunna arbeta med säkerhetsarbete är det viktigt att veta vilken typ av verksamhet som arbetet är avsett för och hur aktuell riskbild för verksamheten ser ut. Genom att klarlägga detta kan resurser och arbetsinsatser utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt.

En bra beskrivning ger dessutom berörda personer en möjlighet att bli uppmärksamma på vilka risker som är förknippade med den verksamhet som de dagligen befinner sig i. En effekt av att bli

⁴⁰ Akselsson, Roland. (2003-07-25)

medveten om sin risksituation är att egenansvaret ökar och i sin tur bidrar till en säkrare tillvaro.

Vad innebär en beskrivning av verksamhet och riskbild?

Beskrivningen av verksamheten och dess riskbild skall alltid vara aktuell. Detta innebär att den ständigt skall vara uppdaterad så att den stämmer överens med verkligheten och att nytillkomna risker och förändringar i verksamheten uppmärksammas. Beskrivning av verksamhet och riskbild ligger till grund för det systematiska säkerhetsarbetet. Resultatet av beskrivningen styr hur det fortsatta säkerhetsarbetet utformas, till exempel innehåll i säkerhetsregler.

Arbetsgång:

- Verksamhetsbeskrivning.
 - Beskriv kortfattat aktuell verksamhet.
 - Byggnadsritning.
 - Antal avdelningar och vilken typ av avdelning, ex demensavdelning.
 - Antal boende på respektive avdelning och totalt på äldreboendet.
 - Antal personal på respektive avdelning och totalt på äldreboendet.
 - Övrigt.

- Riskbildsbeskrivning.
 - Beskriv kortfattat aktuell riskbild.
 - Arbeta gärna i grupp med representanter från olika arbetsområden.
 - Utgångspunkter för diskussion kan vara brand, stöld och skadegörelse, arbetsmiljö, fallskador och tillbud, hälso- och läkemedelstillbud samt övrigt.
 - Om nödvändigt prioritera/rangordna riskerna.
 - Vilken punkt utgör störst risk för olycka?
 - Vilken punkt bidrar till stor oro för personal och boende?
 - Behandling av vilken punkt ger störst effekt i förhållande till kostnad?

5.2.3 Lagar och bestämmelser

Varför lagar och bestämmelser?

För att kunna upprätthålla en god säkerhet och en trygg miljö är det viktigt att veta vilka lagar och bestämmelser som gäller berörd verksamheten.

Vad innebär lagar och bestämmelser?

Lagar och bestämmelser är till för att påvisa människors rättigheter och skyldigheter. Det innebär att alla har ett ansvar att se till att befintliga lagar följs och efterlevs.

Arbetsgång:

- Skriv ner namn på de lagar som anses vara av betydelse för berörd verksamhet.
- Redogör för dess innehåll och betydelse samt vad det innebär för berörd verksamheten.

5.2.4 Säkerhetspolicy

Varför en säkerhetspolicy?

En säkerhetspolicy visar att det inom verksamheten bedrivs ett systematiskt säkerhetsarbete. Den beskriver arbetets mål och syfte samt förtydligar betydelsen av ett högt risktänkande inom organisationen. Den fungerar som ett stöd och underlättar det systematiska säkerhetsarbete så att lagar och bestämmelser uppfylls, men uppvisar även verksamhetens egna ambitioner. En säkerhetspolicy är något som stolt kan visas upp!

Vad innebär en säkerhetspolicy?

Säkerhetspolicyn utgör grunden i det systematiska säkerhetsarbetet. Den ger riktlinjer för hur arbetet skall bedrivas och ger motivation till fortsatt arbete. Policy skall vara förankrad hos kommunledningen och kännas till av all personal. Målsättningarna i policyn skall ses som krav och genom kontinuerligt arbete bli en naturlig del i verksamheten. Den skall därmed inte ses som en extra belastning för berörd personal utan som en möjlighet till vidareutveckling och ett tillfälle att påverka rådande arbetsituation.

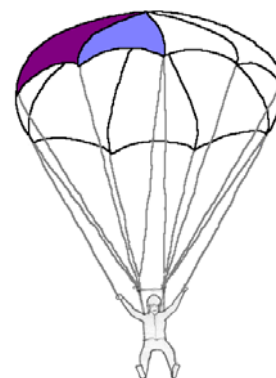
Arbetsgång:

- Utforma en säkerhetspolicy.
- Säkerhetspolicyn skall skrivas under av VD eller säkerhetschef för att visa att ledningen står bakom det systematiska säkerhetsarbetet och för att klarlägga betydelsen av policyn.
- Innehållet i säkerhetspolicyn skall förmedlas till berörda.

5.2.5 Säkerhetsorganisation

Varför en säkerhetsorganisation?

För att förebygga och minimera skadorna i händelse av olycka behövs en säkerhetsorganisation. Dess uppgift är att genom kontinuerligt och systematiskt arbete förebygga och minimera riskerna inom verksamheten och bidra till en jämn och *hög* säkerhetsnivå. Med hjälp av en säkerhetsorganisation kan tryggheten inom verksamheten säkerställas.

Vad innebär en säkerhetsorganisation?

Organisationen kan bestå av en ytterst ansvarig, såsom säkerhetschefen. Till sin hjälp har säkerhetschefen ett antal säkerhetsansvariga som i sin tur har säkerhetsombud till sitt förfogande i den dagliga verksamheten. Det är av yttersta vikt att berörda personer är väl insatta i vad deras arbete innebär och får erforderlig kunskap i vad som krävs för uppgiften. Ombuden bör ha sitt ansvarsområde på den plats som hon/han har sin dagliga arbetsplats och på så vis känner till verksamhet, byggnad, boende och personal väl. Desto tidigare i processen som berörda personer blir underrättade om sina nya roller, desto större möjligheter har de att påverka sina nya arbetsuppgifter och känner därmed större delaktighet inför förändringen.

En *säkerhetsansvarigs* uppgifter kan bestå av⁴¹:

- Planlägga, fördela och samordna systematisk säkerhetsarbete
- Företräda företaget i tekniska säkerhetsfrågor
- Planera och genomföra företagets utbildningsplaner
- Samverka med myndigheter

Ett *säkerhetsombuds* uppgifter kan bestå av⁴²:

- Information till sina arbetskamrater
- Utföra kontrollrundor
- Informera och utbilda nyanställda
- Samverka med säkerhetsansvarig

För att få en fungerande organisation är det av yttersta vikt att det alltid finns en person på varje plats i organisationen och att de som innehar viktiga roller i det systematiska säkerhetsarbete är medvetna om dess betydelse för hela verksamheten. Det är dessutom viktigt att poängtera att all personal har ett egenansvar, vilket är av stor betydelse för att kunna erbjuda en trygg miljö för boende, besökare och medarbetar.

Arbetsgång:

- Skapa en säkerhetsorganisation.
- Ange namn på ansvariga personer.
- Beskriv ansvarsfördelning och arbetsområden.
- Rita ett organisationsschema.

5.2.6 Informationsmaterial och utbildningsplaner

Varför informationsmaterial och utbildningsplaner?

I händelse av olycka kan det vara personalens insats som innebär skillnaden mellan liv och död. Det är därför av yttersta vikt att alla berörda personer får den utbildning och information som krävs för att upprätthålla en hög säkerhetsnivå inom verksamheten. Kunskap medför medvetenhet och tillsammans kan en väl skyddad verksamhet skapas.

Vad innebär informationsmaterial och utbildningsplaner?

Att det för all personal finns en tillgänglig utbildningsplan. Utbildning, för såväl ordinarie som tillfällig personal, skapar en riskmedvetenhet som ökar säkerhetstänkandet och risker i verksamheten kan därmed minimeras eller helt elimineras. Utbildningens omfattning och storlek kan variera beroende på befattning inom organisationen, men en lägsta nivå som alla lever upp till skall finnas oavsett arbetsuppgift. Det skall dessutom för berörda och intresserade personer finnas tillgång till informationsmaterial som kortfattat beskriver det systematiska säkerhetsarbetet som bedrivs på äldreboendet.

Arbetsgång:

- Skapa informationsmaterial som beskriver verksamhetens systematiska säkerhetsarbete.

⁴¹ Svenska brandförsvarsföreningen, IBK.

⁴² Svenska brandförsvarsföreningen, IBK.

- Skapa utbildningsplaner för:
 - Nyanställda
 - Ordinarie personal
 - Anläggningsskötare
 - Säkerhetsombud
 - Säkerhetsansvarig

5.2.7 Säkerhetsregler

Varför säkerhetsregler?

Genom införandet av säkerhetsregler och därmed en medvetenhet om delar av verksamhetens inneboende risker, kan risken för olyckor minimeras och säkerheten öka.

Vad innebär säkerhetsregler?

Säkerhetsreglerna är till för att följas. Tack vara dessa regler kan identifierade riskkällor minimeras eller helt elimineras. Reglerna är beroende av den verksamhet som bedrivs i lokalerna och skall vara anpassade efter rådande omständigheter.

Arbetsgång:

- Studera verksamhetens riskbild och identifierade risker.
- Skapa säkerhetsregler som gör att risken för olycka minimeras eller helt elimineras.
- Skriv ner reglerna och gör de tillgängliga för alla personer som vistas i lokalerna.
- All personal skall känna till och följa nedskrivna regler.

5.2.8 Säkerhetsbeskrivning

Varför en säkerhetsbeskrivning?

En säkerhetsbeskrivning ger alla berörda personer såsom boende, personal och besökare en möjlighet att på ett enkelt sätt få en överblick av den skyddsutrustning som finns. I händelse av olycka ger den dessutom en orienterande översikt av befintliga lokaler och var specifik utrustning finns att tillgå. En säkerhetsbeskrivning är dessutom viktig i det förebyggande säkerhetsarbetet. Den ger information om befintlig utrustning som skall kontrolleras, så att dess funktionsduglighet kan tryggas, och att alla berörda komponenter blir ihågkomna.

Vad innebär en säkerhetsbeskrivning?

På en säkerhetsbeskrivning finns alla skyddsdetaljer utmarkerade såsom handbrandsläckare, nödutgångar, brandcellsgränser, förvaring av brand- och explosionsfarliga varor och så vidare. Beskrivningen skall ge en överblick av den skyddsutrustning som finns i lokalerna, fungera som underlag vid kontrollrundor samt ligga till grund vid brandsyn. Den skall visa komponenter av betydelse och uppdateras med jämna mellanrum. En säkerhetsbeskrivning som ej är uppdaterad är inte bara meningslös utan kan utgöra en indirekt risk, såsom fördröjning vid utlösning av manuellt larm eller att funktionsdugligheten för en viss komponent inte kontrollerats.

Arbetsgång:

- Inventera lokalerna för att få reda på vilken typ av säkerhetsutrustning som finns och var den är placerad.
- Rita in typ av utrustning och placering på ritning.
- Fotografera gärna utrustningen för att tydliggöra dess utseende.

5.2.9 Kontrollsystem och uppföljning**Varför ett kontrollsystem och uppföljning?**

Genom systematiskt förebyggande arbete kan identifierade risker och befintlig säkerhetsutrustning kontrolleras och därmed trygga en jämn och hög säkerhetsnivå i verksamheten. Om brister och fel som påpekas under kontrollerna inte åtgärdas och följs upp tappar hela det systematiska säkerhetsarbetet sin funktion och arbetet förblir verkningslöst. Uppföljningsarbete är därför av största prioritet.

Vad innebär ett kontrollsystem och uppföljning?

Ett kontrollsystem innebär att all såväl organisatoriska som tekniska faktorer inom verksamheten systematiskt, med hjälp av checklistor, kontrolleras. Det är säkerhetsombudens ansvar att se till att kontrollrundorna utförs enligt utformad checklista och rekommenderade tidsintervall. Under kontrollens gång skall upptäckta brister och fel antecknas och ansvarig person för åtgärder utses.

Arbetsgång:

- Skriv ner vilka tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder som skall beaktas. Arbeta utifrån identifierade risker i riskbilda-beskrivningen.
- Skapa checklistor för kontrollrundor med tillhörande säkerhetsbeskrivning, drift- och underhållsrutiner samt information om vem som är ansvarig för uppföljning.

5.2.10 Instruktioner för kontrollrundor**Varför instruktioner för kontrollrundor?**

För att vid löpande tillsyn kunna kontrollera funktionsdugligheten hos aktuella komponenter på ett *korrekt* sätt. Kontrollarbetet underlättas med hjälp av instruktioner för kontrollrundor, då tillvägagångssättet säkras genom att de personer som genomför kontrollerna utför det på samma sätt.

Vad innebär instruktioner för kontrollrundor?

Instruktioner för kontrollrundor beskriver i detalj hur funktionsdugligheten för aktuell komponent skall kontrolleras och säkerställas samt vad som bör beaktas i frågeställningen på checklistan. Instruktionen skall vara utformad så att vem som helst oberoende sakkännedom skall förstå och klara av att utför kontrollrundan.

Arbetsgång:

- Identifiera vilka komponenter och frågeställningar som skall kontrolleras.

- Skriv instruktioner för kontrollrundor. Det är viktigt att detta utförs av kompetent person med sakkännedom eller att utarbetat material kontrolleras av den samme för att säkra ett korrekt tillvägagångssätt.

5.2.11 Rapportering och utvärdering

Varför rapportering?

Att rapportering av tillbud och olyckor sker är av största betydelse för att kunna se om det systematiska säkerhetsarbetet har önskad effekt. Genom ett väl utformat rapporteringssystem kan tendenser, såsom förbättringar och försämringar, utläsas och arbetet kan utvärderas.

Vad innebär rapportering?

Rapportering innebär att avvikelser från den normala verksamheten skall rapporteras, det vill säga såväl tillbud som olyckor. Rapporteringen skall ske genom att förtryckta blanketter ifylles och lämnas till säkerhetsansvarig, som ansvarar för att uppföljning sker. För att resultaten skall vara jämförbara skall blanketterna vara standardiserade och användas under lång tid. Genom att införa tillbuds- och olycksrapportering som en naturlig del i arbetet ökar möjligheten att se trender, till exempel att en speciell risk kan vara förknippad med en viss avdelning. Genom flitig rapportering tillsammans med kontrollsystemet kan säkerhetsansvarig lättare utvärdera vad som utgör stor risk i aktuell verksamhet. Detta medför att resurserna kan läggas på rätt ställe i organisationen och att arbetet effektiviseras. Det är viktigt att kunna konstatera

Arbetsgång:

- Bestäm form för rapportering, till exempel via datasystem eller i pappersform.
- Utforma en avvikelse rapport där resultatet är möjligt att jämföra och utvärdera. Tänk på att samma blanketter skall användas från år till år för att systemet skall få en möjlighet att analyseras.

5.2.12 Dokumentation

Varför dokumentation?

Dokumentationen är av stor betydelse för att kunna visa vilken typ av säkerhetsarbete som bedrivs inom verksamheten. Dokumentationen uppvisar arbetets resultat och skall finnas tillgänglig för berörda personer samt för brandsyneförrättare vid brandtillsyn.

Vad innebär en dokumentation?

Dokumentation innebär att allt säkerhetsarbete som bedrivs inom verksamheten skall finnas dokumenterat och lättillgängligt. Dokumentationen kan se ut på olika sätt, men det viktigaste är att alla delar i Trygges fallskärmen finns med.

- Verksamhet och riskbild
- Lagar och bestämmelser
- Säkerhetspolicy

- Säkerhetsorganisation
- Informationsmaterial och utbildningsplaner
- Säkerhetsregler
- Säkerhetsbeskrivning
- Kontrollsystem och uppföljning
- Instruktioner för kontrollrundor
- Rapportering och utvärdering
- Dokumentation

Arbetsgång:

- Besluta om ett system för dokumentation, exempelvis i en pärm eller i datorprogram.
- Gör systemet tydligt och strukturerat, där alla delar av fallskärmshopparen Tryggve ingår.
- Dokumentationen skall finnas lättillgänglig.
- Dokumentationen skall alltid vara uppdaterad och stämma överens med verkligheten.

5.2.13 Återkoppling

För att det systematiska säkerhetsarbetet skall få önskad effekt är det viktigt att återkoppling till arbetet sker. Arbeta som helhet bör minst årligen utvärderas för att se om Tryggve styr i rätt riktning. Det är viktigt att konstatera om arbetets resultat motsvarar önskat resultatet och förväntningar. Då arbetet bedrivits i ett antal år är det enklare att se utvecklingen av resultatet, eftersom det då finns siffror och protokoll att jämföra med. I ett initial skede är det dock inte mindre viktigt att utvärdera och sätta upp mål, eftersom det är i startskedet som grunden till det fortsatta arbetet läggs. Då målsättningen många gånger är hög kan det vara bra att skapa delmål som är lättare att uppnå. Inte hoppade Tryggve fallskärm ensam första gången, utan övning ger färdighet. Likaså är det viktigt att lära sig av sina misstag så att samma misstag inte upprepar sig om igen.

6 Applicering av Tryggve på äldreboendet Ekdalagården

I detta kapitel presenteras en applicering av modellen Tryggve på äldreboendet Ekdalagården, Härryda kommun. Kapitlet visar hur en praktisk utformning av Tryggve kan se ut samt bidrar förhoppningsvis till ökad förståelse för modellens innehåll och som inspirationskälla för liknande arbete.

6.1 Allmänt

För att utforma ett system för systematiskt säkerhetsarbete är det viktigt att berörda parter har möjlighet att påverka resultatet. För att på bästa möjliga sätt skapa ett verktyg som är anpassat till Ekdalagården, som uppfyller lagar och bestämmelser samt som fungerar i praktiken ges personal, säkerhetschef och räddningstjänsten under arbetets gång möjlighet att komma med synpunkter och förslag. Det skall också kommas ihåg att det systematiska säkerhetsarbetet skall vara under ständig utveckling och att nedan gjord applicering endast utgör en grund att stå på inför den fortsatta utvecklingen på Ekdalagården.

6.2 Målsättning

Målet att arbeta med systematisk säkerhetsarbete är att säkra tryggheten för såväl boende och personal som besökare/anhöriga på Ekdalagården. Att med hjälp av kunskap och engagemang arbeta med verksamhetens risker och därigenom uppfylla kraven i lagen om skydd mot olyckor.

6.3 Beskrivning av verksamhet och riskbild

En beskrivning av Ekdalagårdens verksamhet och riskbild görs i kapitel 2 och 4. Eftersom detta utgör grunden för det fortsatta arbetet sker en sammanfattning där de viktigaste delarna kortfattat presenteras, se bilaga A.

6.4 Lagar och bestämmelser

Lagar och bestämmelser som bör beaktas i samband med systematiskt säkerhetsarbete på Ekdalagården redovisas närmare i kapitel 3. De kommenteras dessutom i bilaga A.

6.5 Säkerhetspolicy

I Härryda kommun saknas det en säkerhetspolicy som berör äldreomsorgen. För det fortsatta arbetet är det viktigt att en säkerhetspolicy finns, varvid en sådan skapas och kan ses nedan. I och med policyn fastställer kommunledningen genom säkerhetschefen att det systematiska säkerhetsarbetet skall vara en del i den dagliga verksamheten, att tid till följd därav skall avsättas för arbetet och att personalen skall få informations- och utbildningsmöjligheter för att på bästa möjliga sätt utföra sitt arbete.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN

SÄKERHETSPOLICY

Genom systematiskt riskhanteringsarbete skall äldreboendet Ekdalagården i Mölnlycke erbjuda en ökad trygghet i vardagen för såväl boende och personal som besökare/anhöriga.

Att arbeta med såväl förebyggande av olycka som utformning av rutiner i händelse av olycka skall vara en naturlig del i den dagliga verksamheten.

I verksamheten skall det finnas:

- *En säkerhetsorganisation*
- *Informationsmaterial och utbildningsplaner*
- *Säkerhetsregler för att minimera riskerna och uppkomsten av oönskad händelse*
- *Beskrivning av befintlig säkerhetsutrustning*
- *Instruktioner för kontrollrundor för att trygga aktuella komponenters funktionsduglighet*
- *Ett system för kontroll och uppföljning för att säkerställa en jämn och hög säkerhetsnivå*
- *Ett system för dokumentation och utvärdering*

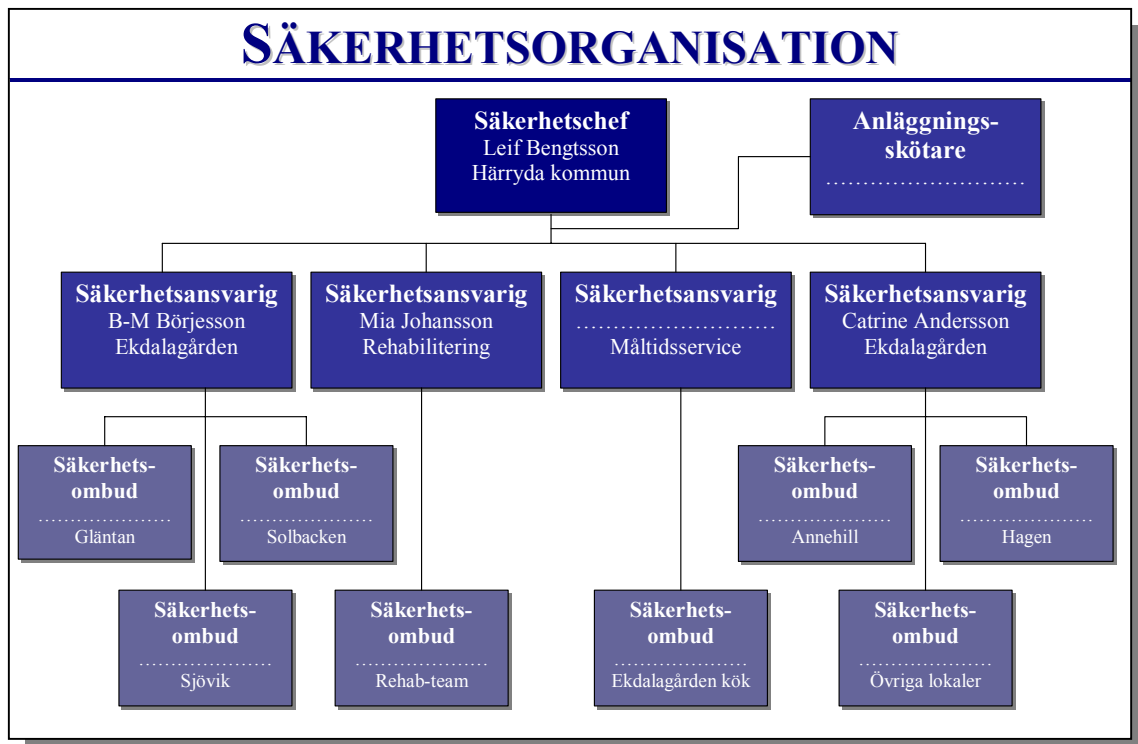
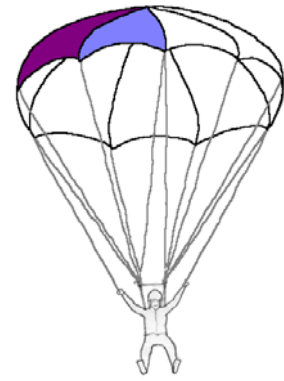
Arbetet skall vara en process under ständig utveckling med berörda personers möjlighet till påverkan.

Mölnlycke
Datum

.....
Leif Bengtsson
Säkerhetschef, Härryda kommun

6.6 Säkerhetsorganisation

Då det på Ekdalagården idag inte finns någon säkerhetsorganisation har en skapats och presenteras nedan. Berörda personer har informerats och givit sitt samtycke till fortsatt delaktighet i det systematiska säkerhetsarbetet.

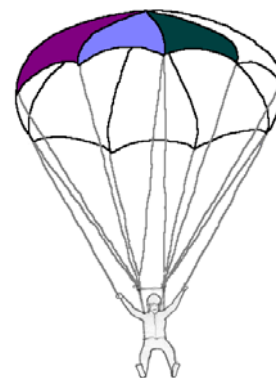

Säkerhetsorganisationen skall ses över minst en gång i kvartalet samt vid de tillfällen ansvarig avslutar sin tjänst, byter arbetsuppgifter eller avsäger sig uppdraget.

För att klargöra vilket ansvar som följer med respektive roll i säkerhetsorganisationen har ansvarsbeskrivningar utformats. Innebörden av dessa skall berörda personer vara väl införstådda i och därmed veta vad som förväntas av dem i deras nya arbetsroll, se bilaga A.

6.7 Informationsmaterial och utbildningsplaner

På Ekdalagården finns det idag ett kompendium med material som delas ut till nyanställd personal och vikarier. Befintligt material utökas med material som ur säkerhetssynpunkt är av betydelse och innehållet i det nya kompendiet presenteras nedan samt i bilaga A.

INFORMATION FÖR NYANSTÄLLDA	
Som nyanställd vid äldreboendet Ekdalagården skall Du <i>innan</i> påbörjat arbete ta del av följande material:	
Policy	
	☐ Säkerhetspolicy ☐ Rökpolicy ☐ Alkohol och drogpolicy
Broschyrer och informationsmaterial	
	☐ Viktiga punkter för oss som arbetar i Härryda kommun ☐ Välkommen som medarbetare i Socialtjänsten ☐ Välkommen till Ekdalagården ☐ Information om systematiskt riskhanteringsarbete ☐ Handlingsplan för hur man förebygger och följer upp missförhållanden och personskada
Säkerhetsinformation, skall gås igenom tillsammans med Ditt säkerhetsombud.	
	☐ Larmplan ☐ Säkerhetsregler ☐ Säkerhetsorganisationens uppbyggnad och Ditt ansvar ☐ Systematiskt riskhanteringsarbete, veta var säkerhetspärmen återfinns
Material för den dagliga verksamheten	
	☐ Övergripande mål ☐ Rutiner vid SB äldreomsorgen ☐ Dagligt ansvar boende, kontaktpersonens arbetsbeskrivning ☐ Anmälan om missförhållanden eller personskada inom verksamheter för äldre och funktionshindrade
Följande handlingar skall signeras:	
	☐ Förbindelse om tystnadsplikt och sekretess ☐ Handhavande av värtdagares kontanter, hantering av gåva osv. ☐ Kvittering av kort och nycklar ☐ Anhöriga till personalen på Ekdalagården
Jag har tagit del av ovanstående den/.....20.....	
.....
Underskrift	Förtydligande

I händelse av brand är det av största vikt att det finns en lättförståelig larmplan som fungerar i praktiken och att personalen på plats vet vad som förväntas av dem. En ny larmplan med tillhörande utrymningsrutiner skapas och kan ses i bilaga A.

För personalen finns det idag ingen nedskrivna utbildningsplan, utan personalen informeras efterhand och då det behövs. För att säkerställa att *all personal* får ta del av den utbildning som erbjuds och att en lägsta utbildningsnivå bland personalen finns, skapas en utbildningsplan med tillhörande närvarolistor för kommande kurser, se bilaga A.

För att alla berörda och intresserade personer på ett enkelt sätt skall kunna ta del av det systematiska säkerhetsarbete som bedrivs på Ekdalagården sammanställs en mycket kort sammanfattning av arbetets innebörd, se bilaga A.

6.8 Säkerhetsregler

De säkerhetsregler som finns på Ekdalagården är oskrivna regler som personalen använder sig av i den dagliga verksamheten. För att effekten av gällande regler skall bli så maximal som möjligt är det viktigt att dessa finns nedskrivna och finns lättillgängliga för såväl boende och personal som besökare. Att reglerna är nedskrivna har till följd att alla berörda personer får samma informationsmöjlighet och ges en likvärdig grund att stå på inför det säkerhetsarbete som reglerna medför.

Oskrivna regler samt regler som anses viktiga utifrån ett säkerhetsperspektiv skrivs ned. Reglerna anpassas efter rådande situation och skall följa med i verksamhetens utveckling.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN	
SÄKERHETSREGLER	
<p>Brödrost Brödrost skall vara försedd med timer. Lämna aldrig en brödrost utan tillsyn och placera den skilt från brännbara material. <i>En brödrost kan bli mycket het och antända material i närheten såsom exempelvis gardiner, var uppmärksam!</i></p> <p>Dörrar till boenderum Dörrar till de boendes lägenheter bör hållas stängda nattetid, och i den utsträckning det är möjligt på dagen. <i>Vid en eventuell brand hindrar detta brand- och brandgasspridning.</i></p> <p>Fläktrum Fläktrum får ej användas som förvaringsutrymme, pga ökad risk för brandspridning via ventilationssystemet vid en eventuell brand.</p> <p>Heta arbeten Om heta arbeten skall utföras skall detta anmälas till säkerhetsansvarig som skall tillse att tillstånd finns och säkerhetsåtgärder är vidtagna.</p> <p>Levande ljus Den som tänder ett levande ljus ansvarar för att det släcks och det skall aldrig lämnas utan tillsyn. Placera aldrig levande ljus i närheten av brännbart material, ovanpå tv-apparater eller i närheten av rökdetektor. Ljusstakar skall vara av obrännbart material. Levande ljus i de boendes lägenheter bör helt undvikas. <i>Om möjligt bör levande ljus bytas ut mot elektriska ljusstakar, eftersom dessa inte kräver samma uppmärksamhet.</i></p> <p>Maskindiskmedel Maskindiskmedel skall förvaras på ett ställe oåtkomligt för de boende. <i>Maskindiskmedel är ett mycket giftigt ämne vid förtäring, pga sina basiska egenskaper, och skall därför förvaras oåtkomligt för gamla och barn.</i></p> <p>Nycklar De nycklar som hämtas ut med hjälp av kort skall efter utfört arbetspass återföras till säkerhetsskåp och ej medtagas hem.</p> <p>Rökning Rökning är förbjuden i de gemensamma sällskapsutrymmena. Rökning får för personalen endast ske på bestämda platser. De boende är tillåtna att röka i den egna lägenheten, och om möjligt skall personerna förses med rökförkläde. <i>De är ökad risk att en person med nedsatt fysisk och psykisk hälsa tappar en cigarett eller tändsticka som tar eld i den boendes kläder eller närliggande material. Ett rökförkläde kan därför vara av stor betydelse.</i></p>	<p>Spis Spis skall vara försedd med timer. Se till att inget brännbart material finns på spisplattorna eller i dess direkta närhet. Lämna aldrig en påslagen spis utan uppsikt.</p> <p>Syrgas Dörr till förvaringsplats för syrgasflaskor skall märkas och personal vara medveten om förvaringen. Vid nyttjande av syrgas skall den boendes dörr märkas med skylt. <i>Vid händelse av brand är detta mycket viktigt eftersom syrgasflaskor vid höga temperaturer exploderar och utgör en risk för boende, personal liksom för räddningspersonal.</i></p> <p>TV Skall i rimlig mån stängas av med hjälp av strömbrytare framme på tv-apparaten, både i gemensamma utrymmen och i de boendes lägenheter. <i>De skall inte endast stängas av med hjälp av fjärrkontrollen, eftersom ström då fortfarande finns kvar i tv-apparaten och utgör en ökad brandrisk.</i></p> <p>Tvättstuga Förvaring av material för ej ske ovanför torkskåp, torktumlare och tvättmaskin. Tvättstugan bör utnyttjas främst under dagtid, pga reducerat personal antal nattetid.</p> <p>Utrymningsplan Utrymningsplan skall vara uppsatt på respektive avdelning och dess innehåll vara väl känt av personalen.</p> <p>Utrymningsvägar Utrymningsvägar får under inga som helst omständigheter vara blockerade. <i>De skall vara fria från föremål (möbler, blommor, kartonger osv.) och dess skyltar skall vara väl synliga (ej skymda av gardiner osv.).</i></p>

6.9 Säkerhetsbeskrivning

På säkerhetsbeskrivningen för Ekdalagården åskådliggörs den säkerhetsutrustning som återfinns i verksamheten, utrymningsvägar och brandceller. Detta markeras avdelningsvis ut på ritningar. Resultatet kan ses i bilaga A. Säkerhetsbeskrivningen skall också fungera som ett komplement till checklistorna vid kommande kontrollrundor.

6.10 Kontrollsystem och uppföljning

Genom kontroller skall säkerheten på Ekdalagården tryggas och checklistor för kontrollrundor med utgångspunkt från riskbilda-beskrivningen utarbetas. Genom systematiska och kontinuerliga kontrollrundor skall fel och brister inom verksamheten upptäckas och åtgärdas av ansvarig person. Eftersom det är viktigt att de fel och brister som upptäcks följs upp och åtgärdas skall en ansvarig för åtgärden utses. Det skapas olika checklistor för säkerhetsansvarig, säkerhetsombud samt för anläggningsskötare. Detta för att täcka upp stora delar av verksamhetens risker samt för att minimera dubbelarbete och på så vis effektivisera arbetet med minimal arbetsinsats. Checklistan för säkerhetsansvarig kan ses nedan, medan övriga återfinns i bilaga A.

CHECKLISTA FÖR SYSTEMATISKT SÄKERHETSARBETE SÄKERHETSANSVARIG				
Kontroll skall genomföras <i>en gång i kvartalet</i> och efter genomförd kontroll skall blanketten föras in i <i>säkerhetspärm</i> en.				
Kontroll nummer av 4.				
Utförd av:				
Område:				
Datum:				
Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
1	Är säkerhetsorganisationen uppdaterad och stämmer överens med verkligheten?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
2	Har <i>alla</i> säkerhetsombud fått erforderlig information och utbildning för sin arbetsuppgift?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
3	Är alla månadskontroller genomförda och införda i säkerhetspärmerna?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....

4	Är alla brister/fel åtgärdade?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
5	Är all personal utbildade enligt utbildningsplan?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
6	Är säkerhetspärmens olika delar uppdaterade?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
7	Är rapportering av tillbud och olyckor infört i.....	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....
8	Övrigt...	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig: Vidtagen åtgärd: Åtgärdad den/..... 20.....

6.11 Instruktioner för kontrollrundor

Eftersom Ekdalagården inte tidigare kontinuerligt och systematiskt med hjälp av checklistor kontrollerat sin säkerhet, finns det av naturliga skäl inga instruktioner för hur dessa kontrollrundor skall genomföras. Instruktioner skapas där innebörden av frågeställningarna förtydligas och rutiner för hur komponenters funktionsduglighet skall kontrolleras beskrivs.

Instruktionen tillhörande checklistan ovan för säkerhetsansvarig presenteras nedan. Övriga instruktioner för kontrollrundor kan ses i bilaga A.

INSTRUKTIONER FÖR KONTROLLRUNDOR SÄKERHETSANSVARIG

- 1) **Är säkerhetsorganisationen uppdaterad och stämmer överens med verkligheten?**
Är alla positioner i säkerhetsorganisationen tillsatta och berörda personer informerade? Är det de personer som enligt organisations-schemat utför arbetsuppgifterna i den dagliga verksamheten? Skulle detta ej stämma, uppdatera organisations-schemat!
- 2) **Har alla säkerhetsombud fått erforderlig information och utbildning för sin arbetsuppgift?**
Är säkerhetsombuden väl insatta i sina arbetsuppgifter och medvetna om vilken betydande roll i det systematiska riskhanteringsarbetet som De innehar? Har de genomgått den utbildning som De har rätt till och fått den information som de behöver? Har ALLA säkerhetsombuden haft denna möjlighet? Det är av största vikt att igen glöms bort för att kunna trygga den säkerhet som Ekdalagården erbjuder.
- 3) **Är alla månadskontroller genomförda och införda i säkerhetspärmerna?**
Har alla säkerhetsombud genomfört sina kontrollrundor och satt in sina checklistor i säkerhetspärmerna? Om detta ej genomförts, vad är orsaken?
- 4) **Är alla brister/fel åtgärdade?**
Har de brister/fel som upptäckts åtgärdats och följts upp av ansvarig person. Om så ej skulle vara fallet, undersök varför så ej skett!
- 5) **Är all personal utbildade enligt utbildningsplan?**
Har all personal deltagit i genomförda kurser och har frånvarande personal givits tillfälle att ta igen missad kurs/information?
- 6) **Är säkerhetspärmens olika delar uppdaterade?**
Alla delar av Tryggve i säkerhetspärmerna skall stämma överens med verkligheten och vara uppdaterad. Gå igenom de olika delarna och gör noteringar om det är något som inte stämmer eller som behöver ändras och uppdatera slutligen pärmerna.
- 7) **Är rapportering av tillbud och olyckor infört i.....**
- 8) **Övrigt...**
Om det finns frågor som bör tas upp eller förändringar som bör ske skall tänkas igenom under den här punkten.

6.12 Rapportering och utvärdering

På Ekdalagården finns det idag ett rapportering system som gäller på alla äldreboende i Härryda kommun. För att utöka detta system så att möjlighet ges att utvärdera det systematiska säkerhetsarbetet som införs på Ekdalagården skapas ytterligare ett rapporteringsformulär, se bilaga A. Det skall fyllas i parallellt med övriga avvikelserrapporter, men tillskillnad från dessa är de anonymt och består av kryss frågor. Detta medför att om flitig

rapportering sker, kan tendenser av olyckor och var de sker i verksamheten utvärderas. Detta har till följd att de största riskerna i verksamheten kan lokaliseras och utvisa var de största resurserna skall läggas. Det gör det också möjligt att säkerhetsansvariga kan sätta upp mer konkreta mål för vilka resultat som det systematiska säkerhetsarbete skall bidra till i verksamheten. Tillsammans skall säkerhetsansvarig och säkerhetsombud utvärdera rapporteringsresultatet och ge övrig personal information om hur deras rapportering används i det systematiska säkerhetsarbetet.

6.13 Dokumentation

För att all personal enkelt skall komma åt dokumentationen över det systematiska säkerhetsarbetet skapas en säkerhetspärm. Säkerhetspärmerna skall förvaras av säkerhetsansvarig, men vara åtkomlig för alla. Pärmerna delas in i Tryggves olika delar med en innehållsförteckning i början. För att ge en kort förklaring till vad varje del innehåller svaras på frågorna, varför finns delen och vad innebär den. Säkerhetspärmerna som skapas i denna rapport är tänkt att fungera som en "originalpärm", det vill säga för varje nytt år kopieras och samlas material från säkerhetsarbetet för aktuellt år i en ny pärm. Detta resulterar i ett enkelt system där resultatet redovisas årsvis och då material endast kopierats från originalpärmerna kan det användas på nytt. Som komplement till säkerhetspärmerna kommer Tryggves delar att finnas på CD skiva för att enkelt kunna ändras med tiden. CD skivan utgör en viktig del då det systematiska säkerhetsarbetet skall vara under ständigt utveckling och ett system mottagligt för förändringar.

Säkerhetspärmens innehåll presenteras i bilaga A. För att se helheten och förstå innebörden av det systematiska säkerhetsarbetet som kommer att bedrivas på Ekdalagården rekommenderas att denna bilaga läses. (Hänvisningar till bilagor under kapitlet "Applicering av Tryggve" är alla till innehållet i säkerhetspärmerna.)

6.14 Diskussion och slutsats

För att trygga säkerheten inom en verksamhet är det viktigt att kontinuerligt arbeta med olika risker, såväl befintliga som i förebyggande syfte. Implementeringsverktyget Tryggve kan användas som utgångs punkt för att komma igång med denna typ av arbete, det vill säga systematiska säkerhetsarbete.

Syftet med Tryggve är att modellen skall ge en grund att arbeta utifrån och att varje verksamhet kan skapa ett individuellt anpassat säkerhetsarbete. Målet är att verksamheten kontinuerligt arbetar för ständiga förbättringar, en säkrare miljö, att en god säkerhetskultur växer fram och att egenansvaret ökar. Detta resulterar i en verksamhet med jämn och hög säkerhetsnivå. Genom att arbeta med Tryggve så skapas rutiner för hur ett säkerhetssystem kan användas i praktiken och eventuellt integreras med andra redan befintliga ledningssystem. Tryggve är dessutom applicerbart, inte bara på äldreboende, utan också på andra verksamheter. Variationen förväntas bli att tyngdpunkten på säkerhetsarbetet varierar och att koncentrationen läggs på olika delar av Tryggve. Svårigheterna med Tryggve kan vara att det främst i ett initialt skede kräver stort engagemang och tar tid i anspråk som kanske inte alltid finns. Det är dock viktigt att påpeka att det lönar sig att göra ett ordentligt arbete ifrån start och att avsätta den tid som krävs. Arbetet effektiviseras om grundtanken är väl genomarbetat

och användarvänligt material har skapats. Att arbeta med systematiskt säkerhetsarbete skall ses som en möjlighet att påverka sin egen och andras risksituation.

Det är viktigt att poängtera att Tryggve endast skapar förutsättningar att arbeta med säkerhet och att hela resultatet bygger på verksamhetens intresse och engagemang, det vill säga företagets säkerhetskultur. Det material som skapas i samband med Tryggve skall vara under ständig utveckling, uppdaterade och berörda personer skall känna delaktighet och ha möjlighet till påverkan.

Berörd verksamhet bör dessutom sätta upp interna mål och riktlinjer för vad arbetet med Tryggve skall leda till. Efterhand arbetet fortgår ges dessutom möjlighet att utläsa trender och därmed bedöma vilken säkerhetsnivå verksamheten har. Genom detta kan nya konkreta mål skapas och nivån på säkerheten ytterligare höjas.

Referenslista

Böcker/Artiklar/Rapporter

Akselsson, Roland (2003). *Människa, teknik, organisation och riskhantering*. Lunds Tekniska Högskola. Lund

Arbetsmiljöpolicy. Härryda kommun. 2003

Dödsbränder 1999. Räddningsverket. 2000

Dödsbränder 2000. Räddningsverket. 2001

Dödsbränder 2001. Räddningsverket. 2002

Handbok för riskanalys. Räddningsverket. 2003

Intern brandskyddskontroll. Svenska brandförsvarsföreningen. 1995

Larsson Per (2003): "Sju gånger fler dödsbränder. Äldreboenden värst drabbade". *Sirenen*. Nr 5 2003. sid.4-5.

Malmström, Å. & Agell, A. (2001) *Civilrätt*. Liber Ekonomi. Upplaga 17:1. Malmö

Matsson, Sara (2000). *Fallolyckor bland äldre – en rapport om produkters inverkan på äldres fallolyckor*. Konsumentverket. Nr 2000:24. Stockholm

Olyckor i siffror, En rapport om olycksutvecklingen i Sverige. Räddningsverket. 2002

Räddningstjänst i siffror 1999. Räddningsverket. 2000

Räddningstjänst i siffror 2000. Räddningsverket. 2001

Räddningstjänst i siffror 2001. Räddningsverket. 2002

Systematiskt brandskyddsarbete, Allmänna råd och kommentarer. Räddningsverket. 2001:2

Tidplan för internkontroll av arbetsmiljön inom äldreomsorgen. Härryda kommun – sektor för socialtjänst. 2001-06-01

Välkommen till äldreomsorgen i Härryda kommun. Härryda kommun - sektor för socialtjänst, 2003

Lagtexter

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160)

Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1982:763)

Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778)

Lag om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.. (SFS 1994:847)

Plan- och bygglagen (SFS 1987:10)

Sekretesslagen (SFS 1980:100)
Socialtjänstlagen (SFS 1980:620)

Författningssamlingar

Arbetskyddsstyrelsens författningssamling (AFS 2000:42)

Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS 2001:1)

Personer

Börjesson, Britt-Marie. Enhetschef. Ekdalagården. (2003-06-12)

Ek, Åsa. Doktorand. Lunds Tekniska Högskola. Föreläsning 2003-09-10 (säkerhetskultur) i kursen Människa - Teknik - Organisation och hantering av risker vid civilingenjörsprogrammet till riskingenjör.

Färnlöf, Kicki. Medicinskt ansvarig sjuksköterska. Härryda kommun. (2003-08-26)

Vikberg, Ulla. Personalsekreterare. Härryda kommun. (2003-08-26)

Elektroniska källor

www.sna.se, Sveriges national atlas, 2003-07-10

www.harryda.se, Härryda kommuns hemsida, 2003-07-10

www.scb.se, Statistiska centralbyråns hemsida, 2003-07-14

Bilaga A, Säkerhetspärm

I denna bilaga presenteras den säkerhetspärm som kommer att finnas på äldreboendet Ekdalagården.

BESKRIVNING AV VERKSAMHET OCH RISKBILD

Varför beskrivning av verksamhet och riskbild?

För att kunna arbeta med systematiskt säkerhetsarbete är det viktigt att veta vilken typ av organisation som arbetet är avsett för och hur riskbilden för aktuell verksamhet ser ut. Genom att klarlägga detta för Ekdalagården kommer Era resurser och arbetsinsatser utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt.

En bra beskrivning ger Er en möjlighet att bli uppmärksamma på vilka risker som är förknippade med Er verksamhet. En effekt av att bli medveten om sin risksituation är att egenansvaret ökar, vilket i sin tur bidrar till en säkrare tillvaro.

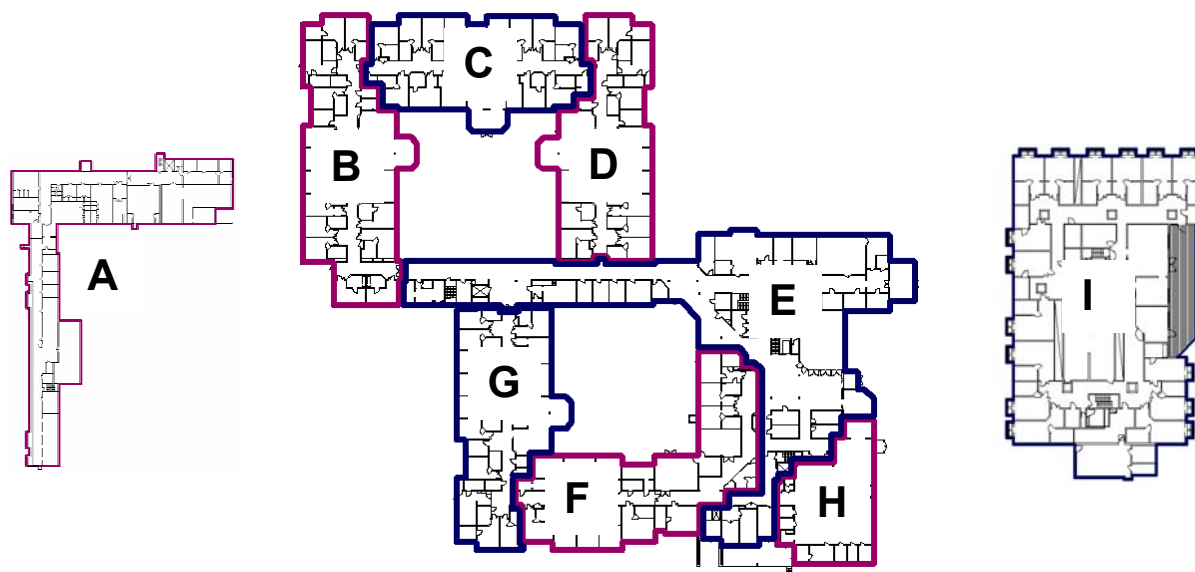
Vad innebär beskrivning av verksamhet och riskbild?

Beskrivningen av Er verksamhet och dess riskbild skall alltid vara aktuell. Detta innebär att den ständigt skall vara uppdaterad så att beskrivningen stämmer överens med verkligheten och att nytillkomna risker och förändringar i Er verksamhet uppmärksammas. Beskrivning utgör grunden för det systematiska säkerhetsarbetet som bedrivs inom Er organisation.

BESKRIVNING AV VERKSAMHET

Ekdalagården och har under alla år fungerat som äldreboende och är beläget mitt i Mölnlycke centrum. Förutom boendeavdelningar finns det i huset en rehabiliterings avdelning, en administrativ del samt ett storkök som lagar de boendes mat och den mat som hemtjänsten distribuerar. I anslutning till storköket finns det även en lunchrestaurang.

På Ekdalagården finns det idag cirka 66 stycken boende på fem avdelningar, varav en avdelning är gäst- och rehabiliteringsboende. De boende har var sin egen lägenhet med tillgång till gemensamma utrymmen såsom vardagsrum och matsal. Personal finns i tjänst dygnet runt och hjälper till med det som de boende inte klarar av själva. Äldreboendet har tillgång till en sjuksköterska, en läkare som gör besök en gång i veckan samt möjligheten att erbjuda de boende tandvård. Kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för alla som bor i kommunens äldreboende.

Förkortning	Avdelningens namn	Antal boende [st]	Totalt personalantal [st]
A	Källare	-	-
B	Gläntan	14	12
C	Sjövik	13	12
D	Hagen	12	14
E	Entré/Kontor	-	23
F	Rehabilitering	-	17
G	Solbacken	12	13
H	Måltidsservice	-	13
I	Annehill	15	14

	Arbets tid	Antal personal [st]
Vardag	06.45 – 14.00 (fm)	4
	14.00 – 21.45 (kväll)	3
Helg	06.45 – 14.00 (fm)	3
	14.00 – 21.45 (kväll)	2
Natt	21.30 – 07.00	1

På varje avdelning finns det mellan 12-15 stycken äldre människor med eget boende och personal dygnet runt. Personalen arbetar i 3-skift, förmiddag, kväll och natt samt med något lägre personalstyrka på helger. I samband med byte av personal sker rapportering om boendes situation och om hur dagen varit. Arbetsplatsträffar hålls kontinuerligt för respektive avdelning, vilka är obligatoriskt att närvara vid för all personal.

BESKRIVNING AV RISKBILD

Beskrivningen av riskbilden behandlar endast personsäkerheten, det vill säga eventuella skador på miljö och egendom beaktas ej.

Riskidentifieringen sker utifrån sex punkter:

- Brand
- Stöld och skadegörelse
- Arbetsmiljö
- Fallskador
- Tillbud inom hälso- och sjukvård
- Lindrande åtgärder

IDENTIFIERING AV TÄNKBARA BRANDORSAKER:

- ◆ **Anlagd brand** – är en av de vanligaste brandorsakerna inom vården.
- ◆ **Blinkande lysrör** – utgör en risk då dessa blir mycket heta och kan smälta plasten i lampan som i sin tur kan antända närliggande brännbart material. Åtgärd, glimtändare.
- ◆ **Brödrostning** – en brödrost kan bli mycket het och antända närliggande brännbart material.
- ◆ **Förvaring** – brännbart material skall inte förvaras på sådana ställen som utgör en risk för antändning, t ex ovanpå torkskåp och i fläktrum. Skulle brand uppstå i fläktrummet är risk för brandspridning via ventilationssystemet stor. Förvaring av syrgas utgör dessutom en hög explosions risk i samband med en eventuell brand och skall därför markeras ut.
- ◆ **Heta arbeten** – hantverkare som utför exempelvis svetsning utgör en ökad risk för brand.
- ◆ **Kaffekokare** – en påslagen kaffekokare som inte innehåller något kaffe kan antända.
- ◆ **Levande ljus** – kan ta eld i såväl närliggande brännbart material, ex gardiner, som i sin egna ljusstake. Ljus utgör en stor brandfara och skall aldrig lämnas utan tillsyn.
- ◆ **Matlagning** – en påslagen kvarglömd spis antänder mycket lätt närliggande brännbart material eller rester av mat i en kastrull.
- ◆ **Rökning** - är den vanligast brandorsaken. Slarv med tändstickor och cigaretter kan orsaka brand i de boendes kläder eller annat brännbart material.
- ◆ **TV** – kan självantända eller börja brinna om exempelvis ett ljus som är placerat ovanpå tv:n börjar droppa stearin eller brinna i ljusstaken.
- ◆ **Övrigt** – på grund av låg personaltäthet och hög arbetsbelastning för personalen ökar risken för att misstag görs.

IDENTIFIERING AV TÄNKBARA ORSAKER FÖR ÖKAD SKADEGÖRELSE OCH STÖLD:

- **Bristande uppmärksamhet** – Om ”ovanliga” saker inte uppmärksammas, såsom exempelvis främmande personer i lokalerna.
- **Förvaring** – Om dyrbara ägodelar eller kontanta pengar förvaras i de boendes rum eller i personal utrymmen.
- **Kort eller nycklar på villovägar** – Om förlorade kort eller nycklar ej rapporteras saknade direkt vid upptäckt, så att eventuell avregistrering av kodade kort kan genomföras.
- **Öppna fönster och dörrar** – Om fönster och dörrar ut mot allmänheten glöms öppna under en längre tid ökar risken för att ej behöriga personer tar sig in i byggnaden.

IDENTIFIERING AV TÄNKBARA ORSAKER FÖR ARBETSMILJÖTILLBUD:

- **Arbetskamrater** – Alla skall känna sig välkomna till sin arbetsplats och inte känna sig utstötta. Mobbning kan leda till såväl psykiska som fysiska men.
- **Boendes psykiska tillstånd** – Tillbud där den boendes beteende kan vara aggressivt eller opassande till följd av sjukdomsbild.
- **Hög arbetsbelastning** – Ökar risken för utbrändhet och att begå fel i sin yrkesroll.

IDENTIFIERING AV TÄNKBARA FALLORSAKER:

- **Dörr/del av dörr** – Vid promenad är tröskeln lätt att snubbla på.
- **Fotbeklädnader** – Vid fel val av fotbeklädnad är det lättare att halka eller snubbla.
- **Mattor** – Finns en stor risk att fastna i eller snubbla på.
- **Rollatorer och rullstolar** – Ger en ökad skaderisk framförallt vid förflyttning till och från rollatorn respektive rullstolen.
- **Snö och is** – Under vintern är det lättare att halka vid vistelser utomhus, exempelvis är skottnings utomhus utrymningsvägar av stor betydelse.
- **Stolar** – Ta sig i och ur en stol är komplicerat och det är lätt att ramla.
- **Sängar** – Trilla ur sängen är en risk för de boende när de sover eller vilar. Uppstigning och läggning ur en säng kan dessutom vara besvärligt för äldre personer.
- **Trappor** – Att gå i trappor kan vara svårt. Är synen och den fysiska förmågan dessutom nedsatt utgör trappan en ökad skaderisk.

IDENTIFIERING AV TÄNKBARA ORSAKER TILL LÄKEMEDELSTILLBUD OCH ÖVRIGA TILLBUD:

- **Ansvarsfördelning ej klargjord** – Personal ej medveten om vem som ansvarar för vad.
- **Avsaknad av rutiner** – Personalen saknar överensstämmande rutiner.
- **Fel tidpunkt** – Den boende tilldelas sitt läkemedel vid fel tidpunkt.

- **Förväxling av läkemedel** – Den boende tilldelas fel läkemedel.
- **Glömska** – Personalen glömmar att ge den boende sitt läkemedel.
- **Kommunikationssvårigheter** – Rapporteringen om de boende mellan personalgrupperna fungerar ej tillfredsställande.

IDENTIFIERING AV LINDRANDE ÅTGÄRDER:

- **Automatisk brandlarmsanläggning** – Ekdalagården är försedd med fördröjt brandlarm som är kopplat direkt till räddningstjänsten. Detta ger personalen möjlighet att kvittera larmet om det visar sig vara falskt.
- **Låssystem** – Härryda kommun byter ut alla nycklar mot kort och kortläsare.
- **Trygghetslarm** – De boende kan från sina rum larma personalen om de behöver extra hjälp.

LAGAR OCH BESTÄMMELSER

Varför lagar och bestämmelser?

För att kunna upprätthålla en god säkerhet och en trygg miljö är det viktigt att veta vilka lagar och bestämmelser som gäller Er verksamhet.

Vad innebär lagar och bestämmelser?

Lagar och bestämmelser är till för att påvisa människors rättigheter och skyldigheter. Det innebär att *alla* har ett ansvar att se till att befintliga lagar följs och efterlevs.

LAGAR OCH BESTÄMMELSER

Exempel på lagar och bestämmelser som bör beaktas i samband med systematiskt säkerhetsarbete:

- Skydd mot olyckor
- Arbetsmiljölagen
- Socialtjänstlagen
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Sekretesslagen
- Plan- och bygglagen

För närmare information om ovanstående lagar, se rapport ”Risk och säkerhetsarbete inom äldre vården, implementering av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboendet Ekdalagården” kapitel 3.

SÄKERHETS- POLICY

Varför en säkerhetspolicy?

En säkerhetspolicy visar att det inom Er verksamhet bedrivs ett systematiskt säkerhetsarbete. Den beskriver arbetets mål och syfte samt förtydligar betydelsen av ett högt risktänkande inom Er organisationen. Den fungerar som ett stöd och underlättar det systematiska säkerhetsarbetet så att lagar och bestämmelser uppfylls, men uppvisar även Er verksamhets egna ambitioner. En säkerhetspolicy är något som Ni stolt kan visas upp!

Vad innebär en säkerhetspolicy?

Säkerhetspolicyn utgör grunden i Ert systematiska säkerhetsarbete. Den ger riktlinjer för hur Ert arbete skall bedrivas och ger motivation till fortsatt arbete. Policy skall vara förankrad hos kommunledningen och vara all personal till känna. Målsättningarna i policyn skall ses som krav och genom kontinuerligt arbete bli en naturlig del i verksamheten. Den skall därmed inte ses som en extra belastning för berörd personal utan som en möjlighet till vidareutveckling och en möjlighet att påverka rådande arbetssituation.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN**SÄKERHETSPOLICY**

Genom systematiskt säkerhetsarbete skall äldreboendet Ekdalagården i Mölnlycke erbjuda en ökad trygghet i vardagen för såväl boende och personal som besökare/anhöriga.

Att arbeta med såväl förebyggande av olycka som utformning av rutiner i händelse av olycka skall vara en naturlig del i den dagliga verksamheten.

I verksamheten skall det finnas:

- *En säkerhetsorganisation*
- *Informationsmaterial och utbildningsplaner*
- *Säkerhetsregler för att minimera riskerna och uppkomsten av oönskad händelse*
- *Beskrivning av befintlig säkerhetsutrustning*
- *Instruktioner för kontrollrundor för att trygga aktuella komponenters funktionsduglighet*
- *Ett system för kontroll och uppföljning för att säkerställa en jämn och hög säkerhetsnivå*
- *Ett system för dokumentation och utvärdering*

Arbetet skall vara en process under ständig utveckling med berörda personers möjlighet till påverkan.

Mölnlycke

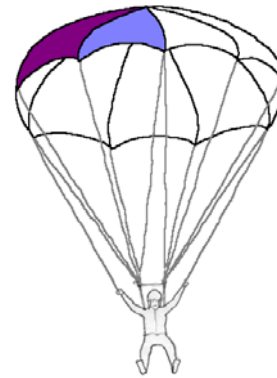
Datum

.....

Leif Bengtsson

Säkerhetschef, Härryda kommun

SÄKERHETS- ORGANISATION

Varför en säkerhetsorganisation?

För att förebygga och minimera skadorna i händelse av olycka inom Er verksamhet finns en säkerhetsorganisation. Dess uppgift är att genom kontinuerligt och systematiskt arbete förebygga och minimera riskerna inom Er organisation och bidra till en jämn och *hög* säkerhetsnivå. Med hjälp av en säkerhetsorganisation kan tryggheten inom Er verksamhet säkerställas.

Vad innebär en säkerhetsorganisation?

Er säkerhetsorganisation består av en ytterst ansvarig, säkerhetschefen, som till sin hjälp har tre säkerhetsansvariga. Till sitt förfogande har säkerhetsansvariga i den dagliga verksamheten 8 stycken säkerhetsombud. De berörda personerna skall vara väl insatta i vad deras arbete innebär och få erforderlig kunskap i vad som krävs för uppgiften. Säkerhetsombuden bör ha sitt ansvarsområde på den plats som hon/han har sin dagliga arbetsplats och på så vis känner till verksamhet, byggnad, boende och personal väl.

ARBETSBEKRIVNING

SÄKERHETSCHEF

Säkerhetschefen har det övergripande ansvaret för allt säkerhetsarbete som bedrivs i Härryda kommun.

Vid införandet av systematiskt säkerhetsarbete på äldreboendet Ekdalagården, Mölnlycke centrum, ansvarar säkerhetschefen för att säkerhetsansvarig utses samt att arbetet initieras och fortgår.

Ansvaret för det systematiska säkerhetsarbetet i den dagliga verksamheten delegeras till säkerhetsansvarig. Vid behov skall säkerhetschefen bistå med information, kunskap och hjälp för att arbetet skall fortskrida.

Mölnlycke
Datum

Säkerhetschef

Namn (textat):

.....
Underskrift

ARBETSBEKRIVNING

SÄKERHETSANSVARIG

Innehar från säkerhetschefen ett delegerat ansvar för systematiskt säkerhetsarbete inom enheten.

Säkerhetsansvarig skall:

- Planera, fördela och samordna systematiskt säkerhetsarbete.
- Ansvara för att kontroll och uppföljning av säkerhetsarbetet sker.
- Planera samt genomföra brandskyddsutbildningar.
- Samverka med säkerhetschef, räddningstjänst och andra myndigheter.
- I samverkan med säkerhetsombud underhålla och uppdatera säkerhetspärm.
- I samverkan med säkerhetsombud informera och utbilda nyanställda och extrapersonal.

Säkerhetsansvarig ansvarar för att all personal inom verksamheten innehar nödvändiga kunskaper för att kunna upprätthålla en jämn och hög säkerhetsnivå på äldreboendet Ekdalagården.

Ansvaret gäller tillsvidare eller till dess att någon ny person övertagit uppgiften som säkerhetsansvarig och nytt papper skrivits under.

Mölnlycke

Datum

Säkerhetsansvarig

Säkerhetschef

Ansvarsområde:

Namn (textat):

Namn (textat):

.....
Underskrift

.....
Underskrift

ARBETSBEKRIVNING

SÄKERHETSOMBUD

Innehar från säkerhetsansvarig ett delegerat arbete för att kontinuerligt säkerhets- och brandskyddsarbete bedrivs inom enheten enligt givna anvisningar.

Säkerhetsombudet skall:

- Ha ingående kännedom om verksamhetens säkerhetsarbete och säkerhetspärmens innehåll och betydelse.
- Informera sina arbetskamrater i frågor rörande systematiskt säkerhetsarbete.
- Genomföra intern säkerhetskontroll i enlighet med blankett för systematiskt säkerhetsarbete. Redovisa resultat för säkerhetsansvarig.
- Informera och utbilda nyanställda så väl som extrapersonal om enhetens säkerhetsarbete samt dess innebörd för berörd person.
- Rapportera fel/brister, olyckor och tillbud till säkerhetsansvarig med hjälp av avvikelserapport.
- Tillse att interna säkerhetsregler efterlevs.
- Samverka med säkerhetsansvarig.

Ansvaret gäller tillsvidare eller till dess att någon ny person övertagit uppgiften som säkerhetsombud och nytt papper skrivits under.

Mölnlycke

Datum

Säkerhetsombud

Säkerhetsansvarig

Namn (textat):

Namn (textat):

Ansvarsområde:

.....
Underskrift

.....
Underskrift

ARBETSBEKRIVNING**ALLA ANSTÄLLDA**

Alla anställda på Ekdalagården innehar ett gemensamt ansvar för att upprätthålla en trygg och säker arbetsmiljö.

All personal är skyldig att vid fel/brister, olyckor och tillbud rapportera detta till ansvarig säkerhetsombud.

Alla anställda skall:

- Veta vad som skall göras i händelse av olycka.
- Kunna hantera larmlagringsfunktionen, kvittera och återställa, samt veta vilka åtgärder som skall vidtagas vid larm.
- Ha kunskap om var utrymningsplaner, utrymningsvägar och brandredskap återfinns och hanteras.
- Ha god kännedom om gällande säkerhetsregler och se till att de efterlevs.
- Veta att systematiskt säkerhetsarbete bedrivs på Ekdalagården samt vad detta innebär för verksamhet och personal.

Mölnlycke

Datum

ARBETS BESKRIVNING

ANLÄGGNINGSSKÖTARE

Innehåller från säkerhetsansvarig ett delegerat ansvar för att brandlarmanläggningen kontinuerligt kontrolleras och är funktionsduglig.

Anläggningsskötaren skall:

- Ha ingående kännedom om den automatiska brandlarmanläggningen.
- Anläggningens omfattning.
- De övervakade lokalerna och deras användning.
- Vad som sker när ett brandlarm startar och vilka åtgärder SOS alarm AB tillhandahåller.
- Kunna hantera larmlagringsfunktionen, kvittera och återställa, samt veta vilka åtgärder som skall vidtagas vid larm.
- Genomföra intern säkerhetskontroll i enlighet med blankett för systematiskt säkerhetsarbete. Redovisa resultat för säkerhetsansvarig.

Ansvar gällande tills vidare eller till dess att någon ny person övertagit uppgiften som anläggningsskötare och nytt papper skrivits under.

Mölnlycke

Datum

Anläggningsskötare

Säkerhetsansvarig

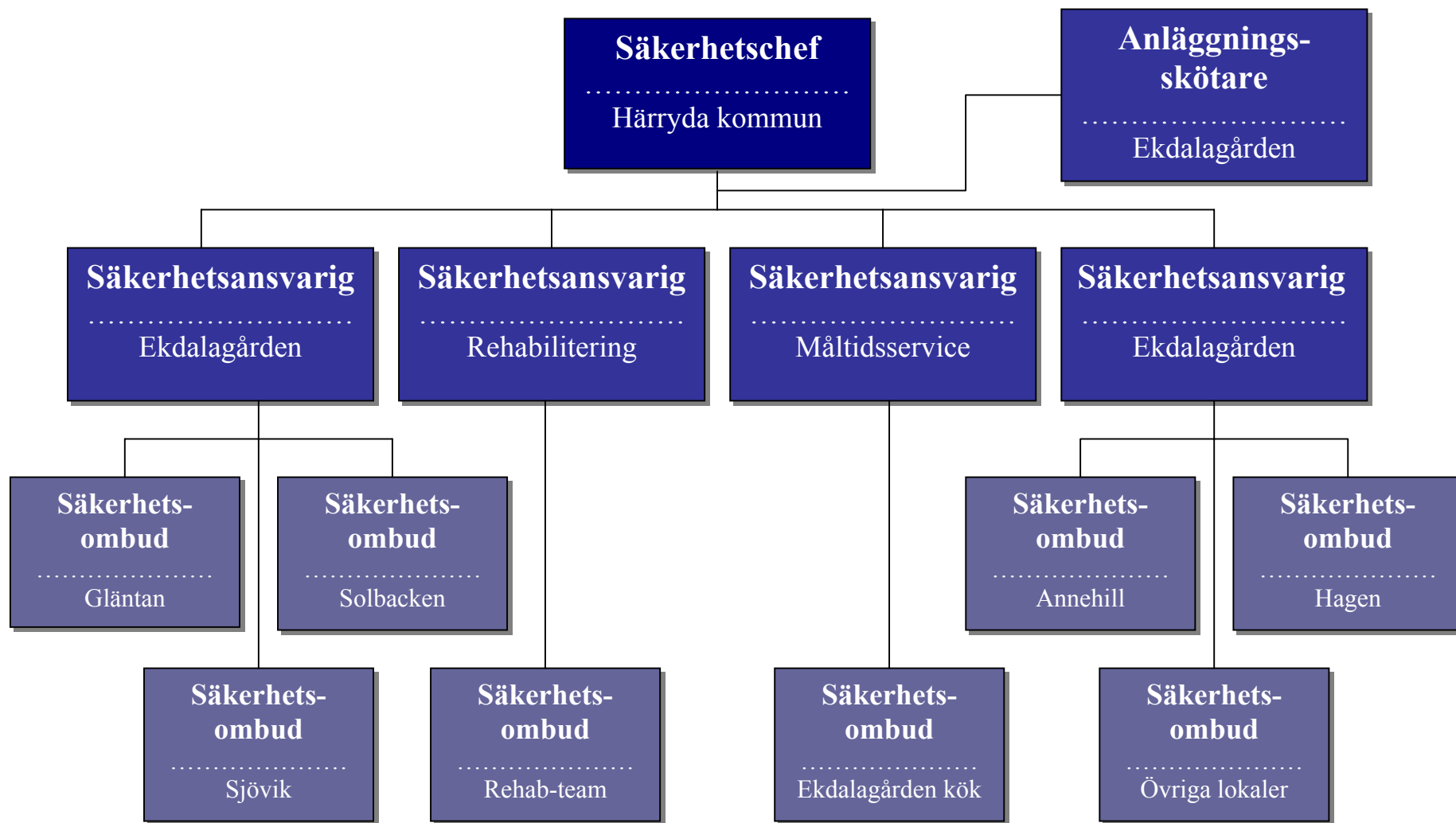
Namn (textat):

Namn (textat):

.....
Underskrift

.....
Underskrift

SÄKERHETSORGANISATION

INFORMATIONSMATERIAL OCH UTBILDNINGSPLANER

Varför informationsmaterial och utbildningsplaner?

I händelse av olycka kan det vara personalens insats som innebär skillnaden mellan liv och död. Det är därför av yttersta vikt att alla berörda personer får den utbildning och information som krävs för att upprätthålla en hög säkerhetsnivå inom Er verksamhet. Kunskap medför medvetenhet och tillsammans kan en väl skyddad verksamhet skapas.

Vad innebär informationsmaterial och utbildningsplaner?

Att det för all personal inom Er verksamhet finns en tillgänglig utbildningsplan. Utbildning, för såväl ordinarie som tillfällig personal, skapar en riskmedvetenhet som ökar säkerhetstänkandet och riskerna i Er verksamhet kan därmed minimeras eller helt elimineras. Personalen skall veta hur olyckor förebyggs, men också hur de skall reagera i händelse av olycka. Utbildningens omfattning och storlek kan variera beroende på befattning inom organisationen, men en lägsta nivå som alla lever upp till skall finnas oavsett arbetsuppgift. Det skall dessutom för berörda och intresserade personer finnas tillgång till

informationsmaterial som kortfattat beskriver det systematiska säkerhetsarbetet som bedrivs på Ert äldreboendet.

**INFORMATION
FÖR
NYANSTÄLLDA**

Som nyanställd vid äldreboendet Ekdalagården skall Du *innan* påbörjat arbete ta del av följande material:

Policy

- Säkerhetspolicy
- Rökpolicy
- Alkohol och drogpolicy

Broschyrer och informationsmaterial

- Viktiga punkter för oss som arbetar i Härryda kommun
- Välkommen som medarbetare i Socialtjänsten
- Välkommen till Ekdalagården
- Information om systematiskt säkerhetsarbete
- Handlingsplan för hur man förebygger och följer upp missförhållanden och personskada

Säkerhetsinformation, skall gås igenom tillsammans med Ditt säkerhetsombud.

- Larmplan
- Säkerhetsregler
- Säkerhetsorganisationens uppbyggnad och Ditt ansvar
- Systematiskt säkerhetsarbete, veta var säkerhetspärmen återfinns
- Minihandbok i allmän brandkunskap

Material för den dagliga verksamheten

- Övergripande mål
- Rutiner vid SB äldreomsorgen
- Dagligt ansvar boende, kontaktpersonens arbetsbeskrivning
- Anmälan om missförhållanden eller personskada inom verksamheter för äldre och funktionshindrade

Följande handlingar skall signeras:

- Förbindelse om tystnadsplikt och sekretess
- Handhavande av vårdtagares kontanter, hantering av gåva osv.
- Kvittering av kort och nycklar
- Anhöriga till personalen på Ekdalagården

Jag har tagit del av ovanstående den/.....20.....

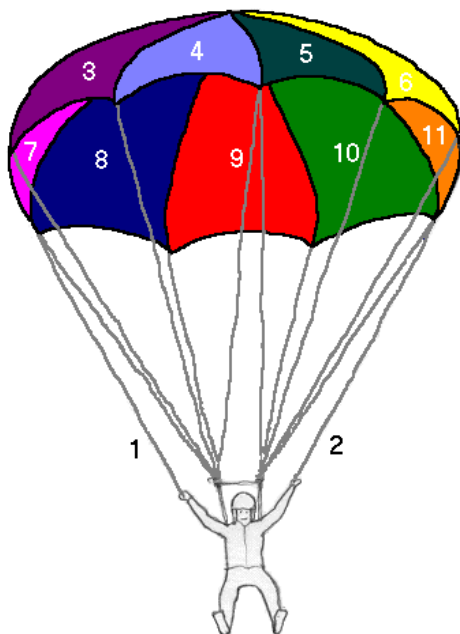
.....
Underskrift

.....
Förtydligande

INFORMATION
OM
**SYSTEMATISKA
SÄKERHETSARBETE**

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN

För att öka säkerheten och minska de inneboende riskerna bedrivs det på äldreboendet Ekdalagården från och med januari 2004 systematiskt säkerhetsarbete. Arbetet innebär att säkerheten kontinuerligt planeras, kontrolleras, följs upp och dokumenteras i enlighet med fallskärmshopparen Tryggve.

1. Beskrivning av verksamhet och riskbild
2. Lagar och bestämmelser
3. **Säkerhetspolicy**
4. **Säkerhetsorganisation**
5. **Informationsmaterial och utbildningsplaner**
6. **Säkerhetsregler**
7. **Säkerhetsbeskrivning**
8. **Kontrollsystem och uppföljning**
9. **Instruktioner för kontrollrundor**
10. **Rapportering och utvärdering**
11. **Dokumentation**

Fallskärmshopparen Tryggve symboliserar människan som utsätts för en risk. Genom lagar och kännedom om befintlig verksamhet och dess riskbild, det vill säga linorna till skärmen, har människan möjlighet att kontrollera fallet. Under förutsättning att skärmen är intakt kan Tryggve därmed styra mot ett i förväg bestämt mål.

Genom att arbeta med systematiskt säkerhetsarbete har Ekdalagården en möjlighet att styra mot uppsatta mål samt erbjuda en ökad trygghet för såväl boende och personal som besökare/anhöriga.

För vidare information fråga gärna någon av personalen.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN**LARMPLAN**

- **VID BRANDLARM** spring till närmaste kvitteringsställe och kvittera inom 1 minut.

- Avläs på displayen var larmet kommer ifrån.

- Spring till utlöst detektor, konstatera brand eller ej brand.

- **VID BRAND**

RÄDDA Först de som är i uppenbar fara, förflytta utsatta personer till annan brandcell eller ut från byggnaden.

LARMA Larmning sker automatiskt eller med larmknapp. Pågående larmlagringstid avbryts genom att närmsta larmknapp trycks in.

VARNA Övriga som hotas av branden.

SLÄCK Branden om det bedöms möjligt och om det kan ske utan risk. Använd tillgänglig släckutrustning.

UTRYM När order om utrymning ges eller Du själv bedömer att utrymning måste ske. Utrym enligt utrymningsrutiner och via lämplig utrymningsväg. Personal och boende skall bege sig till *uppsamlingsplatsen*, nedersta p-platsen utanför entrén till Ekdalagården. Stäng dörrar (för att hindra rökspridning). Använd ej hiss.

MÖT RÄDDNINGSTJÄNSTEN, meddela om eventuellt kvarvarnade personer i byggnaden och vid behov var brandplatsen är.

Medtag viktiga **TELEFONLISTOR** till anhöriga och personal.

När **ALLA** samlats, ordna inkvartering. Vid kallt väder och nattetid ring på hos någon granne eller åk till Råda hemmet.

RING till berörda enhetschefer. Viktigt att ringa oavsett tid på dygnet.

Vid **BEHOV** ring in extra personal.

Kontakta anhöriga. Efter avslutad insats är det viktigt att samlas för ”eftersnack”. Koka kaffe, prata igenom händelsen med samtliga inblandade.

- **VID FALSKLARM** Återställ larmet inom 3 minuter.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN**UTRYMNINGSRUTINER**

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för en lyckad utrymning skall i händelse av brand nedan givna rutiner följas.

På varje avdelning skall det vid en av utrymningsvägarna *alltid* förvaras:

- Checklista över boende med tillhörande namnmärkta klädnypor.
- Telefonlista med telefonnummer till boendes anhöriga och personal.

VID BRANDLARM skall *en* person i personalen springa till närmsta kvitteringsställe och agera enligt larmplan.

Övrig personal samlas vid utrymningsvägen försedd med ovan nämnda saker samt agerar enligt larmplan och nedan rutiner.

- Dela upp vem i personalen som ansvarar för vilka boende och deras utrymning.
- Klädnypona med de boendes namn delas ut till den personal som ansvarar för respektive boende.

Då utrymning av en boende skett fäst klädnypan tillhörande den boende i personens kläder och återvänd för att hjälpa nästa person. (Denna procedur säkerställer att ingen av de boende glöms bort.)

När alla boende som Du skall hjälpa är på säker plats återvänd till utrymningsvägen och kontrollera om någon av dina arbetskamrater behöver hjälp. Den i personalen som är först färdig tar med sig checklista och lista med telefonnummer till uppsamlingsplatsen.

När alla boende och personal är på uppsamlingsplatsen, använd checklistan för att ytterligare kontrollera att ingen saknas. Meddela eventuellt saknade personer till räddningstjänsten.

Arbeta alltid efter **RÄDDA – LARMA – VARNA – SLÄCK – UTRYM.**

UTBILDNINGSPLAN

FÖR

PERSONALEN PÅ ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN

För att kunna upprätthålla en hög säkerhetsnivå och kunna erbjuda den trygghet som Ekdalagården står för, är det av största vikt att all personal får tillfälle till övning och utbildning.

Vid varje utbildningstillfälle skall deltagande personal skriftligen antecknas, frånvarande personer skall noteras och erbjudas ett extra utbildningstillfälle. Det är viktigt att ingen glöms bort!

Alla anställda

skall få:

- Erforderlig säkerhetsinformation
 - Genomgång av larm- och utrymningsplan
 - Genomgång av säkerhetsregler
 - Genomgång av larmlagringsfunktionen (kvittering & återställning)
 - Genomgång av säkerhetsorganisation och rapportering
 - Träna utrymning

Anläggningsskötare

skall få:

- Grundläggande information om systematiskt säkerhetsarbete samt klarläggande av anläggningsskötarens arbetsbeskrivning och ansvar
- Genomgå utbildning för att få erforderlig kompetens om aktuell brandlarmsanläggning

Säkerhetsombud

skall få:

- Grundläggande information om systematiskt säkerhetsarbete samt klarläggande av säkerhetsombudets arbetsbeskrivning och ansvar
- Genomgå grundläggande brandskyddsutbildning
 - Släcka med handbrandsläckare och inomhusbrandpost
 - Släcka brand i kläder
 - Allmän information om brandskydd

Säkerhetsansvarig

skall få:

- Grundläggande information om systematiskt säkerhetsarbete samt klarläggande av säkerhetsansvariges arbetsbeskrivning och ansvar
- Genomgå grundläggande brandskyddsutbildning
 - Släcka med handbrandsläckare och inomhusbrandpost
 - Släcka brand i kläder
 - Allmän information om brandskydd

SÄKERHETSUTBILDNING

KURS:

KURSMÅL:

ANSVARIG KURSUTGIVARE:

DELTAGANDE PERSONER:

ALLA ANSTÄLLDA

SÄKERHETSOMBUD

SÄKERHETSANSVARIG

.....

NAMN	AVDELNING	NAMN	AVDELNING
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

FRÅNVARANDE PERSONER

NAMN	AVDELNING	NAMN	AVDELNING
.....
.....
.....
.....

Nästa utbildningstillfälle för frånvarande personer ges:.....

Kursen är genomförd den/..... 20....

Extra utbildningstillfälle för frånvarande personer från kurs.....
genomförd den/..... 20.....

Deltagande personer

Namn	Avdelning
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kursen är genomförd den/..... 20.....

SÄKERHETS- REGLER

Varför säkerhetsregler?

Säkerhetsregler inom Er verksamhet är till för att minska de inneboende riskerna och därmed minimera risken för att olyckor inträffar. Reglerna medför att vissa risker till stor del kan kontrolleras och att säkerheten inom Er verksamhet ökar.

Vad innebär säkerhetsregler?

Säkerhetsreglerna inom Er verksamhet är till för att följas. Tack vara dessa regler kan identifierade riskkällor minimeras eller helt elimineras. Reglerna är lämpade för Er verksamhet som bedrivs i lokalerna och är anpassade efter rådande omständigheter och arbetssituation.

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN**SÄKERHETSREGLER**

Brödrost

Brödrost skall vara försedd med timer. Lämna aldrig en brödrost utan tillsyn och placera den skilt från brännbara material.

En brödrost kan bli mycket het och antända material i närheten såsom exempelvis gardiner, var uppmärksam!

Dörrar till boenderum

Dörrar till de boendes lägenheter bör hållas stängda nattetid, och i den utsträckning det är möjligt på dagen.

Vid en eventuell brand hindrar detta brand- och brandgasspridning.

Fläktrum

Fläktrum får ej användas som förvaringsutrymme, på grund av ökad risk för brandspridning via ventilationssystemet vid en eventuell brand.

Heta arbeten

Om heta arbeten skall utföras skall detta anmälas till säkerhetsansvarig som skall tillse att tillstånd och säkerhetsåtgärder är vidtagna.

Levande ljus

Den som tänder ett levande ljus ansvarar för att det släcks och det skall aldrig lämnas utan tillsyn. Placera aldrig levande ljus i närheten av brännbart material, ovanpå tv-apparater eller i närheten av rökdetektor. Ljusstakar skall vara av obrännbart material. Levande ljus i de boendes lägenheter bör helt undvikas.

Om möjligt bör levande ljus bytas ut mot elektriska ljusstakar, eftersom dessa inte kräver samma uppmärksamhet.

Maskindiskmedel

Maskindiskmedel skall förvaras på ett ställe oåtkomligt för de boende.

Maskindiskmedel är ett mycket giftigt ämne vid förtäring, på grund av sina basiska egenskaper, och skall därför förvaras oåtkomligt för gamla och barn.

Nycklar

De nycklar som hämtas ut med hjälp av kort skall efter utfört arbetspass återföras till säkerhetsskåp och ej medtagas hem.

Rökning

Rökning är förbjuden i de gemensamma sällskapsutrymmena. Rökning får för personalen endast ske på bestämda platser. De boende är tillåtna att röka i den egna lägenheten, och om möjligt skall personerna förses med rökförkläde.

De är ökad risk att en person med nedsatt fysisk och psykisk hälsa tappar en cigarett eller tändsticka som tar eld i den boendes kläder eller närliggande material. Ett rökförkläde kan därför vara av stor betydelse.

Spis

Spis skall vara försedd med timer. Se till att inget brännbart material finns på spisplattorna eller i dess direkta närhet. Lämna aldrig en påslagen spis utan uppsikt.

Syrgas

Dörr till förvaringsplats för syrgasflaskor skall märkas och personal vara medveten om förvaringen. Vid nyttjande av syrgas skall den boendes dörr märkas med skylt.

Vid händelse av brand är detta mycket viktigt eftersom syrgasflaskor vid höga temperaturer exploderar och utgör en risk för boende, personal liksom för räddningspersonal.

TV

Skall i rimlig mån stängas av med hjälp av strömbrytare framme på tv-apparaten, både i gemensamma utrymmen och i de boendes lägenheter.

De skall inte endast stängas av med hjälp av fjärrkontrollen, eftersom ström då fortfarande finns kvar i tv-apparaten och utgör en ökad brandrisk.

Tvättstuga

Förvaring av material för ej ske ovanför torkskåp, torktumlare och tvättmaskin. Tvättstugan bör utnyttjas främst under dagtid, på grund av reducerat personal antal nattetid.

Utrymningsplan

Utrymningsplan skall vara uppsatt på respektive avdelning och dess innehåll vara väl känt av personalen.

Utrymningsvägar

Utrymningsvägar får under inga som helst omständigheter vara blockerade. *De skall vara fri från föremål (möbler, blommor, kartonger osv.) och dess skyltar skall vara väl synliga (ej skynda av gardiner osv.).*

SÄKERHETS- BESKRIVNING

Varför en säkerhetsbeskrivning?

En säkerhetsbeskrivning ger alla såsom boende, personal och besökare inom Er verksamhet en möjlighet att få en överblick av den skyddsutrustning som finns. I händelse av olycka ger den en orienterande översikt av befintliga lokaler och var specifik utrustning finns att tillgå. En säkerhetsbeskrivning är dessutom viktig i det förebyggande säkerhetsarbetet. Den ger information om befintlig utrustning som skall kontrolleras och medför att alla berörda komponenter blir ihågkomna.

Vad innebär en säkerhetsbeskrivning?

Säkerhetsbeskrivningen ger en överblick av den skyddsutrustning som finns i Era lokalerna. Den skall fungera som underlag vid kontrollrundor samt ligga till grund vid brandtillsyn. På Er säkerhetsbeskrivning finns alla skyddsdetaljer ut markerade såsom handbrandsläckare, nödutgångar, förvaring av brand- och explosionsfarliga varor osv. Det är ytterst viktigt att säkerhetsbeskrivningen är uppdaterad och stämmer väl överens med verkligheten. En säkerhetsbeskrivning som ej är uppdaterad är inte bara meningslös utan kan utgöra en indirekt risk, såsom fördröjning vid utlösning av manuellt larm eller att funktionsdugligheten för en viss komponent inte kontrollerats.

SÄKERHETSBEKRIVNING

TECKENFÖRKLARING

BrandlarmCentral

BrandFörsvarstablå

Kvitteringsställe LarmLagring

Larmtryckknapp

Brandpost

Handbrandsläckare

Brandfilt

Utrymningsplan

Utrymningsskylt

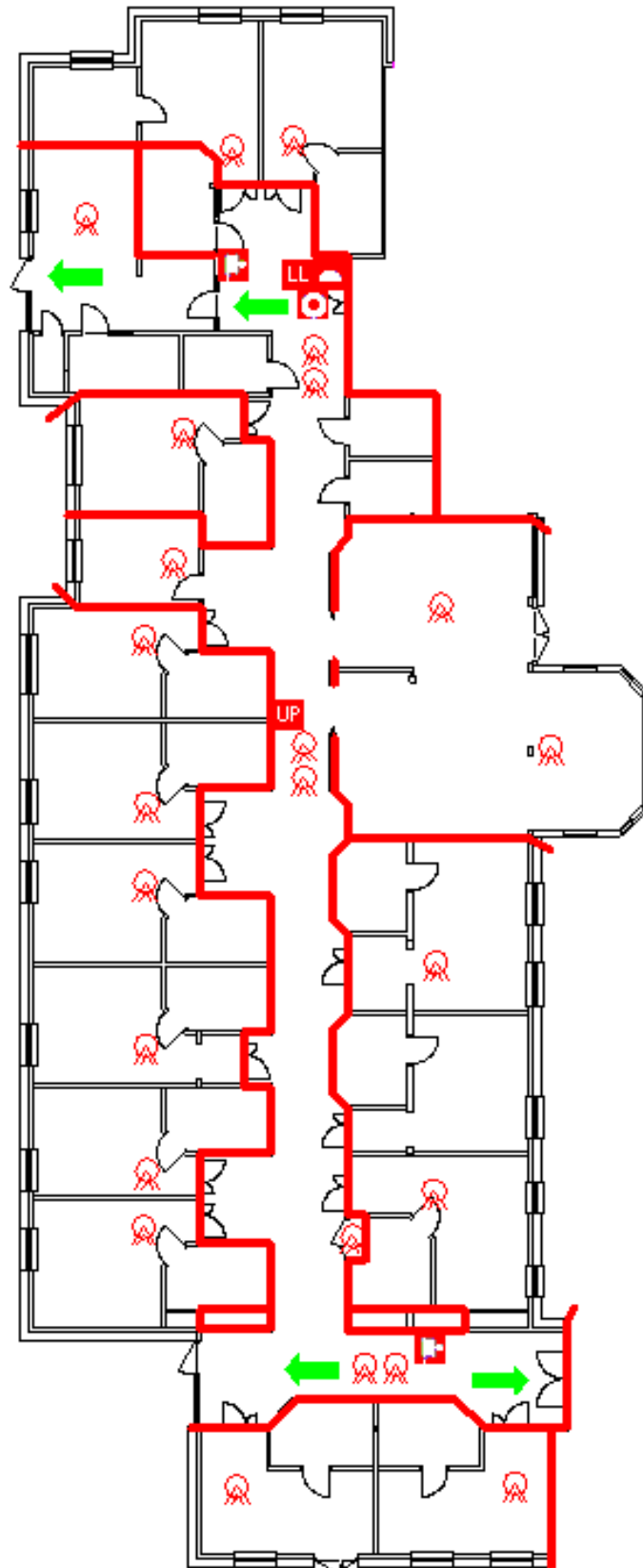
SÄKERHETSBSKRIVNING

KÄLLARE

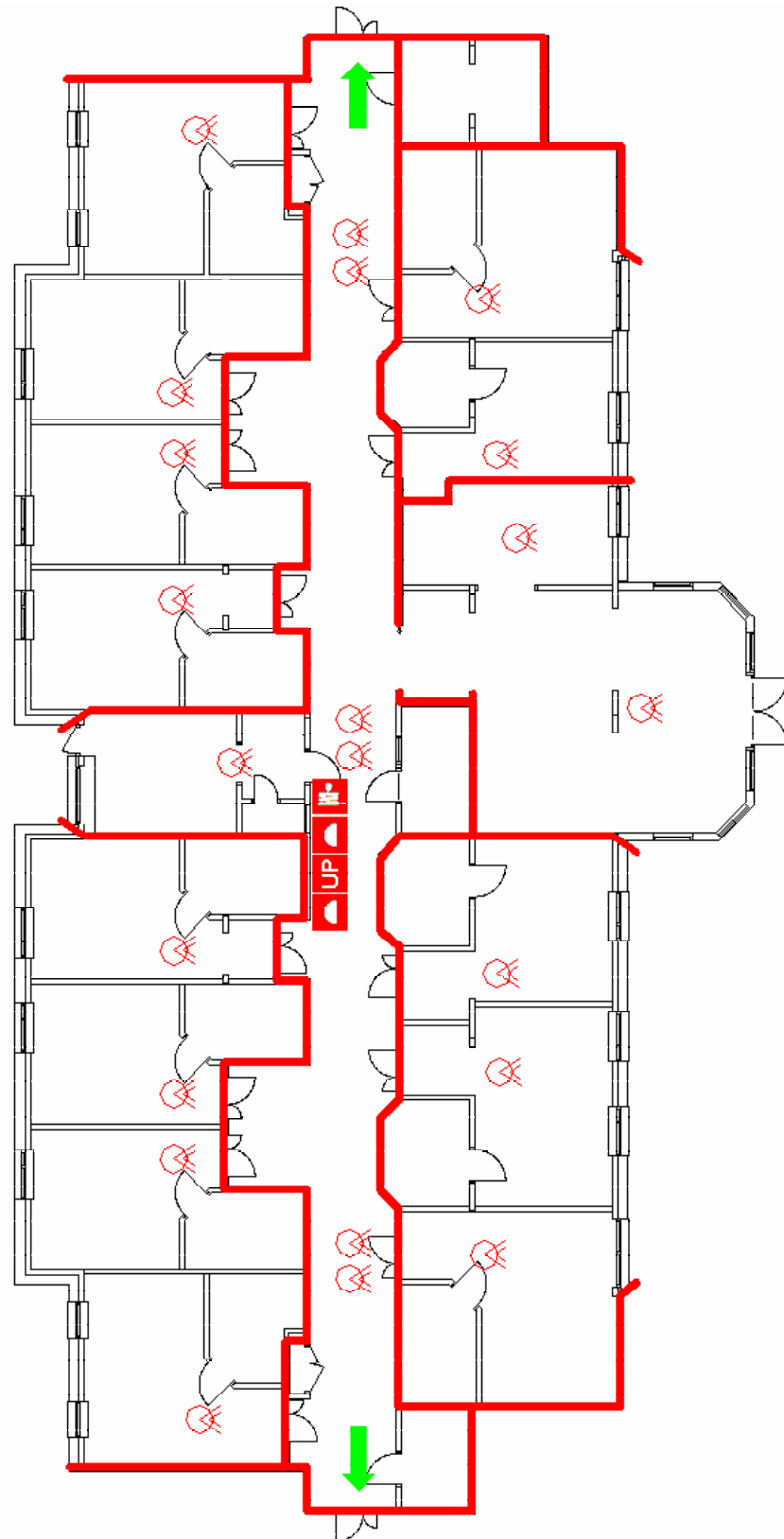
SÄKERHETSBSKRIVNING

GLÄNTAN

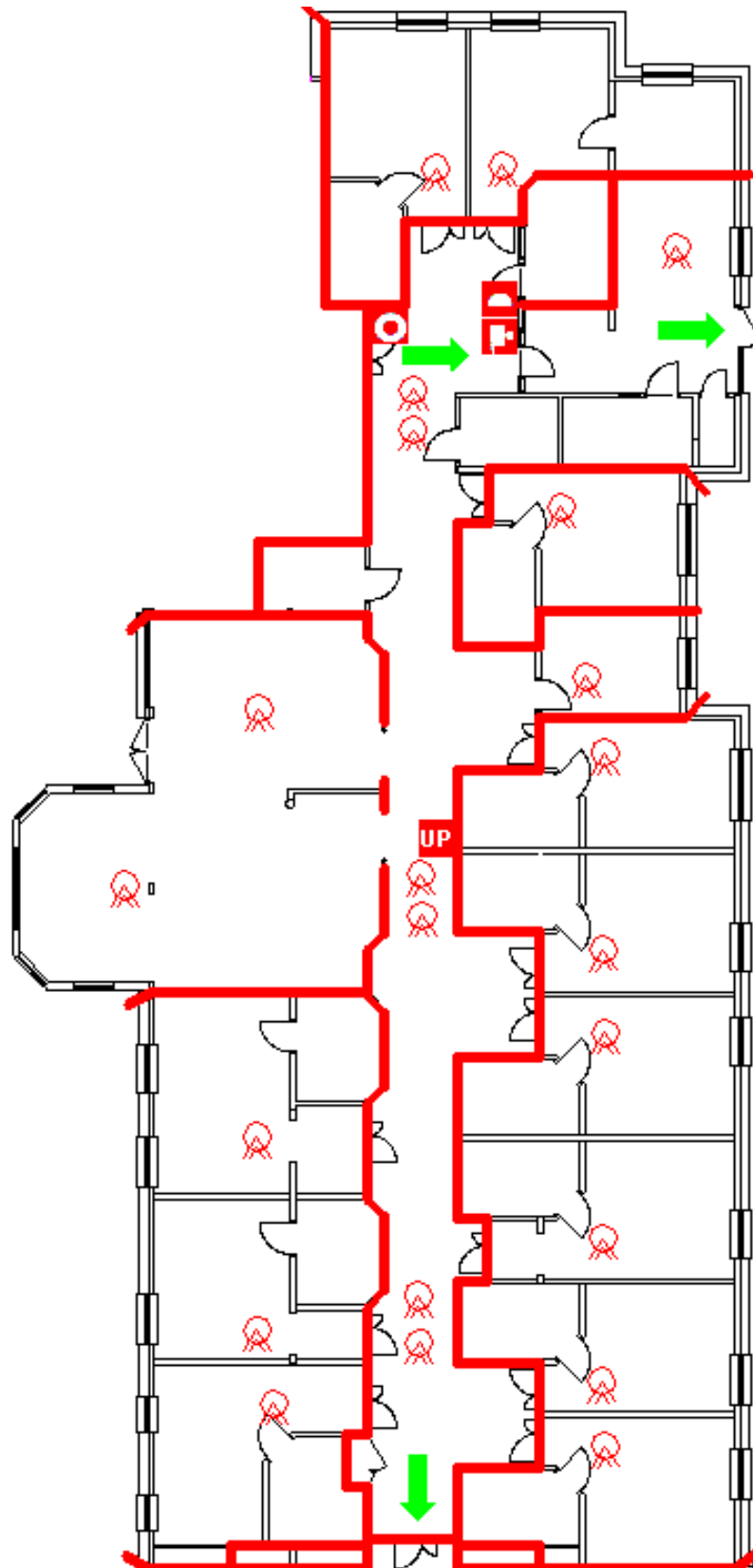
SÄKERHETSBEKRIVNING

SJÖVIK

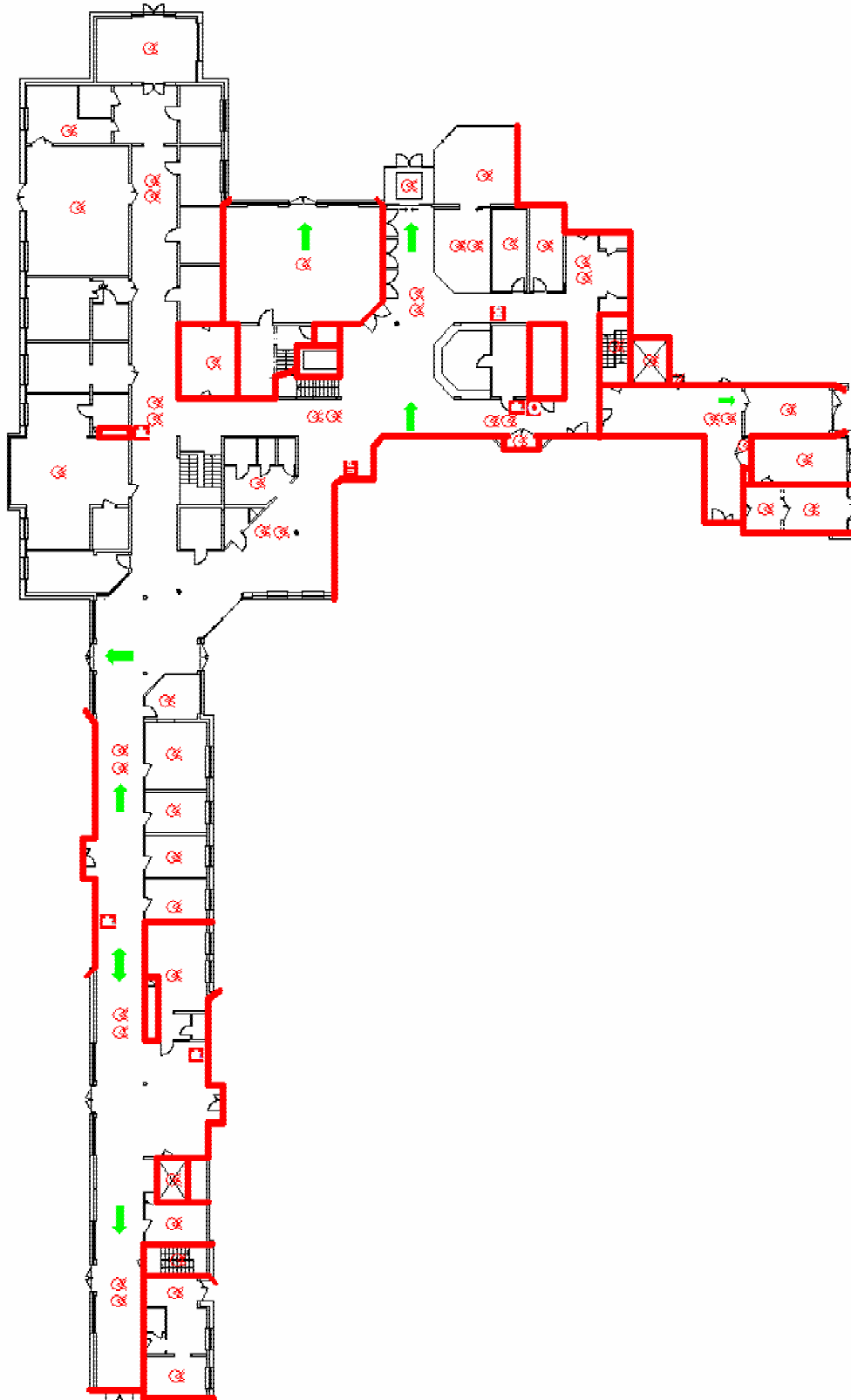
SÄKERHETSBEKRIVNING

HAGEN

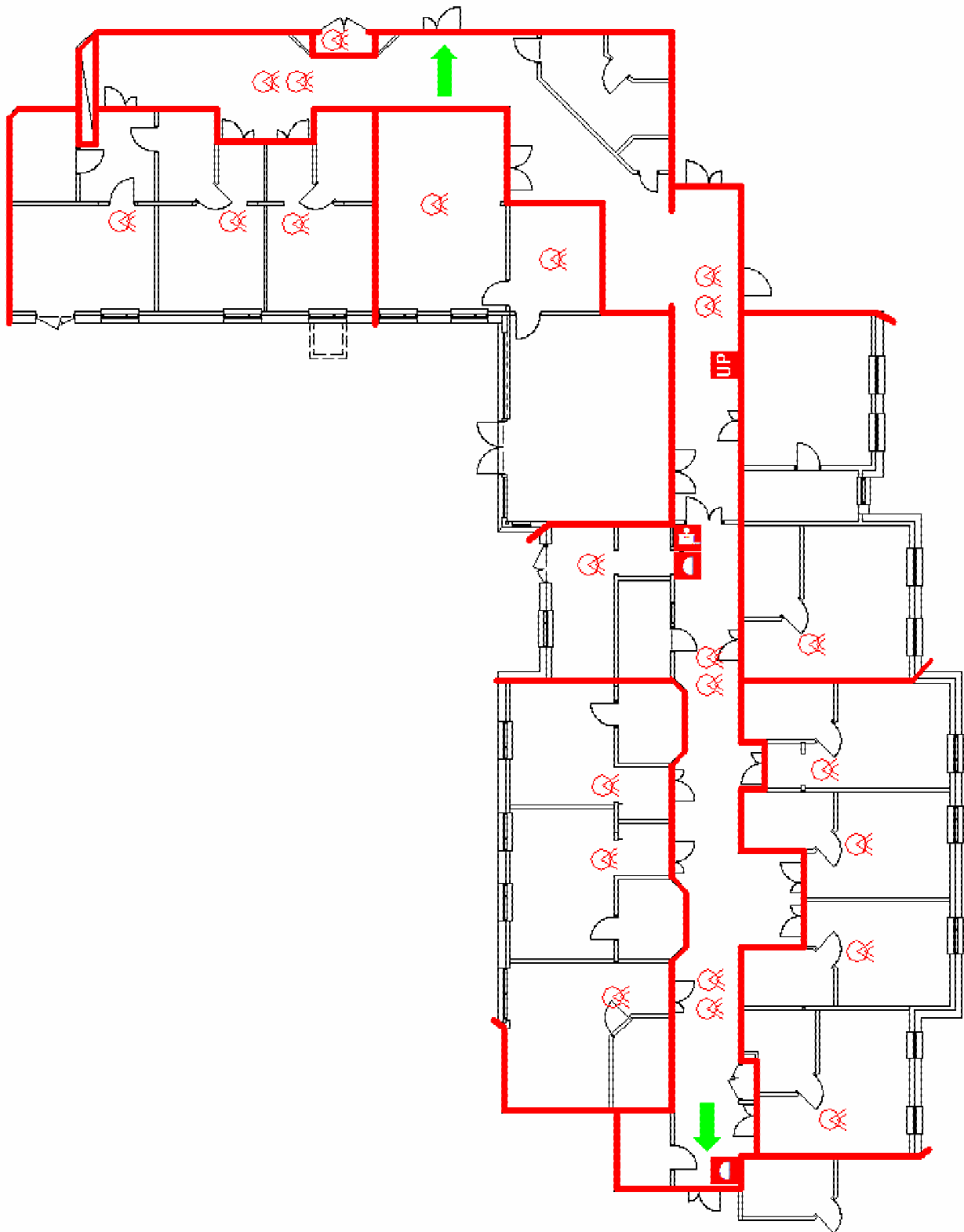
SÄKERHETSBSKRIVNING

ENTRÉ/KONTOR

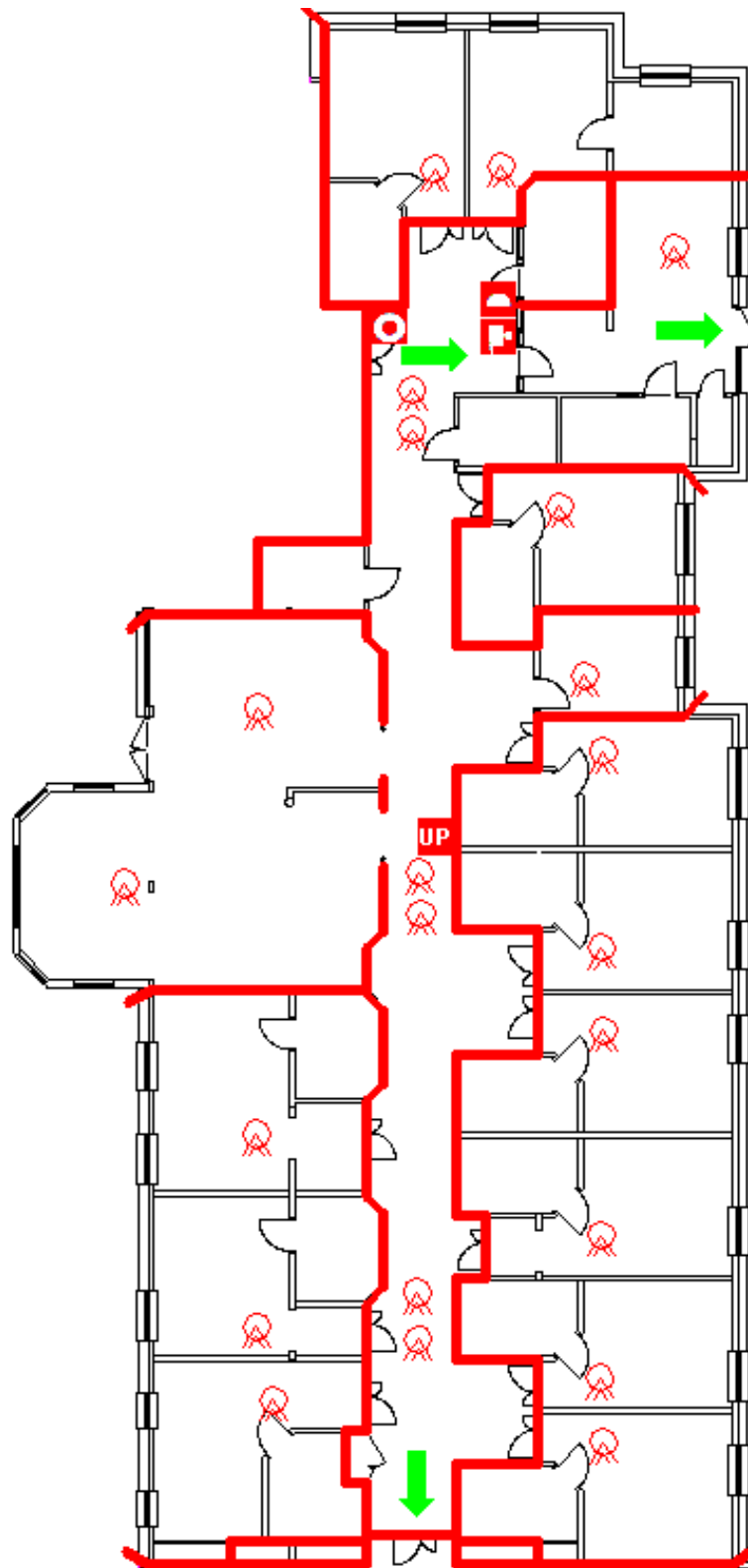
SÄKERHETSBEKRIVNING

REHABILITERING

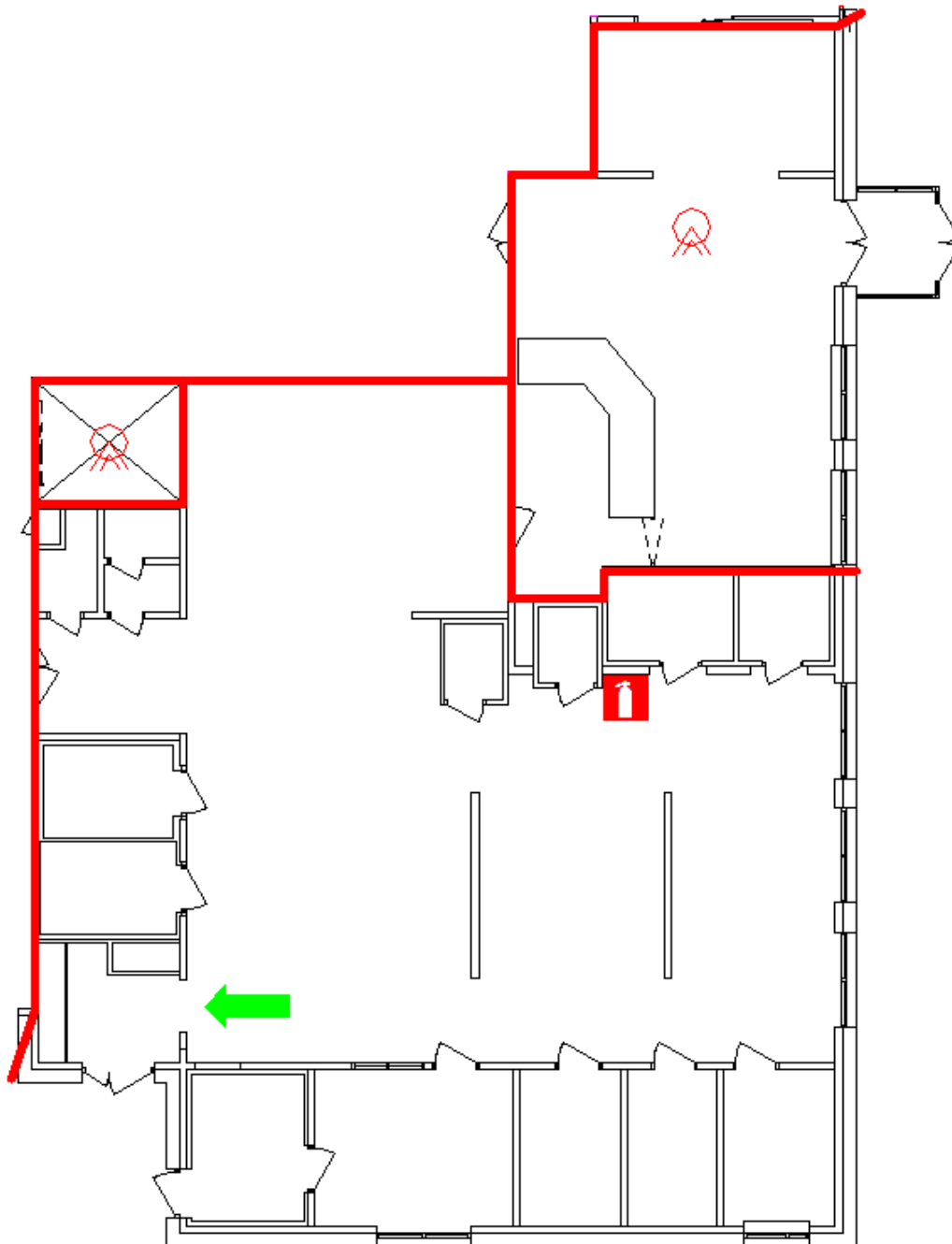
SÄKERHETSBEKRIVNING

SOLBACKEN

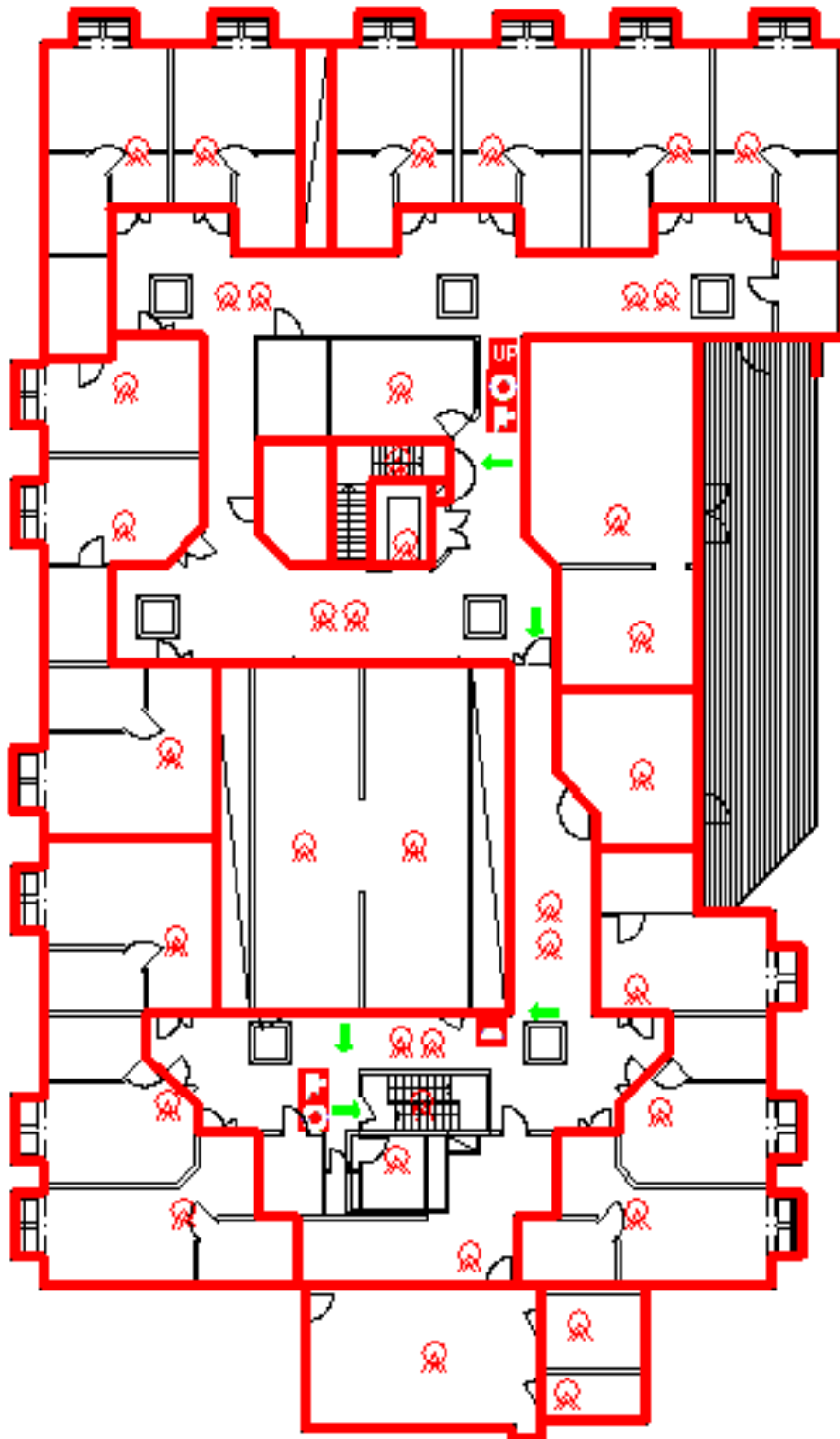
SÄKERHETSBEKRIVNING

MÅLTIDSSERVICE

SÄKERHETSBEKRIVNING

ANNEHILL

KONTROLL- SYSTEM OCH UPPFÖLJNING

Varför kontrollsystem och uppföljning?

För att trygga en jämn och hög säkerhetsnivå inom Er verksamhet kontrolleras genom systematiskt förebyggande arbete identifierade risker och befintlig säkerhetsutrustning. Upptäckta brister och fel åtgärdas och följas upp, vilket bidrar till en ökad trygghet för såväl boende, personal som anhöriga/besökare.

Uppföljning är en av de viktigaste delarna i det systematiska skyddsarbetet. Om de fel och brister som upptäck vid kontrollrundor inte rättas till och följs upp är hela det systematiskskyddsarbetet utan verkan. Vilken nytta gör det om man vet om vad som felar men inte rättar till problemet innan den gång en olycka är framme.

Vad innebär kontrollsystem och uppföljning?

Ert kontrollsystem innebär att all såväl organisatoriska som tekniska riskfaktorer inom Er verksamhet systematiskt, med hjälp av checklistor, kontrolleras. Det är säkerhetsombudens ansvar att se till att kontrollrundorna utförs enligt utformad checklista och rekommenderade tidsintervall. Vid kontrollrundorna skall upptäckta brister och fel antecknas och ansvarig person för åtgärder utses. Om brister och fel som påpekas under kontrollerna inte åtgärdas och följs upp

tappar hela det systematiska säkerhetsarbetet sin funktion och arbetet förblir verkningslöst. Uppföljningsarbete är därför av största prioritet och den del som knyter samman hela det systematiska säkerhetsarbetet.

CHECKLISTA FÖR SYSTEMATISKT SÄKERHETSARBETE

SÄKERHETSANSVARIG

Kontroll skall genomföras *en gång i kvartalet* och efter genomförd kontroll skall blanketten föras in i *säkerhetspärm*en.

Kontroll nummer av 4.

Utförd av:

Område:

Datum:

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
1	Är säkerhetsorganisationen uppdaterad och stämmer överens med verkligheten?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
2	Har <i>alla</i> säkerhetsombud fått erforderlig information och utbildning för sin arbetsuppgift?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
3	Är <i>alla</i> månadskontroller genomförda och införda i säkerhetspärmen?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
4	Är <i>alla</i> brister/fel från säkerhetsombudens kontrollrundor åtgärdade?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
5	Är <i>all</i> personal utbildade enligt utbildningsplan?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
6	Är säkerhetspärmens olika delar uppdaterade?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
7	Är rapportering av tillbud och olyckor infört i.....	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
8	Övrigt...	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

CHECKLISTA FÖR SYSTEMATISK SÄKERHETSARBETE SÄKERHETSOMBUD

Kontroll skall genomföras *en gång per månad* och efter genomförd kontroll skall blanketten föras in i *säkerhetspärm*en.

Kontroll nummer av 12.

Utförd av:

Område:

Datum:

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
1	Är <i>all</i> nyanställd/extra personal informerad om Ekdalagårdens systematiska säkerhetsarbete och personalens ansvar?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
2	Är <i>alla</i> utrymningsvägar fria från föremål och väl synliga?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
3	Är <i>alla</i> utrymningsvägar utmärkta med nödutgångsskyltar som är väl synliga?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
4	Är <i>alla</i> utrymningsvägar ”säkrade”?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
5	Är <i>alla</i> dörrar mellan brandceller stängda eller uppställda via magneter?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
6	Är <i>alla</i> nödutgångsskyltar OK och fungerar nödbelysningen?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
7	Är checklistan över alla boende med tillhörande klädnypor samt telefonlistan uppdaterad?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
8	Är brandpost, handbrandsläckare, manuell brandlarms knapp, brandfilt och dörrar i brandceller/magnetupphängda dörrar funktionsdugliga?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
9	Är fläktrum och utrymmet ovanför torkskåp fritt från brännbart material?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
10	Är <i>alla</i> rum där de boende använder syrgas utmärkta?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
11	Är kaffekokare, vattenkokare, brödrost och spis försedda med timer? Är timern funktionsduglig?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
12	Är <i>alla</i> lysrör på avdelningen hela?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
13	Finns det någon synlig skadegörelse?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
14	Är arbetsbelastningen för personalen ”normal”?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
15	Är det lättframkomligt för de boende i korridorer, allmänna utrymmen och de boendes rum?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
16	Övrigt.....	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

CHECKLISTA FÖR SYSTEMATISKT SÄKERHETSARBETE ANLÄGGNINGSSKÖTARE

Kontroll skall genomföras med tidsintervall enligt nedan och efter genomförd kontroll skall blanketten föras in i *säkerhetspärm*en.

Utförd av:

Område:

Datum:

*Genomförs en gång i månaden.
Kontrollav 12.*

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
1	Fungerar centralutrustningens indikeringar och funktioner enligt leverantörens anvisningar?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
2	Batterier och strömförsörjning?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
3	Kontroll av sektioner?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

Genomförs en gång i kvartalet.**Kontrollav 4.**

Nr.	Kontroll	OK?	Brist/fel	Åtgärd
4	Är larmprov genomfört på olika sektionerna? Vilka,.....	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
5	Fungerade larmproven tillfredställande?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
6	Fungerar larmmottagningen med SOS Alarm?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
7	Är kontrolljournal förd enligt anvisning och återfinns vid centralutrustningen?	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....
8	Övrigt...	☐ Ja ☐ Nej		Ansvarig:
				Vidtagen åtgärd:
				Åtgärdad den/..... 20.....

INSTRUKTIONER FÖR KONTROLL- RUNDOR

Varför instruktioner för kontrollrundor?

För att vid löpande tillsyn inom Er verksamhet kontrollera funktionsdugligheten hos aktuella komponenter på ett *korrekt* sätt. Instruktionerna underlättar kontrollarbetet då tillvägagångssättet säkras genom att de personer som genomför kontrollerna utför det på samma sätt.

Vad innebär instruktioner för kontrollrundor?

Instruktioner för kontrollrundor beskriver i detalj hur funktionsdugligheten för aktuell komponent skall kontrolleras och säkerställas samt vad som bör beaktas i frågeställningen på checklistan. Instruktionen skall vara utformad så att vem som helst oberoende sakkännedom skall förstå och klara av att utföra kontrollrundan.

INSTRUKTIONER FÖR KONTROLLRUNDOR SÄKERHETSANSVARIG

1) Är säkerhetsorganisationen uppdaterad och stämmer överens med verkligheten?

Är alla positioner i säkerhetsorganisationen tillsatta och berörda personer informerade? Är det de personer som enligt organisationsschemat utför arbetsuppgifterna i den dagliga verksamheten? Skulle detta ej stämma, uppdatera organisationsschemat!

2) Har alla säkerhetsombud fått erforderlig information och utbildning för sin arbetsuppgift?

Är säkerhetsombuden väl insatta i sina arbetsuppgifter och medvetna om vilken betydande roll i det systematiska säkerhetsarbetet som De innehar? Har de genomgått den utbildning som De har rätt till och fått den information som de behöver? Har ALLA säkerhetsombuden haft denna möjlighet? Det är av största vikt att igen glöms bort för att kunna trygga den säkerhet som Ekdalagården erbjuder.

3) Är alla månadskontroller genomförda och införda i säkerhetspärmerna?

Har alla säkerhetsombud genomfört sina kontrollrundor och satt in sina checklistor i säkerhetspärmerna? Om detta ej genomförts, vad är orsaken?

4) Är alla brister/fel åtgärdade?

Har de brister/fel som upptäckts åtgärdats och följts upp av ansvarig person. Om så ej skulle vara fallet, undersök varför så ej skett!

5) Är all personal utbildade enligt utbildningsplan?

Har all personal deltagit i genomförda kurser och har frånvarande personal givits tillfälle att ta igen missad kurs/information?

6) Är säkerhetspärmens olika delar uppdaterade?

Alla delar av Tryggve i säkerhetspärmerna skall stämma överens med verkligheten och vara uppdaterad. Gå igenom de olika delarna och gör noteringar om det är något som inte stämmer eller som behöver ändras och uppdatera slutligen pärmen.

7) Är rapportering av tillbud och olyckor infört i.....

8) Övrigt...

Om det finns frågor som bör tas upp eller förändringar som bör ske skall tänkas igenom under den här punkten.

INSTRUKTIONER FÖR KONTROLLRUNDOR SÄKERHETSOMBUD

1) Är *all* nyanställd/extra personal informerad om Ekdalagårdens systematiska säkerhetsarbete och personalens ansvar?

Alla nyanställda och vikarier skall informeras om det systematiska säkerhetsarbetet som bedrivs på Ekdalagården. Personerna skall veta innebörden av Tryggve och förstå vilket ansvar De har i den dagliga verksamheten. De skall dessutom vara väl införstådda i gällande säkerhetsregler och larmplan med tillhörande utrymningsrutiner för att kunna ge sitt bidrag till en ökad säkerhet.

2) Är *alla* utrymningsvägar fria från föremål och väl synliga?

Utrymningsvägar och dörrar i utrymningsvägar får under inga som helst omständigheter vara blockerade. De skall vara helt fria från möbler, blommor, kartonger, skräp etc. och får ej vara skynda av exempelvis gardiner.

3) Är *alla* utrymningsvägar utmärkta med nödutgångsskyltar som är väl synliga?

Alla utrymningsvägar och dörrar i utrymningsvägar skall vara markerade med nödutgångsskyltar. De skall vara väl synliga så att oberoende var Du befinner dig i byggnaden skall Du med hjälp av dessa hitta en väg ut i det fria. De får därför ej vara skynda eller placerade så att de är svåra att se.

4) Är *alla* dörrar i utrymningsvägar funktionskontrollerade?

*Alla dörrar i utrymningsvägar skall vara upplåsta alternativt försedda med plastkåpa, panikregel eller liknande. Är dessa söndriga skall det anmärkas och snarast bytas ut. Det är av största vikt att *alla* personer kan ta sig ut genom en utrymningsväg och inte vara beroende av exempelvis kort eller kod. Skulle detta vara fallet, se till att åtgärd sker omgående!*

5) Är *alla* dörrar mellan brandceller stängda eller uppställda via magneter?

Dörrar mellan avdelningar och dörrar mellan avdelning och trapphus skall alltid vara stängda alternativt uppställda via magnet kopplat till brandlarm. Dörrarna får ej vara uppställda med hjälp av exempelvis stolar, kilar eller snöre. Detta skulle utgöra en stor risk för spridning av brand och rök vid en eventuell brand och kunna bidra till allvarligare konsekvenser än vad som är nödvändigt.

6) Är *alla* nödutgångsskyltar OK och fungerar nödbelysningen?

Alla nödutgångsskyltar skall vara hela och sitta placerade på sina tilltänkta platser (inte trillat ner och stå på golvet vid sidan om eller vara provisoriskt upphängda). De nödutgångsskyltar som är belysta, det vill säga de lyser med hjälp av en lampa inuti och kan ses i mörke, skall vara hela. Detta kontrolleras enligt nedan

Om nödbelysningen inte fungerar kontrollera på kortsidan vad som är fel.

●	TEST/RESET	Intryckt i 5 sek. vid manuell test.
●	PÅ	Armatyren spänningssatt. Batteriladdning i funktion.
1. ●	FEL	på lysrörsfunktionen.
2. ●	FEL	batterikapaciteten understiger 1 timmes nöddrift
3. ●	FEL	på elektronikfunktionen ring 013 – 13 03 10

7) Är checklistan över alla boende med tillhörande klädnypor samt telefonlistan uppdaterad?

Listorna och klädnypona skall vara uppdaterade. Om detta ej är gjort kan det i händelse av brand utbryta förvirring, utrymningen tar längre tid och boende kan glömmas bort. Uppdateringen bör ske i samband med att förändring av de boende sker.

8) Är brandpost, handbrandsläckare, manuell brandlarms knapp, brandfilt och dörrar i brandceller/magnetupphängda dörrar funktionsdugliga?

Brandpost:

Brandpost är det skåp där vattenslang förvaras. Dörren till detta skåp skall vara hel och stängd. Testa så att skåpet går att öppna kontrollera att allt ser ok ut inne i skåpet, det vill säga att slangen är uppvirad och att det inte varit någon skadegörelse.

Handbrandsläckare:

Kontrollera att trycket i släckaren är ok och att den kontrollerats av behörigt företag inom utsatt tid. Kontrollera dessutom att det sitter en sprinkler på släckaren som förhindrar användning av misstag. Bedöms handbrandsläckaren ha brister, kontakta behörigt företag.

Manuell brandlarmsknapp:

Kontrollera att knappen är försedd med plastlucka och att ingen skadegörelse skett.

Brandfilt:

Kontrollera att brandfilten finns där den ska och att den sitter upphängd och hopvikt som tänkt.

Dörrar i brandceller/magnetupphängda dörrar:

Dessa dörrar skall i händelse av att ett brandlarm stängas. De utgör en del av en brandcell och för att branden inte skall spridas är det viktigt att dessa stängs riktigt och sluter tätt.

Kontrollera så att dörren kan stå uppställd med hjälp av magneten och att magneten släpper när testknappen trycks in. Kontrollera att dörren är stängd genom att dra i den utan att trycka ned handtaget och att dörren då förblir stängd.

Dörrarna skall kunna öppnas utan nyckel, kod eller kort. De ska inte vara några springor längs dörrkanterna och glaset i dörren skall vara helt. Dörrarna skall dessutom vara försedda med dörr stängare som automatiskt stänger dörren då den öppnats. Kontrollera detta genom att öppna dörren en bit och se om den stängs.

9) Är fläktrum och utrymmet ovanför torkskåp fritt från brännbart material?

Brännbara material skall förvaras på ett sådant sätt att de inte utgör förhöjd risk för att brand skall uppstå. Ovanpå framförallt torkskåp men även tvättmaskiner blir det

lätt varmt och risken för antändning ökar. På detta utrymme får ej förvaring ske. Skulle en brand uppstå i ett fläktrum sprider sig branden lätt med hjälp av ventilationssystemet och detta område skall därför vara fritt från brännbart material.

10) Är alla rum där de boende använder syrgas utmärkta?

Vid händelse av brand är detta mycket viktigt eftersom syrgasflaskor vid höga temperaturer exploderar och utgör en risk för boende, personal liksom för räddningspersonal. Vid nyttjande av syrgas skall därför den boendes dörr märkas med skylt.

11) Är kaffekokare, vattenkokare, brödrost och spis försedda med timer?

Kaffekokare, vattenkokare, brödrostar och spisar skall vara försedda med timer. Detta gäller såväl i de gemensamma utrymmena som inne i de boendes egna lägenheter.

12) Är alla lysrör på avdelningen hela?

Alla lysrör på avdelningen skall vara hela. Om de står och blinkar eller är ur funktion skall felet åtgärdas snarast.

13) Finns det någon synlig skadegörelse?

Har det skett någon skadegörelse i lokalerna eller utanför bygganden skall detta noteras. Det kan också vara värt att fundera över om det är något som Ni i personalen kan genomföra/ändra på som kan förhindra det i fortsättningen.

14) Är arbetsbelastningen för personalen ”normal”?

Har det den senaste månaden varit normal arbetsbelastning för personalen? Har exempelvis många varit sjukskrivna och arbetsbelastningen därmed ökat eller har boende antalet varit mindre än vanligt och vardagen därmed blivit lugnare? Förändringar som skiljer sig ifrån det normala skall noteras och eventuell orsak beskrivas.

15) Är det lättframkomligt för de boende i korridorer, allmänna utrymmen och de boendes rum?

Eftersom risken för gamla människor är stor för fallolyckor skall det för att underlätta vardagen för de boende vara lättframkomligt i korridorer, allmänna utrymmen och i de boendes rum. Det skall inte vara blockerat av exempelvis rullstolar, stora växter eller mattor med höga kanter som utgör en risk för att de gamla skall trilla och göra sig illa.

16) Övrigt.....

Om det under den senaste månaden kommit fram idéer eller klagomål från boende eller personal som handlar om säkerhetsfrågor, skall detta noteras. Om Du som säkerhetsombud finner brister/fel som försämrar säkerheten och det inte tas upp i checklistan skall det noteras här. Ett exempel kan vara om det skulle underlätta att ha magnetuppställda dörrar mellan avdelningarna så att det finns en möjlighet att dessa vid behov kan stå uppställda, anteckna det under denna punkt.

RAPPORTERING OCH UTVÄRDERING

Varför rapportering?

Att rapportering av tillbud och olyckor inom Er verksamhet sker är av största betydelse för att kunna se om det systematiska säkerhetsarbetet har önskad effekt. Genom ett väl utformat rapporteringssystem kan tendenser, såsom förbättringar och försämringar, utläsas och arbetet kan utvärderas.

Vad innebär rapportering?

Rapportering innebär att avvikelser från det normala i Er verksamhet skall rapporteras, det vill säga såväl tillbud som olyckor. Rapporteringen skall ske genom att förtryckta blanketter ifylles och lämnas till Er säkerhetsansvarig som ansvarar för att uppföljning sker. Genom att införa tillbuds- och olycksrapportering som en naturlig del i arbetet ökar möjligheten att se trender, exempelvis att en speciell risk kan vara förknippad med en viss avdelning. Genom flitig rapportering, tillsammans med kontrollsystemet kan säkerhetsansvarig lättare utvärdera vad som utgör stor risk i Er verksamhet. Detta medför att resurserna kan läggas på rätt ställe i organisationen och att Ert arbete effektiviseras.

RAPPORTERINGS- FORMULÄR FÖR TILLBUD OCH OLYCKOR ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN

Datum:

Arbetsplats:

Anmälan avser

- Brand
- Stöld och skadegörelse
- Arbetsmiljö
- Fallskador
- Tillbud inom hälso- och sjukvård
- Övrigt.....

BRAND

- Brand i boendes rum
- Brand i allmänt utrymme
- Annat utrymme

Brand orsakad av

- Levande ljus
- Rökning
- Spis
- Tv
- Annan elektrisk apparatur.....
- Annat.....
- Vet ej

Brandens släcktes av

- Personal
- Boende
- Räddningstjänst
- Anhörig
- Annan.....
- Slocknade av sig själv

Skadade

- Boende
- Personal
- Anhörig
- Annan.....

Skadans art

- Lindrigt
- Allvarligt, det vill säga person läggs in på sjukhus.
- Dödsfall

STÖLD OCH SKADEGÖRELSE

- Stöld från boende
- Stöld från personal
- Stöld av Ekdalagårdens inventarier
- Skadegörelse på Ekdalagården utvändigt
- Skadegörelse på Ekdalagården invändigt

Beskrivning av händelse:

ARBETSMILJÖ

- Underbemanning.....
- Tung arbetsbelastning.....
- Dåligt arbetsklimat.....
- Tekniska hjälpmedel saknas.....
- Annat.....

FALLSKADOR

- Boende
- Personal
- Annan.....

Skadan orsakad i

- Boendes rum
- Korridor
- Toalett
- Allmänt utrymme
- Utomhus
- Annanstans.....

Skadan orsakad av

- Felsteg
- Yrsel
- Tröskel
- Matta
- Fotbeklädnad
- Halkat, exempelvis på grund av vått golv eller is.
- Rullstol eller rollator
- Annat.....

Skadans svårighetsgrad

- Lindrig
- Allvarlig, det vill säga läggs in på sjukhus.
- Dödsfall

TILLBUD INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

- Brist i vård och behandling
- Brist i överlämnandet av information
- Medicinteknisk händelse
- Boende som skadat sig själv
- Boende som skadat annan boende
- Boende som skadat personal
- Personal som skadat boende

Orsak till händelse

- Ansvarsfördelning ej klargjord
- Avsaknad av rutiner
- Fel tidpunkt
- Förväxling av läkemedel
- Glömska
- Kommunikationssvårigheter

ÖVRIGT

Beskriv händelsen:

.....

.....

.....

.....

.....

INSTRUKTIONER FÖR RAPPORTERINGS- FORMULÄR

ÄLDREBOENDET EKDALAGÅRDEN, HÄRRYDA KOMMUN

Rapporteringsformuläret skall fyllas i vid händelse av tillbud eller olycka. Ifyllt formulär skall lämnas till säkerhetsansvarig. Uppgiftslämnaren är anonym och det är viktigt att alla händelser, små som stora, rapporteras. Säkerhetsansvarig skall kontinuerligt redovisa resultat och värdering av rapporteringen.

Utöver denna rapportering skall ordinarie avvikelserapportering ske i enlighet med Härryda kommuns riktlinjer.

DOKUMENTATION

Varför dokumentation?

Dokumentationen är av stor betydelse för att kunna visa vilken typ av säkerhetsarbete som bedrivs inom Er verksamhet. Dokumentationen uppvisar Ert arbetsresultat och skall finnas tillgänglig för berörda personer samt för brandsyneförrättare vid brandsyn. Dokumentationen skall dessutom redovisa Ert resultat så att tendenser för hur arbetet utvecklas kan utläsas och värderas.

Vad innebär dokumentation?

Dokumentation innebär att allt säkerhetsarbete som bedrivs inom verksamheten skall finnas dokumenterat och lättillgängligt. Dokumentationen kan se ut på olika sätt men det viktigaste är att alla delar i Tryggves fallskärm finns med.

DOKUMENTATION

Dokumentationen av det systematiska säkerhetsarbetet skall ske kontinuerligt och det material som används skall vara uppdaterat.

Dokumentationen på Ekdalagården består av en säkerhetspärm innehållande Tryggve i originaldokument. Inför varje nytt år skall dokumenten kopieras och placeras i en ny pärm som representerar kommande år. Det systematiska säkerhetsarbete som bedrivs under året skall sättas in och dokumenteras i aktuell årspärm. Under fliken dokumentation skall dessutom de intyg från revisionsbesiktningar som genomförs under året förvaras.